

ŽELEZAR

TEDNIK — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

ŠTEVILKA: 14 • LETO: XXIX

JESENICE, DNE 10. APRILA 1980

Nas kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

BREZ TVEGANJA NI RAZVOJA, BREZ RAZVOJA NI NAPREDKA

Ta naslov je za nepoznavalca mogoče nekoliko čuden, je pa upravičen, če se postavimo v vlogo tistih naših sodelavcev, ki dnevno delajo s tekočim jeklom, ki uvajajo nove tehnologije in preizkušajo nove postopke, da bi izboljšali način dela in kvaliteto jekla. Prav gotovo je potrebna določena mera poguma in tveganje, npr. pri uvajanju vpihovanja kalcij silicija (CaSi) v jeklo v glavnem z improviziranimi napravami, ko se od burnih reakcij trese ponev polna jekla, ko brizgata jeklo in žilindra na vse strani in ko morebitnega uspeha ali neuspeha ne moremo napovedati.

V SM jeklarni smo pretekli teden začeli s poskusi vpihavanja CaSi v jeklo vrste PŽ za patentirano žico, ki ga vlivamo kontinuirno po zaprtim sistemu livanja. Že s prvimi skromnimi poskusi smo dokazali prednost te tehnologije in vpliv vpihavanja CaSi na livne lastnosti jekel, ki vsebujejo aluminij.

Prednosti obdelave jekla s kalcijem so tako očitne, da nam je vsem, ki se s problemi kontinuirnega livanja ukvarjamo, jasno, da je rešitev problema vliivanja jekel, vsebujočih aluminij, možna le s postavitvijo naprave za vpihavanje CaSi v jeklo, za katero pripravljamo investicijski program.

Da bodo težave, ki jih kontinuirno vlivanje povzroča, bolj razumljive tudi tistim, ki se s tem ne ukvarjajo, pa jih to zanima, saj smo konti liv nabavili zato, da bomo delali ceneje in z boljšim izkoristkom, bom stvari skušal razložiti bolj preprosto.

Na konti livu vlivamo gredice za valjarno žice, ki so kvadratnega preseka s stranico 135 mm. Pretežni del programa predstavljajo kvalitetna jekla, to so taka, ki morajo vsebovati tudi aluminij, med temi pa je največ jekla za patentirano žico. Vsa ta jekla je treba vlivati zaprto, to je tako, da je curek jekla zaščiten ves čas od ponvice do kokile pred oksidacijo s kisikom iz zraka.

Le v primeru, ko je curek jekla na svoji poti od kokile zaščiten proti obdajajočemu ga zraku, bomo dobili najbolj čisto jeklo.

DOBRI REZULTATI BRUŠENJA GREDIC V ADJUSTAŽI BLUMINGA

Brušenje gredic v adjustaži bluminga že dalj časa predstavlja ozko grlo. Potrebe po očiščenem vložku za valjarno žice in jeklovlek so precej večje, kot je zmogljivost brusilnih kapacitet. Zaradi čim boljše oskrbe z vložkom je bilo sprejetih več organizacijskih in vzdrževalnih ukrepov (prestavitev CM stroja z Javornika, redni remont, večja prisotnost vzdrževalcev, zmanjšanje zastojev zaradi pomanjkanja brusilcev, stimulatивnejše nagrajevanje in drugo), ki so že začeli kazati boljše rezultate.

Tako je bila v mesecu marcu dosežena rekordna proizvodnja v zadnjih štirih letih. Poprečje zadnjih let je bilo 1900 ton obrušeni gredic, v mesecu marcu pa je bilo obrušeni 2216 ton gredic, kar predstavlja zelo dober rezultat. Za ta uspeh so zaslužni tako proizvodni delavci kot vzdrževalci. S takim delom oboji prispevajo k čim boljšim proizvodnim rezultatom vseh, ki so v proizvodni verigi povezani in odvisni od čim večje količine obrušeni gredic, istočasno pa ti naporji pomenijo delček v naših stabilizacijskih prizadevanjih, ki bi morala biti skrb vseh nas. Čestitamo!

Le manjši del potreb predstavljajo manj kvalitetna jekla in sicer taka, ki aluminija v sestavi ne potrebujejo in se na poti od ponvice do kokile

lahko tudi oksidirajo, ker jim ta oksidacija ne škoduje. Sem spadajo jekla vrste ŽU, iz katerega delamo betonsko železo, žične mreže in podobno. Vsa ta jekla vlivamo po odprtem sistemu (brez potopljenih izlivkov), kar je znatno ceneje. Povedati je tudi treba, da jekla, ki jih vlivamo odprto aluminija sploh ne smejo vsebovati, ker aluminij, ko se oksidira v aluminijev oksid zožuje izlivke, ki so majhnega premera

(Nadaljevanje na 7. strani)

OSNUTEK ZAZIDALNEGA NAČRTA ZA ELEKTROJEKLARNO 2 PRED JAVNO RAZPRAVO

Izvršni svet skupščine občine Jesenice je na svoji redni seji 1. aprila letos sprejel sklep o javni razgrnitvi osnutka zazidalnega načrta za elektrojeklarno 2 železarne Jesenice, kot ga je izdelal Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje Jesenice (BUSP). Osnutek bo javno razgrnjen po objavi v Uradnem vestniku Gorenjske na sedežu krajevnih skupnosti Javornik — Koroška Bela, v priložnosti zahodnega trakta skupščine občine Jesenice in v Delavskem domu na Jesenicah.

V pripravah za izdelavo zazidalnega načrta je Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje Jesenice po naročilu Železarne izdelal variantni predlog, v katerem je upošteval lokacijo na nasipu Železarne in na Belškem polju. Variantna obdelava je služila za oceno možnosti in primernosti posamezne lokacije iz teh

nološkega, razvojnega, organizacijskega in transportnega vidika. Variantna predloga upošteva zahteve projektantov, vezane na osnovne, pomembne in energetske objekte. Poleg tega je obdelana tudi cestna in železniška povezava med obstoječi-

(Nadaljevanje na 10. strani)

ZEMELJSKI PLIN V JESENIŠKIH OBRATIH

Po uspešni zamenjavi energetskih medijev za ogrevanje valjarniških peči na Beli in Javorniku se je v mesecu marcu oz. aprilu začel postopni prehod na novo kurivo, to je zemeljski plin tudi v obratih na Jesenicah.

Od Bele poteka plinovod proti Jesenicam pod tlakom 10 bar do reducirne postaje kapacitete 8500 normalnih kubičnih metrov na uro. Ta je postavljena na desnem bregu reke Save nasproti jeklarne. Tu se cevovod odcepi na reducirno postajo, kjer se reducira zemeljski plin na tlak 1,5 bara. Od reducirne postaje dalje potekata dva cevovoda z zemeljskim plinom tlaka 1,5 bara ter 10 barov. Oba potekata vzporedno

preko reke Save in po strehi jeklarne do potrošnikov. Deset barski tlak je potreben za SM peči in plavža, 1,5-barski pa za vse preostalo ogrevanje v jeklarni in plavžu.

Sesta SM peč je že pričela taliti jeklo v kombinaciji mazut in zemeljski plin, v razmerju do 70 % zemeljskega plina. Priklop je bil zelo uspešen in so nastopile le manjše

(Nadaljevanje na 2. strani)

GIBANJE GOSPODARSTVA V OBČINI JESENICE V LETU 1979

Celotni prihodek jeseniškega gospodarstva se je v letu 1979 glede na leto 1978 povečal za 31 %, dohodek za 20 % in družbeni proizvod za 19 %. Analize zaključnih računov za leto 1979 kažejo, da razporeditev dohodka in čistega dohodka v jeseniškem gospodarstvu ni potekala v skladu s predvidevanji resolucije. Delitvena razmerja v razporeditvi so se povsem spremenila in poslabšala, in sicer ne le v primerjavi z razporeditvijo po devetih mesecih lani, temveč tudi v primerjavi z razporeditvijo v letu 1978.

Pogoji gospodarjenja so se lani spreminjali. V začetku leta se je nadaljevala še iz 1978. leta izredno močna konjunktura na domačem trgu, v drugi polovici leta, posebno v zadnjem tromesečju, so se poslovniki pogoji močno poslabšali in povzročili, da so finančni rezultati v go-

spodarstvu slabši kot v prvih dveh tromesečjih.

Poslabšanje pogojev gospodarjenja je delno posledica pomanjkanja surovin in reprodukcijskih materialov, delno pa so na zmanjšanje

(Nadaljevanje na 3. strani)

PREDSEDSTVO OK ZSDL O SKLICU DVEH PROBLEMSKIH KONFERENC

Na seji predsedstva občinske konference SZDL Jesenice, ki bo v ponedeljek, 14. aprila, bodo obravnavali in sprejeli sklepe skupne seje občinskih konferenc ZSMS in SZDL, obravnavali poročilo koordinacijskega odbora o poteku javne razprave o predlogih samoupravnih sporazumov o prehodu na ekonomske stanarine in o vzdrževanju stanovanjskega sklada, predlog o sklicu dveh problemskih konferenc, in sicer v maju o informiranju v delegatskem sistemu in v juniju o stanovanjskem gospodarstvu. Razen tega je delegat predstavljal v obravnavo in sprejem predloženi sklep o organiziranju OK SZDL za delovanje v neposredni vojni in vojni ter predlog za podelitev letošnjih priznanj O- obodilne fronte.

(Nadaljevanje na 2. strani)

30 LET DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA

V komandni kabini konti livu (IK)

OBVEŠČANJE IN ODLOČANJE

»Resnično, vsestransko, pravočasno in popolno obveščanje delovnih ljudi in občanov o političnih in gospodarskih vprašanjih, o delovanju organov in organizacij in o drugih splošnih in skupnih vprašanjih je pogoj samoupravnega odločanja, uveljavljanja nadzorstva ter ustvarjanja aktivnega javnega mnenja in zato ena izmed temeljnih pravic delovnih ljudi in občanov.« (Iz temeljnih načel ustave SR Slovenije.)

Citrano določilo naše ustave sicer mnogokrat omenjamo in poudarjamo v vsakodnevni praksi, manj pa se poglobljamo v nekatere opredelitve, med katere prav gotovo sodi tudi odnos med obveščanjem in upravljanjem oziroma odločanjem. Znani strokovnjak na tem področju D. Gorupić pravi: »Upravljanje spreminja informacije v delovanje, sprejema tokove informacij in sprejema odločitve. Upravljanje je transformacija informacij.« Če bi ob tem izhajali iz znanih strokovnih opredelitev, namreč, da je predvidevanje posledic bistvena komponenta odgovornega samoupravnega odločanja, potem je povsem logično, da tako odločanje lahko temelji le na vsestranski obveščenosti in znanju.

V vsakodnevni praksi se večkrat, včasih upravičeno, včasih pa tudi neupravičeno, izgovarjamo na slabo obveščenost delavcev ali občanov ob neuspeli akciji ali neustreznih odločitvi, bolj poredko pa se soočamo z drugimi pogoji, ki so potrebni za odločanje. Seveda na prvo mesto sodijo kvalitetne informacije — resnične, vsestranske, pravočasne in popolne, posredne ali neposredne, kar pa je pogojeno tudi z znanjem samoupravljalcev tako za kvalitetno odločanje, kakor za vrednotenje informacij.

Prav v tem pogledu v naši železarni ob dosti dobrem sistemu samoupravnega obveščanja preveč radi obesimo krivdo za neobveščenost delavcev nosilec in odgovornim za obveščanje, ne da bi poskušali analizirati tudi ostale vzroke oziroma pogoje, med katere prav gotovo v ospredje sodi znanje. Še bolj poredko v teh razpravah omenjamo interes, ki mora biti podan tako za informiranost, kakor za odločanje in ki ga je z različnimi oblikami političnega delovanja potrebno med delavci razvijati.

V procesu odločanja so nedvomno potrebne tudi ustrezne metode delovanja, da se dosežejo kvalitetne odločitve, ob katerih bodo delavci tudi vedeli za posledice take ali drugačne odločitve. Nič manj ni pomembna opredelitev metode, kako približati informacije delavcem, da bi zagotovili avtentičnost samoupravljanja. In končno bi morali razmišljati tudi o sistemu odgovornosti, kajti le tako lahko dosežemo maksimalno angažiranost pri odločanju.

To je nekaj globalnih vprašanj v odnosu obveščanje—odločanje, o katerih v Železarni bolj malo govorimo in se preveč radi spuščamo v različne parcialne rešitve, čeprav imamo že precej prakse, pa tudi ustrezne literature, da bi se teh vprašanj lahko lotili celovito.

PLANSKI DOKUMENTI NA SEJAH SKUPŠČIN SIS

Skoraj hkrati smo prejeli gradivo za seje skupščin štirih samoupravnih interesnih skupnosti. Delegati bodo na teh sejah največ pozornosti posvetili stabilizacijskim prizadevanjem v samoupravnih interesnih skupnostih v letošnjem letu ter nadaljevanju dejavnosti v zvezi s planiranjem naslednjega srednjeročnega obdobja.

V nadaljevanju navajamo le, kdaj upravnih interesnih skupnosti ter bodo seje ustreznih konferenc v Železarni in kdaj seje skupščin samo-

(Nadaljevanje na 2. strani)

PLANSKI DOKUMENTI NA SEJAH SKUPŠČIN SIS

(Nadaljevanje s 1. strani)

(Vrstni red samoupravnih interesnih skupnosti je v tabeli enak vrstnemu redu dostavljanja gradiva). V pose-

nih sestavih pa je predstavljeno gradivo, ki ga bosta obravnavali zdravstvena in izobraževalna skupnost.

SIS	seja konference delegacij	seja skupščine
socialno skrbstvo	16. 4. ob 12. uri	17. 4. ob 16. uri
izobraževanje	15. 4. ob 6.15	15. 4. ob 17. uri
zdravstveno varstvo	18. 4. ob 12. uri	21. 4. ob 12. uri (ZU ob 11. uri)
telesna kultura	16. 4. ob 6.15	16. 4. ob 16. uri

Delegati bodo na 9. seji skupščine skupnosti socialnega skrbstva Jesenice razpravljali in odločali o:

- stabilizacijskem programu skupnosti socialnega skrbstva Jesenice za leto 1980,
- poročilu o poteku priprav za sprejem srednjeročnega plana socialnega skrbstva za obdobje 1981 do 1985,
- osnutku samoupravnega sporazuma o temeljih plana skupnosti socialnega skrbstva Jesenice za obdobje 1981-1985,
- ustanovitvi delavnice za delo pod posebnimi pogoji,
- samoupravnem sporazumu o normativnih storitvah na področju socialnega skrbstva,
- samoupravnem sporazumu o spremembah sporazuma o skupnih osnovah in merilih za uresničevanje svobodne menjave dela na področju zavodskega varstva odraslih oseb v SR Sloveniji ter
- sofinanciranju prizidka socialnega zavoda Idrija.

Na 10. seji skupščine izobraževalne skupnosti Jesenice bodo obravnavali:

- poročilo o realizaciji finančnega načrta izobraževalne skupnosti Jesenice za leto 1979,
- poročilo o gradnji šolskega centra Plavž,
- predlog finančnega načrta izobraževalne skupnosti Jesenice za leto 1980,
- predlog opisnih mest v srednje usmerjeno izobraževanje v šolskem letu 1980-81,
- poročilo o uresničevanju delegatskega sistema in delegatskih odnosov v izobraževalni skupnosti Jesenice ter
- poročilo o poteku planskih aktivnosti in problemih usklajevanja v izobraževalni skupnosti Jesenice.

Na 15. seji skupščine občinske zdravstvene skupnosti Jesenice bodo delegati razpravljali o:

- predlogu finančnega načrta občinske zdravstvene skupnosti Jesenice za leto 1980,
- predlogu sklepa o izvajanju ustaljenih, varčevalnih in omejitvenih ukrepov na področju zdravstvenega varstva,
- poročilu o delu skupščine in izvršilnega odbora občinske zdravstvene skupnosti v letu 1979,

- poročilu o delu strokovne službe regionalne zdravstvene skupnosti Kranj v letu 1979 ter

- o osnutku sporazuma o informacijskem sistemu.

Pred sejo skupščine pa se bodo ob 11. uri sestali še delegati uporabnikov ter obravnavali samoupravne sporazume o svobodni menjavi dela za leto 1980.

Na dnevnem redu 7. seje skupščine telesnokulturne skupnosti Jesenice bodo naslednje zadeve:

- usklajevanje elementov za postavbo samoupravnega sporazuma o temeljih planov občinske telesnokulturne skupnosti za srednjeročno obdobje 1980-85 in dolgoročno obdobje 1986-1995,
- zaključni račun prihodkov in odhodkov za čas od 1.1.1979 do 31.12.1979,
- stabilizacijski ukrepi za leto 1980 ter
- predlog letnega načrta izvajanja srednjeročnega programa razvoja telesne kulture v občini Jesenice v letu 1980.

O elementih za sklepanje samoupravnih sporazumov o temeljih planov samoupravnih interesnih skupnosti občine Jesenice smo v Železnici imeli temeljito pripravljen in obsežno izvedeno razpravo. O tem smo namreč razpravljali na sestankih samoupravnih delovnih skupin januarja in februarja ter usklajevali predloge in pripombe na sejah delavskih svetov temeljnih organizacij in delovnih skupnosti konec februarja. S predlogi in pripombami temeljnih organizacij in delovnih skupnosti smo sicer pisno seznanili vse samoupravne interesne skupnosti, sedaj pa se mora izkazati še aktivna vloga delegatov. Leti naj namreč ugotovijo, katere pripombe njihovih temeljnih organizacij oziroma delovnih skupnosti so bile sprejete in katere ne ter zakaj ne. Tako bo potekalo bolj učinkovito usklajevanje pripomb na sejah skupščin samoupravnih interesnih skupnosti še z ostalimi delegati, zlasti z delegati izvajalcev.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje
Nada DEJAK

samoupravnega sporazuma o prehodu na ekonomske stanarine, ki izhajajo iz javne razprave.

Izvršni odbor v nadaljevanju tudi ugotavlja, da na predlog samoupravnega sporazuma o izvajanju vzdrževalnih del in oblikovanju cen po srednjeročnem programu vzdrževanja stanovanjskih hiš in stanovanj v občini Jesenice ni bilo bistvenih pripomb, mnogo več pripomb pa je bilo na samo problematiko vzdrževanja. V zvezi s tem izvršni odbor tudi predlaga svoji skupščini nekatere dopolnitve tega sporazuma.

PROBLEMSKA KONFERENCA O STANOVANJSKEM GOSPODARSTVU

Koordinacijski odbor za spremljanje in koordiniranje javne razprave o samoupravnih družbenoekonomskih odnosih v stanovanjskem gospodarstvu pri OK SZDL je v začetku aprila razpravljal o pripombah k obema samoupravnima sporazumoma in v razpravi ugotovil, da je na področju stanovanjskega gospodarstva vrsta nerešenih vprašanj, kar je bilo izraženo tudi v javni razpravi o obeh sporazumih. Koordinacijski odbor zato predlaga predsedstvu, da oblikuje in v mesecu juniju skliče problemsko konferenco, na kateri bi predvsem obravnavali naslednja vprašanja iz stanovanjskega gospodarstva:

- planiranje in priprava za gradnjo (prostor, dokumentacija, vodnje postopkov),
- gradnja (dohodkovni odnosi, investiranje, kvaliteta gradnje in gradbeni nadzor, uveljavljanje garancij),
- hišna samouprava (zbori stanovalcev v krajevnih skupnostih, zbori stanovalcev v stanovanjskih hišah, hišni sveti),
- gospodarjenje s skladom hiš v povezavi z odgovornostjo stanovanjske skupnosti oziroma pogodbenih delovnih organizacij, ki opravljajo naloge za stanovanjsko skupnost.

PROBLEMSKA KONFERENCA O INFORMIRANJU V DELEGATSKEM SISTEMU

Svet za vprašanja obveščanja in informiranja pri OK SZDL predlaga predsedstvu občinske konference SZDL, da oblikuje in 14. maja skliče problemsko konferenco o informiranju v delegatskem sistemu. Na problemski konferenci naj bi čim bolj celovito ocenili samoupravno informiranje v jesijski občini in oblikovali ustrezne zaključke za boljšo organiziranost in kvalitetnejše informiranje delovnih ljudi in občanov.

ZEMELJSKI PLIN V JESENIŠKIH OBRATIH

(Nadaljevanje s 1. strani)

konstruktivne napake, ki se postopoma odpravljajo.

Delo je vodil sektor novogradnje skupaj z RTA in zunanjimi podjetji Hidromontaža in ELIM. Veliko zaslug za uspešno delo imajo prav sodelavci RTA, ki so sami vodili montažo in priklop po projektu, ki so ga tudi izdelali sami.

V istem času je bil izvršen tudi priklop zemeljskega plina na konti liv in plinski razvod za potrebe vzdrževanja. Končana so tudi montažna dela za možnost priklopa zemeljskega plina za plavža. Priklop pa bo možen, ko bo na razpolago dovolj kisika, ki ga potrebuje plavža pri uporabi zemeljskega plina. Zemeljski plin se že uporablja za ogrevanje livnega dvora.

Za reducirno postajo na Jesenicah smo po uspešnem tehničnem pregledu že prejeli uporabno dovoljenje. Predelava na pečeh je internege značaja in bo potreben interni prevzem oz. pregled.

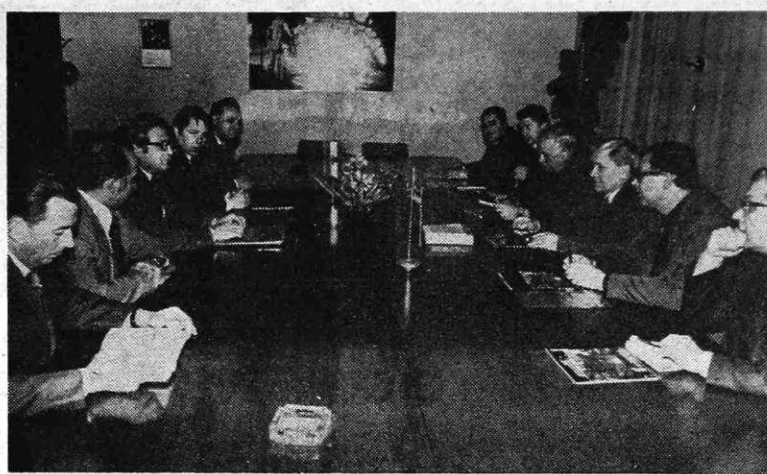
Zemeljski plin bodo uporabljali tudi v jeklini pri ogrevanju in sušenju ponvic ter ogrevanju livnih žlebov. Tu smo delno vezani na uvoženo opremo, kar podaljšuje rok priklopov. Cevni razvodi so v glavnem narejeni.

Naslednji večji potrošnik bi bili parni kotli in vročevodni kotel in so dela že v postopku.

Za vse ostale potrošnike na Jesenicah je v izdelavi projekt in se bo montaža cevovoda nato takoj nadaljevala.

M. Podrekar

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

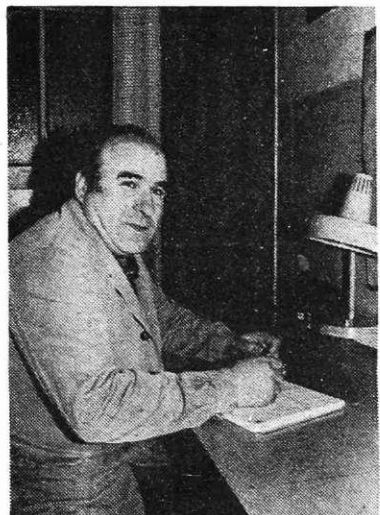

Predstavniki ministrstva za zunanjo trgovino SSSR in stalne trgovske delegacije SSSR v SFRJ so med obiskom SR Slovenije obiskali tudi našo železarno. Ogledali so si hladno valjarno Bela in tehnični muzej ter imeli razgovor s predstavniki naše železarne.

DELEGAT IMA BESEDO

TOZD Žebljarna šteje med manjše v naši delovni organizaciji, saj združuje delo v njej trenutno 83 delavcev. Na eni od izmen na oddelku, kjer številni stroji iz svojih trebuha bruha žeblje, vodi delo MIHA ŽEMVA. Obenem je tudi vodja delovne skupine, ki je prav tako razmeroma majhna, saj je v njej v njim vred le deset delavcev. Od Miha sem želel izvedeti nekaj o življenju in delu te skupine.

Osip delavcev je velik, čeprav pomanjkanje delavcev ne morem označiti za kritično. Veliko novosprejetih delavcev po kratkem času to delo opusti in odide drugam. Delo res ni pretirano težko, toda, saj vidiš, hrup je težko prenašati. Že več let si prizadevamo, da bi žebljarni priznali tako imenovano zavarovalno dobo s povečanjem. V času stremeljenj, da bi čas dela zmanjševali z izboljšanjem delovnih pogojev, žebljarni najbrž nimamo možnosti.

Miha Zemva

Ali ste kaj ukrenili, da bi namesto tega poskušali izboljšati delovne pogoje?

Na voljo so nam vsa zaščitna sredstva proti hrupu. Izkazalo se je, da so za nas najprimernejša prav najbolj enostavna. To so posebno vložki iz vate, imenovani Virbel. Novi, modernejši stroji? Da, imamo nekaj novjših. Večja zmogljivost, večja preciznost, vendar se hrupu še tako moderen stroj ne more izogniti. Sicer pa ni zdravju škodljiv samo ropot, ampak tudi vibracije.

Pri vas lahko govorite o gotovi, ali tako imenovani finalni proizvodnji. Kako jo ocenjujete?

Sposobni smo izpolniti ves proizvodni program, če le imamo na voljo ustrezen vložek. Ravno z vložkom določenih izmer in določene kvalitete imamo večkrat težave, ker dobavitelji včasih kasnijo. Nočem nikogar obtoževati, saj se dobro zavedam, da je ves naš proizvodni proces vezan v verigo, zastoj v vsakem členu pa se odraža pri nas, na koncu. Visok odstotek naše proizvodnje gre v izvoz in zaradi splošnega pomanjkanja deviz menim, da je treba izvoz žebeljev še vnaprej spodbujati.

V proizvodnem obratu je sestanek delovne skupine vezan z

določeno motnjo proizvodnje. Kako usklajujete to dvojje, kako vodite zbor?

Ne vodim jih jaz, ampak delovni predsednik, ki ga na predhodni seji določimo, kot narekuje postopek. Gradivo pa res običajno razložim jaz. Vprašuješ, če v obravnavo vpletam tudi gradivo delavskega sveta in sindikata? Kot predsednik delavskega sveta in član izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata lahko vse aktualne zadeve vpletem v dnevni red. Proizvodnja ni motena, saj kratke zborni naredimo med malico ali ob zastojih. Ker smo majhna skupina, se o marsičem pomenimo med delom.

Nasteli ste že vrsto odgovornih funkcij. Če k temu prištem še, da ste tudi član ene od delegacij SIS, se vprašujem, ali ni to preveč za eno osebo? Z drugimi besedami, zakaj niso več angažirani ostali v delovni skupini? Ali niso sposobni?

Ne gre za to. Nekateri so presneto na tekočem, zlasti s svojimi pravici, delovati pa nočejo. Brez kakšnih posebnih razlogov. Nočejo in pika!

Ali v času stabilizacije iščete možnosti za boljši izkoristek delovnega časa, večji izplen, varčevanje z energijo?

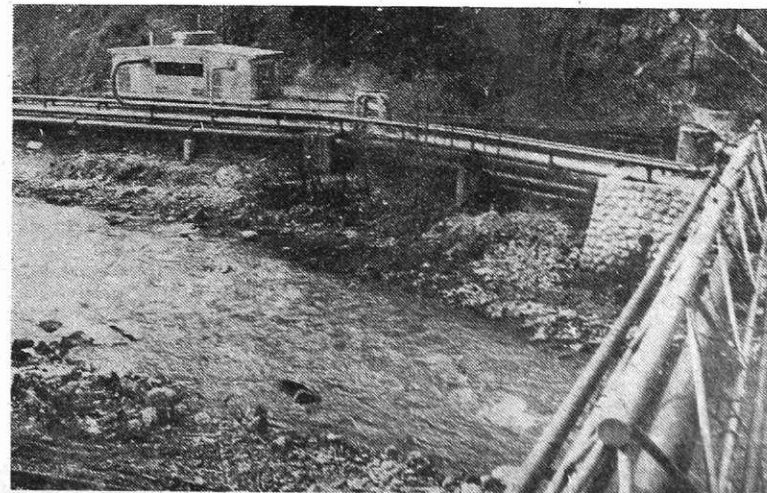
Z energijo varčujemo, kjer je le možno, tudi pri razsvetljavi. Delo prilagajamo zmogljivostim strojev in razpoložljivosti vložka. Tu ni kaj izboljšati. Razjezi me le malomarnost delavca, če pravočasno ne opazi škarta in ga, namesto da bi ga izločil, zabrska v zaboj.

V petindvajsetih letih, kar je v žebljarni, se je Miha spoprijel skoraj z vsemi deli, dokler ni po uspešno končani delovodski šoli prevzel sedanjega dela. Energičen možakar, ki natančno ve, kaj hoče. Zanj je belo belo in črno črno. Vmesne barve ni! Zasipljan je, prav pod Katarino domuje z ženo in tremi otroki. Ko ga vprašam po letih, zamahne z roko in se prešerno zasmeji: »Kaj bi tisto, napiši, da sem v najlepših moških letih!«

ČESTITAMO

Pretekli mesec je uspešno zagovarjal svoje magistrsko delo na odseku za metalurgijo na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo sodelavec iz raziskovalnega oddelka ALEŠ LAGAJA in si pridobil naziv MAGISTER METALURGIJE.

Sodelavcu iskreno čestitamo k doseganemu uspehu in mu želimo veliko delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva.

Reducirna postaja in plinski vod za jesijske obrate (IK)

PREDSEDSTVO OK SZDL O SKLICU DVEH PROBLEMSKIH KONFERENC

(Nadaljevanje s 1. strani)

IZREDNO ŠIROKA RAZPRAVA O PREDLOGIH SAMOUPRAVNIH SPORAZUMOV O PREHODU NA EKONOMSKE STANARINE IN O VZDRŽEVANJU STANOVANJSKEGA SKLADA

Izvršni odbor samoupravne stanovanjske skupnosti občine Jesenice prek koordinacijskega odbora za spremljanje in koordiniranje javne razprave o samoupravnih družbenoekonomskih odnosih v stanovanjskem gospodarstvu predlaga predsedstvu v obravnavo pregled pripomb, ki so jih izrekli delavci na zborih delavcev in občani na zborih stanovalcev na naslovna samoupravna sporazuma. Izvršni odbor ugotavlja, da je bila javna razprava izredno široka in da so bila v razpravah izpostavljena domala vsa področja stanovanjskega gospodarstva in to znatno več, kot terjaja vsebina obeh samoupravnih sporazumov. Mnoga vprašanja, pobude in predlogi, ugotavljajo v poročilu, sodijo v širšo razpravo o uveljavljanju novih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu, o čemer pa bodo potekale še javne razprave v združenem delu in v krajevnih skupnostih, zlasti še v času javne razprave o predlogu novega enotnega zakona o stanovanjskem gospodarstvu, ki bo sprejet v letošnjem letu.

Izvršni odbor ugotavlja, da so bile javne razprave, ki so potekale od 15. oktobra 1979 dalje, v nekaterih sredinah izredno odgovorne in kvalitetne, v nekaterih pa tudi izredno pomanjkljive. V nekaterih primerih ne manjka tudi ocen in mnenj skupin in posameznikov, ki so v nasprotju z dokaj znanimi družbenopolitičnimi in skupščinskimi

usmeritvami. Pri tem velja še enkrat ponoviti stališče skupščine SR Slovenije, ki se glasi: »Ekonomske stanarino in postopen prehod na ekonomske stanarine bodo delovni ljudje in občani določili s samoupravnim sporazumom, upoštevaje družbeno sprejeta stališča do enotne politike uveljavljanja ekonomskih stanarin v SR Sloveniji, tako da bo prehod na ekonomske stanarine zaključen do leta 1985.«

Slovenski komunisti pa so na svojem VIII. kongresu aprila 1978 v sprejetih resolucijah v poglavju Uvajanje ekonomskih stanarin je temelj za uveljavitev delavcev in občanov kot nosilcev hišne samouprave poudarili: »Dosedle se moramo zavzemati za uveljavitev družbenoekonomskih odnosov pri uporabi stanovanj in zato pospešiti prehod na ekonomske stanarine s predvidenimi korektivni solidarnosti in socialne politike. V vsaki občini moramo glede na lastno situacijo izdelati načrt prehoda na ekonomske stanarine, v katerem bi upoštevali višino stanarine, gibanje osebnih dohodkov in drugih dohodkov občanov, potrebe po stanovanjih, njihovo zasedenost, stanje stanovanjskega sklada in druge elemente, ki so pomembni za opredelitev ekonomske stanarine.«

S prehodom na ekonomske stanarine je treba vsem stanovalcem, ki zaradi svojega gnotnega položaja ne zmorejo ekonomske cene uporabe stanovanja, solidarno nadomestiti del stanarine po merilih in kriterijih, ki se oblikujejo v skupnosti socialnega varstva in temu prilagoditi sistem kreditiranja stanovanjske izgradnje.

Gradivo izvršnega odbora samoupravne stanovanjske skupnosti, ki ga bodo prejeli tudi delegati skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti, obravnava vse pripombe, dane v javni razpravi in daje tudi ustrezna pojasnila, predlaga pa tudi konkretne spremembe in dopolnitve

GIBANJE GOSPODARSTVA V OBČINI JESENICE V LETU 1979

(Nadaljevanje s 1. strani)

vplivali ukrepi gospodarske politike, ki so bili sprejeti v začetku avgusta lani. Posebno omejevanje uvoza je povzročilo nekaterim OZD veliko težavo v proizvodnji. Slabši pogoji za najemanje potrošniških kreditov so zmanjšali le prodajo dela blaga in niso bistveno vplivali na celotno prodajo.

CELOTNI PRIHODEK

Celotni prihodek je porasel na 15.220 milijonov din ali za 31 %. Stopnja rasti je bila večja kot v gospodarstvu Gorenjske. V večini gospodarskih dejavnosti se je gibala med 20 in 30 %. Nadpovprečno je celotni prihodek porasel v trgovini (indeks 176). Večjo rast so ugotovili še v gradbeništvu (indeks 139), medtem ko je na področju finančno tehničnih in poslovnih storitev rast celotnega prihodka zelo nizka (indeks 105). Dosežena rast celotnega prihodka ni rezultat zgolj večje gospodarske aktivnosti, temveč tudi rasti cen, ki so se lani močno povečale. Poprečno rast cen smo v gospodarstvu občine ocenili na okoli 24 %, s tem pa bi realna rast celotnega prihodka znašala okrog 6 do 7 %.

Železarna je v letu 1979 dosegla za 23 % več celotnega prihodka kot prejšnje leto. Stopnja rasti je za 8 % točk manjša od občinskega poprečja. Udeležba celotnega prihodka Železarne v jeseniškem gospodarstvu iz leta v leto upada. Tako je bila Železarna v 1976. letu udeležena v celotnem prihodu gospodarstva za 79 %, v 1977. letu s 77,6 %, leto kasneje le s 65,3 %, lani pa še z 61,4 %. Na visoko udeležbo celotnega prihodka Železarne so v prvih dveh letih vplivale med drugim tudi podvojitve. Če izločimo celotni prihodek Železarne iz občinskega gospodarstva, ugotovimo visoko rast celotnega prihodka (indeks 146). Na tako visoko rast ima največji vpliv Merkur, TOZD Universal. Če izločimo tudi celotni prihodek temeljne organizacije Universal, ugotovimo, da je rast v ostalem gospodarstvu enaka rasti celotnega prihodka vseh 71 OZD (indeks 131). Temeljna organizacija Universal je lani dosegla za 96 % več kot v letu 1978. Tako visoka rast celotnega prihodka v TOZD je vplivala tudi na visok delež celotnega prihodka v jeseniškem gospodarstvu. Delež se je v primerjalnih obdobjih povečal od 7,9 % na 11,8 %. Vzrok, da je ta temeljna organizacija lani dosegla tako ugodne poslovne rezultate, gre iskati predvsem v uspešni integraciji z OZD Merkur in pa veliki konjunkturi črne in barvaste metalurgije nasploh. Temeljni organizacije se je z novo organiziranostjo povečal obseg tržišča, izboljšal se je asortiment blaga, precej večji pa je tudi fizični obseg prodaje.

Brez dvoma so cene eden izmed pomembnejših elementov, ki je vplival na razmeroma visoko nominalno rast celotnega prihodka pretežnega števila delovnih organizacij. Ocenjujemo, da so se cene izdelkom in storitvam na Gorenjskem v poprečju povečale za okoli 20 %. V industriji so bile višje za okoli 15 %.

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

Za industrijsko proizvodnjo v Sloveniji je v 1979. letu značilno, da se v drugi polovici leta ni več povečala tako kot v prvi in se je na visoki ravni umirila. Fizični obseg industrijske proizvodnje se je v Sloveniji v 1979. letu v primerjavi s 1978. letom povečal za 7 %. V črni metalurgiji je bila proizvodnja pod ravnijsko leta 1978 (indeks 99,9). V železarni Jesenice je gotova proizvodnja manjša za 0,2 %, skupna proizvodnja pa za 4,3 %. Skupna proizvodnja je namreč v 1979. letu znašala 1 milijon 512.525 ton, kar je za 5,3 % manj, kot je predvideval plan, gotova proizvodnja (proizvodnja za trg) pa je znašala 442.932 ton, kar je za 6,7 % pod planom za 1979. leto. Glavni vzroki za tako slabe proizvodne rezultate v Železarni so bili predvsem v pomanjkanju kvalitetnega vložka tako iz uvoza kot tudi domačega, visoki fluktuaciji delavcev ter zastojih v nekaterih temeljnih organizacijah zaradi pomanjkanja osnovnih surovin.

ZUNANJETRGOVINSKA MENJAVA

Na področju zunanjetrgovinske menjave smo v letu 1979 dosegli načrtovane rezultate, oziroma smo jih celo nekoliko presegli, saj smo v izvozu presegli planirano vrednost za 10 %, v uvozu pa za 3 % in s tem izboljšali pokritje uvoza z izvozom od planiranih 37,4 % na 39,7 %. V primerjavi z letom poprej smo izvoz povečali za 41 %, uvoz le za 18 %, pokritje uvoza z izvozom pa je v letu 1978 znašalo le 33,4 %. Na področju izvoza je močno izboljšalo rezultate pet organizacij združenega dela, in sicer Železarna, Gorenjska oblačila,

Leseno galanterijski obrat in Gorenjska Jesenice, poslabšali pa Iskra, Izolirka in Tehnični biro Jesenice, medtem ko na področju uvoza razen pri Železarni in Vatrostalni opažamo velike zaostanke za planiranimi rezultati, kar pa je verjetno posledica restriktivnih ukrepov na tem področju. Glede na predhodno leto povečujejo uvoz Železarna, Gorenjska oblačila in IPI.

PORABLJENA SREDSTVA

Porabljena sredstva, ki se nanašajo na doseženi celotni prihodek, so naraščala za štiri indeksne točke hitreje kot celotni prihodek. Delež porabljenih sredstev v celotnem prihodu se je povečal, zmanjšala pa se je ekonomičnost poslovanja. Na 100 din porabljenih sredstev je bilo v 1978. letu doseženega 130,3 din celotnega prihodka, lani pa le 127 din ali za 2,6 % manj.

V polletju lani je bila rast porabljenih sredstev še za eno indeksno točko počasnejša. Hitrejša rast porabljenih sredstev od rasti celotnega prihodka v drugi polovici lanskega leta pomeni, da so se v tem času močno povečale cene surovin, reprodukcijskega materiala in storitev. Po podatkih sklepni računov znašajo porabljena sredstva v 1979. letu 11.980 milijonov din, kar je za 35 % več kot v 1978. letu. Celotni prihodek je bil v tem času večji, kot smo že omenili, za 31 %.

AMORTIZACIJA

Med posameznimi stroški v porabljenih sredstvih se je najmanj povečala amortizacija po predpisanih minimalnih stopnjah. Porast amortizacije (17 %) je precej nižji od porasta celotnega prihodka. Amortizacija po pospešenih stopnjah znaša 17.501 tisoč din, kar predstavlja v skupni amortizaciji zelo nizek delež (2,4 %), medtem ko je njen porast zelo velik (40 %).

Tudi ta podatek kaže, da amortizacija ne sledi inflaciji in naglemu ekonomskemu zastarjanju osnovnih sredstev.

DOHODEK

Splošno umirjanje gospodarske aktivnosti ter hitrejša rast porabljenih sredstev od rasti celotnega prihodka v drugi polovici 1979. leta se odraža tudi v rasti dohodka. Jeseniško gospodarstvo je lani doseglo 3.239 milijonov din dohodka, kar je le za 20 % več kot leto poprej. Stopnja rasti dohodka se je v primerjavi z devetmesečno zmanjšala za 12 oziroma v primerjavi z lanskim polletno kar za 14 indeksnih točk. Nizka rast doseženega dohodka konec leta lani je povzročila, da je jeseniško gospodarstvo med posameznimi gorenjskimi gospodarstvi v rasti dohodka na zadnjem mestu. Za poprečjem rasti dohodka regije jeseniško gospodarstvo zaostaja za 5 indeksnih točk.

Na nizko rast doseženega dohodka v gospodarstvu je imela tokrat najmočnejši vpliv Železarna, ki je dohodek povečala le za 14 %. V primeru, da iz dohodka gospodarstva izločimo dohodek Železarne, ugotovimo večji porast (indeks 129). Tako kot pri celotnem prihodu ugotavljamo tudi pri dohodku, da se udeležba Železarne v jeseniškem gospodarstvu znižuje. V 1976. letu je Železarna s svojim dohodkom oblikovala 62,2 % dohodka v gospodarstvu občine, leta 1977 65,8 %, v 1978. letu 61 %, lani pa le 58,1 %.

DRUŽBENI PROIZVOD

Družbeni proizvod iz leta 1978 smo presegli za 19 %, planiranega za leto 1979, ki je v cenah leta 1978, pa za 21 %. Z upoštevanjem porasta cen v letu 1979, ki smo ga za našo občino

ocenili na 24 %, to pomeni zaostanek za načrtovano višino družbenega proizvoda za 3 indeksne točke.

ČISTI DOHODEK

Gospodarstvo naše občine je lani doseglo 2.192 milijonov din čistega dohodka, kar je za 22 % več kot v 1978. letu.

Ugotovimo lahko, da razporeditev dohodka in čistega dohodka v jeseniškem gospodarstvu ni potekala v skladu s predvidevanji resolucije. Delitvena razmerja v razporeditvi so se povsem spremenila in poslabšala, in sicer ne le v primerjavi z razporeditvijo po devetih mesecih lani, marveč tudi v primerjavi z razporeditvijo v 1978. letu. Več je gospodarstvo razporedilo za skupno, splošno in osebno porabo, manj pa za razširitev in napredek materialne osnove dela. Pri 20 % porastu doseženega dohodka je bilo razporejeno za razširitev in napredek materialne osnove dela za 17 % manj sredstev kot prejšnje leto, za skupno in splošno porabo za 22 % več, za osebno porabo je bilo razporejenega za 33 % več čistega dohodka, za skupno porabo v OZD pa za 18 % več.

Za akumulacijo, ki vsebuje sredstva, razporejena za poslovne sklade, za razširitev materialne osnove dela, rezerve ter pospešeno amortizacijo, je gospodarstvo razporedilo 328 milijonov din, kar je za 8 % manj kot v letu 1978.

Celotna sredstva za reprodukcijo (akumulacija in amortizacija po predpisanih stopnjah) znašajo 1.051 milijonov din in so večja od ustvarjenih v 1978. letu le za 8 %.

Sestava obratnih sredstev se je v 1979. letu poslabšala, saj so se povečali tako deleži vrednostnih papirjev kot tudi terjatve iz poslovnih razmerij in zalog.

Za financiranje sredstev je imelo gospodarstvo občine na razpolago konec 1979. leta 19.501 milijonov din virov, kar je za 23 % več kot 1978. leta. Glavni vir financiranja gospodarstva je poslovni sklad. Konec decembra lani je znašal 8.354 milijonov din, povečal pa se je za 22 %. Njegov delež v skupnih virih je malenkostno upadel, kar pomeni, da se je stopnja samofinanciranja zmanjšala.

Če k razporejenim sredstvom za sklade prištejemo še del dohodka za amortizacijo, obračunano nad predpisanimi stopnjami, dobimo sredstva akumulacije, ki so lani znašala 328 milijonov din, kar je za 8 % manj kot leto poprej, to pa ni v skladu s predvidevanji, ki jih postavlja občinska in republiška resolucija. Zaradi zmanjšanja sredstev akumulacije so posamezni kazalci gospodarjenja zelo neugodni. Tako se je akumulacija v primerjavi z dohodkom znižala za 23 %, akumulacija v primerjavi z ustvarjenim čistim dohodkom za 25 %, akumulacija v primerjavi s poprečno porabljenimi poslovnimi sredstvi za 24 %, akumulacija za amortizacijo v primerjavi s poprečnimi porabljenimi sredstvi pa za 11 %.

ZAPOSLENOST

V naši občini je bilo v preteklem letu v družbenem sektorju poprečno zaposlenih 14.865 delavcev ali 0,6 % več kot leta 1978. V delovnih organizacijah s področja gospodarstva se je zaposlenost povečala za 0,5 %, v negospodarstvu pa za 1,4 %.

OSEBNI DOHODKI

Po podatkih iz obrazca OD in sklepni računih OZD iz gospodarstva je bil v naši občini poprečni neto mesečni osebni dohodek na zaposlenega na podlagi vkalkuliranih ur v letu 1979 7.198 din ali za 27 % višji kot v letu poprej. Na zaposlenega delavca je bilo v gospodarstvu lani izplačanih 7.100 din, v negospodarstvu pa 8.000 din poprečnih čistih osebnih dohodkov.

R. K.

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 14. DO VKLJUČNO 20. APRILA

ALEKSANDER KAVČIČ	vodja TOZD 14. 4.	Jesenice, 81-413
OSKAR KÜRNER	HV Jesenice	Titova 85
	vodja TO 15. 4.	Jesenice, 81-214
SREČKO MEŽNAR	vodja TOZD 16. 4.	Tavčarjeva 9
LEON MESARIČ	Vratni podb.	Mojstrana, —
AVGUST KARBA	vodja TOZD 17. 4.	Dovje 107 a
JOŽE KRAMAR	Žebljarna	Jesenice, 81-216
JANEZ MALENŠEK	vodja OPP 18. 4.	Titova 3
	vodja TOZD 19. 4.	Jesenice, V. 82-001
	Energetika	Svetina 10
	vodja TOZD 20. 4.	Mojstrana, —
	Stroj. del.	Dovje 112
		Jesenice, —
		Finžgarjeva 8

V času dežurstva v Železarni je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja. številka telefona 601 (soba 19).

Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj. Dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa je v Železarni. V prostih sobotah, nedeljah in praznikih je dežurstvo od 7. do 19. ure doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 14. 4.	FRANC ARNEŽ	IVAN KODRIČ
TOREK — 15. 4.	IVAN MOLAN	VALENTIN MARKEŽ
SREDA — 16. 4.	ANTON BURJA, ml.	MARJAN PINTAR
ČETRTEK — 17. 4.	BOŽIDAR ČERNE	JOŽE PEZDIRNIK
PETEK — 18. 4.	MIROSLAV ZUPAN	SAŠO KOŠIR
SOBOTA — 19. 4.	JANEZ FALETIČ	ALOJZ CUZAR
NEDELJA — 20. 4.	VINKO ROTAR	JOŽE HRIBAR

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je 358
vezni telefon je 410
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14. do 18. ure
nočni pa od 18. do 6. ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni od 6. do 18. ure
nočni pa od 18. do 6. ure
Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanje št. 5 v upravni zgradbi TOZD Vzdrževanje.

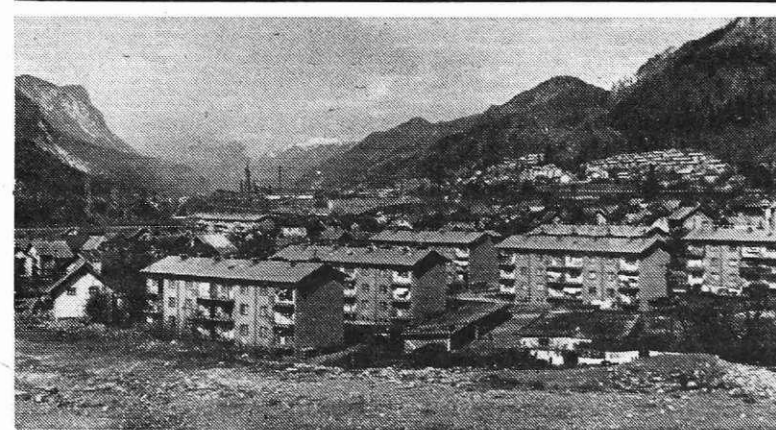
SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 14. do 19. aprila bodo delele naslednje obratne ambulante:
dopolodne: II. obratna ambulanta — dr. Stanka Šemrov-Novak in III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec.
popoldne: I. obratna ambulanta — dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta — dr. Branimir Čeh.

V soboto, 19. aprila, samo dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec in III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec.

Dispanezr za borce: ponedeljek, 14. aprila in četrtek, 17. aprila, od 14. do 18. ure — dr. Vesna Furlan-Zidar.

ZOBNE AMBULANTE:
dopolodne: I. zobna ambulanta — v. den. Viktor Stražišar.
Za Železarno v torek, 15. aprila in v četrtek, 17. aprila, od 13. do 19. ure.
Popoldne: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.
Za Železarno v torek, 15. aprila, od 7. do 13. ure.
Za borce v četrtek, 17. aprila, od 7. do 13. ure.
V soboto, 19. aprila, samo dopoldne I. zobna ambulanta — v. den. Viktor Stražišar.

Naša dolina z Javornika (IK)

PRVI MAJ V CRIKVENICI

TOZD Družbena prehrana nam tudi letos nudi za prvomajske praznike paket v našem počitniškem domu v Crikvenici. V paket so vključeni obroki in prenočišče.

Cena štiridnevnega paketa, ki se začne 30. aprila z večerjo in konča 4. maja s kosilom, je za odrasle 600 dinarjev, za otroke od 4. do 10. leta starosti pa 300 dinarjev, samo za prenočišče pa boste plačali 120 dinarjev.

Turistična taksa za odrasle je 7,00 din, za otroke od 7. do 15. leta pa 3,50 din. Prevoz ni organiziran.

Prijavite se do 15. aprila na kadrovskem sektorju Železarne — oddelek za družbeni standard — telefon 332 ali 737.

PERSONALNE VESTI — MAREC

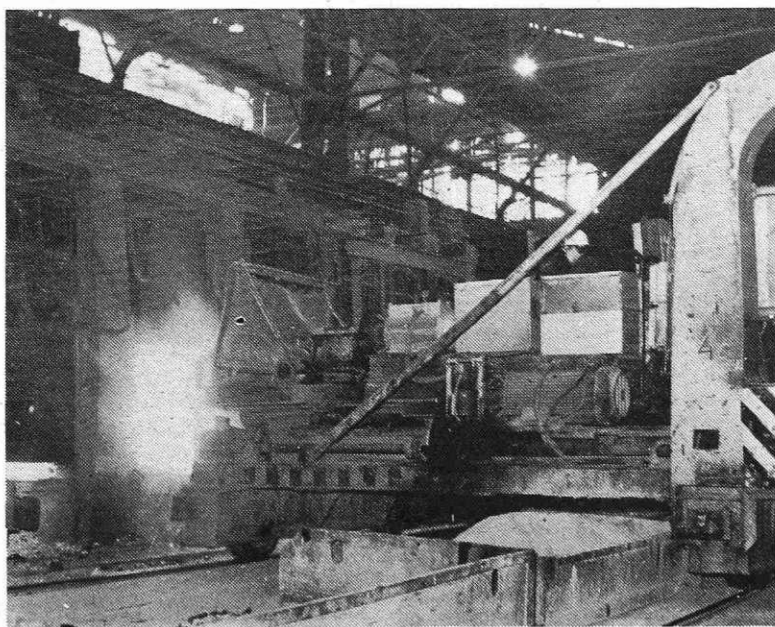
V delovno razmerje je bilo sprejetih 39 delavcev, delovno razmerje pa je prekinilo 52 delavcev.

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: Metod Kapus, 1918, Livarna — 36 let v ŽJ; Franc Razinger, 1927, Livarna — 34 let v ŽJ; Franc Špitalar, 1927, Jeklarna — 29 let v ŽJ; Zofka Tratnik, 1926, Žebljarna — 31 let v ŽJ; Maks Žibrek, 1925, Valj. bl. št. — 30 let v ŽJ; Dušan Stare, 1928, Splošni sektor — 37 let v ŽJ.

INVALIDSKO SO BILI UPOKOJENI: Željko Grvala, 1955, Strojne delavnice — 8 let v ŽJ; Slavko Ivanovič, 1928, Hl. valj. Jesenice — 30 let v ŽJ; Helena Sudžukovič, 1931, Valj. bl. št. — 29 let v ŽJ.

UMRLI SO: Ivan Kržič, 1932, Plavž — 22 let v ŽJ; Ivan Ortar, 1942, Transport — 17 let v ŽJ; Ramo Sabič, 1929, Valj. bl. št. — 28 let v ŽJ; Šimen Kozmus, 1959, Hl. valj. Bela.

DISCIPLINSKO ODPUŠČENI: Rešad Bečič, 1959, Jeklarna; Hazim Blažič, 1957, Hl. valj. Bela; Slavko Čosič, 1956, Žičarna; Refik Hercegovac, 1957, Hl. valj. Jesenice; Omer Hafizović, 1956, Elektrode; Vojko Jovanov, 1958, Hl. valj. Bela; Borislav Kekič, 1956, Žičarna; Sretko Kerkez, 1957, Hl. valj. Bela; Drago Latinović, 1958, Jeklarna; Mirko Marjanovič, 1955, Jeklarna; Luka Matoš, 1958, Hl. valj. Jesenice; Milan Mohorič, 1956, Profilarna; Semir Nežić, 1957, Hl. valj. Bela; Drago Petrovič, 1955, Jeklarna; Ismet Poljaković, 1958, Hl. valj. Bela; Ljube Stojanovski, 1957, Elektrode; Janez Sranc, 1944, Transport; Ljubčo Zaharievski, 1958, Jeklarna; Goce Zlatanov, 1961, Valj. bl. št.

V martinarni (IK)

TOZD Profilarna

10. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V petek, 28. marca, je bila deseta seja odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Profilarna, ki jo je sklical in vodil predsednik Franc Logar. Obravnavali so: pregled sklepov devete seje, izvrševanje plana v mesecu marcu in plan za april, analizo produktivnosti v TOZD Profilarna, problematiko nadur in program razporeditve sredstev za amortizacijske zamenjave.

Pri pregledu sklepov predhodne seje so ugotovili, da so bili vsi sklepi izvršeni.

Člani odbora so ugotavljali, da plan v mesecu marcu ne bo dosežen. Do 27. marca je bilo namreč doseženo samo 85 % planirane proizvodnje. Vzrok, da plan ne bo dosežen, je predvsem v pomanjkanju vložnega materiala. Zaradi tega so tudi večji del meseca delali samo na dve izmeni.

Plan za april predvideva izdelavo 2.550 ton profilov. Člani odbora menijo, da bo plan dosežen le, če bo dovolj vložnega materiala. Sklenili so tudi, da je treba plan izvesti izvrševati natančno po mesecih.

Analizo dosežene produktivnosti v TOZD Profilarna je razložil vodja

TOZD. Pri tem so ponovno ugotavljali predvsem težave z vložnim materialom, zaradi česar so tudi pogoste menjave na oblikovnih strojih, vse to pa vpliva na nižjo produktivnost.

Obravnavali so tudi problematiko nadur v TOZD. Vodja TOZD je poročal o ukrepih v zvezi z zmanjševanjem nadurnega dela, ki jih je posredoval poslovodni odbor Železarn. Člani odbora so s temi ukrepi soglašali.

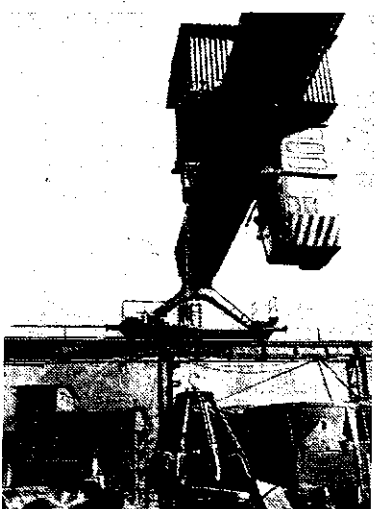
Na pregled koriščenja sredstev za amortizacijske zamenjave, ki ga je podal asistent za delovne naprave, niso imeli pripomb.

Delovodja Logar je predlagal, da se čistilki dodeli enkratna nagrada v višini 1.000 din za prizadevnost na

delovnem mestu. Člani odbora so predlog podprli.

Od delovne organizacije Merkur je TOZD prejela 100.460 kg trakov, izdelani pa so 96.510 kg profilov. Razlika med profili in trakovi je 3.950 kg, kar je šlo med staro železo. Ker se je naročnik odpovedal vročilu izmečka. Zato je odbor za gospodarstvo sklenil, da se del sredstev od izmečka v višini 5.000 din vložijo na rezervni sklad, iz tega pa nakaže za potrebe OO sindikata TOZD Profilarna.

V razpravi so sodelovali: Franc Logar, Bevc, Rudolf, Bertonec, Novak, Helena Klokočnik in vodja TOZD. KS

TOZD Hladna valjarna Bela

11. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Odbor za delovna razmerja pri DS TOZD HV Bela je imel 21. marca svojo 11. redno sejo, ki jo je sklical in vodil predsednik Branko Šuvak. Pri pregledu sklepov predhodne seje so ugotovili, da so izvršeni.

Kadrovnik je odbor seznanil z gibanjem zaposlenih v mesecu februarju. Obravnavanih je bilo sedem delavcev, in sicer dva delavca v rednem odpovednem roku, ostalih pet pa z disciplinsko odpovedjo. Novosprejetih delavcev je bilo šest, eden je prestopil iz TOZD Jeklarna, eden pa se je vrnil iz JLA.

Vsi novosprejeti delavci so bili razporejeni na začetna dela in nalo-

ge. Dva delavca pa so premestili na druga dela in naloge.

Pri obravnavanju prošnji so ugodno rešili prošnjo Zorana Kečana, s katero prosi za premostitev iz oddelka adjuštaže v oddelku žarilnice.

Štirim delavcem so ugodno rešili prošnje za prestop iz drugih TOZD v TOZD HVB, s tem, da se kadrovnik predhodno pogovori z Jožetom Malnerjem, Blažka Zlatanov pa mora opraviti preizkus znanja na žerjavu v prisotnosti komisije v sestavi: Vinko Skumavec, Olga Smole in Atifa Rekič, ki jo je imenoval odbor.

Štirim delavcem so naknadno odobrili šolanje na SMD. Bojan Jovev, ki pa je že prekinil šolanje, mora ponovno podpisati pogodbo in izpolniti pogoje, ki so v pogodbi navedeni.

Prošnjo organizacijskega komiteja Planica za izredno plačano odsotnost v času od 20. do 22. marca za Janeza Pezdirnika in Janeza Jamarja so le delno ugodili. Imenovana imata pravico, da koristita en dan neplačane odsotnosti če bo organizacijski komitej TOZD HV Bela dostavil spisek udeležencev, ki so pomagali pri organizaciji prireditve.

Ponovno so obravnavali prošnje kandidatov za I. stopnjo FNT – metalurgije. Na osnovi kriterijev, ki jih je sprejel odbor na predhodni seji in na podlagi analize, ki sledi iz teh kriterijev, so vse študijske ugodnosti odobrili Janezu Arhu, Alojzu Rabiču in Silvu Kosančiču. Ostalim štirim kandidatom bodo plačali šolnino brez ostalih ugodnosti.

Odbor je obravnaval fizični obračun med delavcem Mirkom Došenovičem in Metodijem Filipovom. Odbor je sklenil, da se zaradi kršitve pravilnika o delovnih razmerjih Mirko Došenovič preusmeri na nižje delovne naloge drugega adjusterja do odločitve disciplinske komisije.

Kadrovnik je prisotne seznanil z odsotnostjo z dela v mesecu februarju. Odbor je bil mnenja, da TOZD pri neplačnih dopustih ter izostankih z dela močno odstopa od po-

prečja Železarn. B. L.

IZREDNA SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Izredna seja odbora za delovna razmerja je sklical podpredsednik Slavko Kosej 28. marca.

Obravnavali so hujšo kršitev delovnega razmerja Hazima Delića.

Odbor je soglasno sprejel sklep, da delavca Hazima Delića odstranijo iz temeljne organizacije HV Bela zaradi hujše kršitve delovne obveznosti po točki 1. 11. 14. 26 in 28 172. člena pravilnika o delovnih razmerjih TOZD HV Bela. Odstranitev velja do pravomočnosti ukrepa disciplinske komisije.

3. SEJA ODBORA SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

V četrtek, 27. marca, je bila v TOZD HV Jesenice tretja redna seja odbora samoupravne delavske kontrole, ki jo je sklical predsednik Maks Egart. Po pregledu sklepov, ki so izvršeni, je predlagal v obravnavo še naslednje:

Poslovno poročilo za leto 1979 in rebalans plana sta bila že obravnavana na vseh sestankih samoupravnih delovnih skupin, v odboru za gospodarstvo in delavskem svetu. Odbor je ugotovil, da so bili doseženi rezultati ugodni in da se je TOZD stabilizacijsko obnašala že v preteklem letu.

Odbor je tudi ugotovil, da so bili v prvih treh letošnjih mesecih doseženi dobri rezultati, saj so bile skoraj vse točke programa izpolnjene. Dosežena sta bila boljši izplen in storilnost, medtem ko je bila poraba kisline v februarju višja od planirane. Podrobno se bo o tem razpravljalo po preteku prvega tromesečja, ko bo znana natančnejša analiza tudi o finančnih rezultatih. Poudarjeno je bilo, da bo potrebno vložiti več naporov za to, da se onemogoči posamezniki, ki s slabim koriščenjem delovnega časa, nedisciplino in podobno ne delujejo v stabilizacijskem duhu.

Po predhodni obravnavi delovne in tehnološke discipline v TOZD se odbor zavzema za stališče, da se zaradi boljše kontrole uvedejo žigosana mesta v obratih in to eno za sodelavce hladne valjarne in podobno delovnih valjarni in eno v žarilnici. Za vse ostale velja žigosno mesto pri vratarju. Menili so, da bo realizacija predloga koristno vplivala na stabilizacijska prizadevanja.

Vodja proizvodnje je seznanil navzoče o nadurnem delu v hladni valjarni in ugotovil, da v TOZD ni bilo neupravičenih nadur. 80 ljudi dela usluge TOZD Žičarna, od tega največ karisti in lužilnica, kar pa je nujno potrebno za nemoten proces dela. Radi bi ukiniteli delo voznikov vilicarjev v soboto popoldne, ponoči

in ob nedeljah, tako bi se močno zmanjšalo število nadur, čeprav vse te ure rastejo na račun proizvodnje. Vodstvo lahko opravlja nadure le z odobritvijo odbora za gospodarstvo in to le za posebna dela, ki se ne morejo opraviti v rednem delovnem času.

Pri pregledu poročila o službenih potovanjih je odbor ugotovil, da je bilo v letu 1979 od 3000 potovanj v Železarni, v TOZD opravljenih 17 ali 0,7 %, kar je minimalno. Šestkrat je bil uporabljen osebni avto Železarn. Med službenimi potovanji ni bilo nobenega v tujino.

Prav tako je bila porabljena minimalna vsota reprezentančnih sredstev. Iz poročila je razvidno, da se je TOZD obnašala zelo stabilizacijsko.

Valjavci na Siemag stroju so postavili vprašanje, zakaj pride do pogoste navaritve delovnih valjev in čigava je krivda. Odgovor na to je dal vodja proizvodnje. Ugotavlja se namreč, da je Siemag valjavski stroj star stroj in ne more izvaljati toliko, kot bi moral, oz. se zahteva. Skušali bodo ugotoviti prave vzroke, da ne bi neupravičeno dolžili za krivdo valjavce. Naredili bodo vse potrebne meritve in na osnovi teh dali dokončen odgovor. Ugotavlja pa se, da je bila poraba delovnih valjev v zadnjih treh mesecih izredno nizka.

Obravnavali so tudi vprašanje žarilcev, zakaj oddelek za študij dela in časa ni dal odgovora glede benificirane delovne dobe. Prav tako postavljajo vprašanje, kaj je z napravami za odsesavanje plinov na globinskih pečeh. Vodja proizvodnje je pojasnil, da se bo naprava montirala v začetku aprila, tako kot predvideva program. A.

11. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik odbora za gospodarstvo TOZD HV Jesenice Branko Strmole, je 2. aprila sklical 11. redno sejo in po pregledu sklepov predlagal seje, kjer je bilo ugotovljeno, da dva sklepa nista realizirana, predlagal v obravnavo še naslednje:

Pri pregledu doseženih proizvodnih rezultatov v mesecu februarju so ugotovili, da je bil plan presežen za 8,44 %. Glede na pogoje dela in neredne dobave vložka iz valjarne štel, predvsem ogličnih jekel, je rezultat dober. Še vedno se pojavlja tudi vložek z odstopanji glede debeline in s slabo površino.

V nadaljevanju so ugotovili, da so bili vsi zastavljeni cilji uresničevanja gospodarske stabilizacije za februar izpolnjeni, le poraba kisline v lužilnici je bila nekoliko nad planirano.

Potrdili so plan za april, ki znaša 2.530 ton ali 110 ton na dan, od tega 240 ton kvalitnih jekel. V tem mesecu je tudi planiran remont Siemag valjavskega stroja, vendar bo proizvodni plan kljub temu lahko izpolnjen, če bodo planirana dela na valjavskem stroju opravljena v dogovorjenem roku.

Analizirali so tudi dosežene proizvodne rezultate v prvem tromesečju

in ugotovili, da je bilo izvaljane 7.560 ton pločevine, kar je 200 ton več kot v istem obdobju lani. Pomembno je, da je bil presežen tudi kvalitetni asortiment.

Pregledali so tudi sklepe zadnje seje odbora za gospodarstvo pri DS Železarn. Odbor je soglasno s predlogi ukrepov poslovodnega odbora glede problematike nadurnega dela v Železarni.

V bodoče bo odbor mesečno kontroliral in analiziral upravičenost opravljenih nadur, ki jih bodo v bodoče tudi planirali. Za mesec april so planirali 2.800 nadur zaradi predvidenih remontnih del.

Sklenili so, da bodo odpadni svinec iz lužilnice prodajali Dinusu, denar pa namenili osnovni organizaciji sindikata TOZD in da izpadlo proizvodnjo v času remonta na Siemag valjavskem stroju nadomestijo v prostih sobotah in nedeljah tekočega meseca. A.

TOZD Žičarna

12. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik Ciril Resman je 27. marca sklical 12. redno sejo odbora za gospodarstvo TOZD Žičarna. Uvodoma je seznanil člane odbora s sklepi zadnje seje, ki so bili vsi realizirani.

V nadaljevanju se je odbor najprej potrdil družbeni in operativni plan za mesec april, ki predvideva 5.670 ton vlečene žice. Od tega naj bi bilo 4.320 ton žice za prodajo, 1.350 ton pa za domačo predelavo. Odbor je sprejel tudi poročilo o doseženih proizvodnih rezultatih v mesecu februarju. Vzrok za neizvršitev proizvodnega plana je bil v preveliki bolezenski odsotnosti, saj je bila 10,10 % na stalež.

Člani odbora so na predlog komisije za novatstvo potrdili nagrade za koristne ideje in tehnične izboljšave enaindvajsetim delavcem. Potrdili so tudi predlog komisije, da je treba za dokončno oceno tehnične izboljšave št. 2485 čimprej izvršiti analizo ročnih časov na stroju Hertorn – enostopni. Člani odbora se strinjajo tudi z izplačilom nagrad za opravljena dodatna dela pri razkladanju kartonov in kolotov.

Obravnavali so tudi stališča poslovodnega odbora v zvezi z nadurnim delom in se v celoti strinjajo z njimi.

Sklenili so, da za vse delavce v vodstvu TOZD odobri nadurno delo odbor za gospodarstvo na osnovi utemeljenega predloga vodja TOZD Ker zaradi velike odsotnosti ne dosegajo planskih obveznosti se organizira dodatno delo na proste sobote

na proizvodnih strojih v skladu s sprejetim stabilizacijskim programom. B. J.

10. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V sredo, 26. marca, je predsednik Milan Kristan sklical 10. redno sejo odbora za delovna razmerja. Uvodoma je člane odbora seznanil z realizacijo sklepov zadnje seje.

Odbor je potrdil potrebo po petih delavcih in razporeditev dveh novosprejetih delavcev na dela in opravila adjuster Elira žice. Člani odbora so potrdili tudi prerazporeditev šestih delavcev ter ugodili prošnji Nijaza Bahtića in Čamila Hercegovca za prekinitev delovnega razmerja v TOZD Žičarna z 19. majem. Prošnje Jovica Stanojevića niso mogli obravnavati, ker je v disciplinskem postopku. Prošnjam Krstove, Kejčarja in Uzejrovića za prestop iz drugih TOZD v TOZD Žičarno niso ugodili, ugodili pa so prošnji Valentina Šorla in ga razporedili na delo patentirar. Janezu Ambrožiču so odločbo podaljšali za dobo šestih mesecev. B. J.

TOZD STROJNE DELAVNICE

11. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Odbor za delovna razmerja v TOZD Strojne delavnice je na seji 24. marca pregledal, kako so se realizirali že sprejeti sklepi, razen tega pa je razporedil na delo šest novosprejetih delavcev, medtem ko je sedem delavcev razporedil na nove delovne naloge z višjo kategorijo. Obravnaval je tudi več prošnji za dodelitev izredno plačanega dopusta ter še nekatere druge prošnje.

Naj navedemo nekoliko konkretnije podatke. Na delovne naloge IV. strugarja so bili sprejeti trije novi delavci, po en delavec pa je bil sprejet za opravljanje delovnih nalog II. orodjarja. II. ključavničarja ter na delovne naloge pripravnik. Po dva delavca sta bila premeščena iz dosedanjih delovnih nalog IV. ključavničarja na delovne naloge III. ključavničarja, iz nalog III. na II. ključavničarja ter iz nalog II. na naloge I. ključavničarja. En strugar specialist je bil premeščen na delovne naloge strojni tehnik.

En delavec bo na lastno prošnjo, ker v Železarni ne dobi svoji izobrazbi ustrezne zaposlitve, prekinil delovno razmerje v TOZD. Enemu delavcu je bila izstavljena odločba o nadomestovanju delovodje v obratu konstrukcij. Delavec, ki ni pokazal interesa za opravljanje delovnih nalog strojnoplamskega rezalca, je bil premeščen na delovne naloge skladiščnika orodnih jekel. Delavcu, ki je dobro prestal poskusno dobo, se bo izstavila odločba za II. vrtačca. Poleg tega se je odbor seznanil tudi z obrazložitvijo o napredovanju enega delavca za I. strugarja ter o razporeditvi (na lastno željo) ključavničarja-varilca na delovne naloge II. ključavničarja.

In kakšni so bili sklepi odbora v zvezi z dodelitvijo izredno plačanega dopusta? – Dva delavca sta ga dobila 10 dni za opravljanje diplome. Na prošnjo pihalnega orkestra Železniški železarni je en delavec dobil enkrat po dve in drugič po tri ure izredno plačanega dopusta. Glede prošnje hokejskega kluba Kranjska gora za tridnevno plačano odsotnost enega delavca, pa je odbor sklenil, da naj se upošteva sklep 6. seje. Na prošnjo organizacijskega komiteja Planica, ki je zaprosil, da bi petim delavcem odobrili od 6 do 1 dan izredno plačane odsotnosti, pa je odbor sklenil, da se odobri vsem enako po 1 dan, da pa ostale ure odsotnosti lahko nadoknadijo ali pa koristijo svoj dopust. Eden od delavcev bo lahko na prošnjo Viba filma v času snemanja »Dražgoške bitke« koristil svoj dopust.

Vodjo TOZD Strojne delavnice je odbor zadolžil, da na SEO posreduje vlogo za odobritev nalog strojni tehnik v obratu konstrukcij. Predlog vodje priprave dela za objavo delovnih nalog kontrolorja pa je odbor preložil do naslednje seje. V tem času mora vodja priprave dela podati poročilo o delovnih nalogah, ki jih sedaj opravlja kontrolorja. B. L.

TOZD Vratni podboji

9. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V sredo, 2. aprila, je bila 9. seja odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Vratni podboji. Ugotovili so, da so sklepi zadnje seje izvršeni.

V nadaljevanju so člani odbora soglašali, da se tehnična izboljšava št. 2469 prizna in oceni na osnovi doseženih prihrankov v letu 1979. Ugotovili so, da je za prvo četrtletje družbeni plan proizvodnje in odpreme presežen.

Naročila so ugodna, vendar pa je še vedno precej razdrobljenih, pa tudi dobavni roki so kratki. Potreb-

no bo še bolje organizirati delo, da se dosežejo še boljši poslovni rezultati. Člani odbora niso imeli pripomb na zapisnik 12. in 13. seje odbora za gospodarstvo pri DS Železarn.

Sprejeli so plan nadurnega dela za mesec april, ki skupno znaša 260 ur.

Soglasno so potrdili predlog prodajnega oddelka o prodaji podbojev z nadsvetlobo iz zaloge preko male prodaje Železarn. Cena po kosu za vse dimenzije je 360 din. M. J.

USPEŠNO PREDAVANJE O NAŠI EMIGRACIJI

V petek, 28. marca, je komisija za mednarodne odnose pri OK ZSMS Jesenice skupno s klubom OZN organizirala predavanje na temo Naša emigracija v tujini in njena aktivnost. Predaval je tovariš Janez Čuček iz RTV Ljubljana, ki je pred kratkim izdal knjigo Sramota umira počasi, ki obravnava tudi temo predavanja.

Tovariš Čuček nam je najprej povedal nekaj osnovnih podatkov o nastanku in delovanju slovenske politične emigracije. Slovenska politična emigracija je nastala takoj po drugi svetovni vojni, ko so se domači izseljenci iz Jugoslavije. Naseljevali so se po raznih krajih Evrope, na primer v Avstriji, Italiji, Nemčiji, odšli pa so tudi čez morje. In prav v Argentini imamo Slovenci najštevilnejšo emigracijsko skupino. Pomemben delež te emigracije predstavlja predvsem duhovščina, ki je izrazito protijugoslovansko usmerjena. V tem duhu pa usmerja tudi študente na teološki fakulteti, pri tem pa ne uporabljajo nobene sile.

Za slovensko politično emigracijo je značilno, da je razcepljena na številne stranke, ki imajo zelo majhno število članov, ti pa izhajajo v glavnem iz iste generacije, ki je emigrirala takoj po vojni, medtem ko se mlajše generacije ne zanimajo za politično dejavnost svojih staršev.

V okviru svojega programa izdaja predvsem razna glasila, v katerih poizkušajo širiti lažne vesti o naši domovini. Glasila izhajajo v več jezikih; na primer v jeziku dežele, v kateri je ta emigracija, v slovenskem jeziku, pa tudi v obeh jezikih.

Zanimiv je tudi podatek, kako se financirajo politične emigracije. Financiranje poteka na več načinov. V glavnem dobivajo sredstva iz posebnih skladov držav, v katerih delujejo. Ta sredstva so namenjena za ohranitev jezika naših izseljencev in ne za politično propagando, kot jih dejansko uporabljajo. Sredstva za delovanje dobivajo tudi od tujih obveščevalnih služb.

Ob koncu predavanja smo se zadržali še v kratkem pogovoru s predavateljem, med katerimi nam je odgovarjal na vprašanja. Povedal nam je, da misli izdati knjigo o terorizmu. Pri pisanju smo mu zaželeli veliko sreče.

To predavanje je bilo drugo v okviru vsakomesečnih predavanj in lahko rečem, da smo bili z njim zelo zadovoljni. Predavanja se je udeležilo veliko število mladih, kar nas je

še posebno razveselilo, kajti udeležba na prvem predavanju je bila zelo skromna.

V naslednjih mesecih načrtujemo še naslednja predavanja: Novi mednarodni ekonomski red. Aktualni problemi naše manjšine na Koroškem, Cianizem in bližnjevzhodni

konflikt, Jugovzhodna Azija, Vloga mesto in pomen OZN v mednarodnih odnosih, Neuvrščeni — varstvo miru in varnosti v svetu ter Problem Makedoncev v Bolgariji.

Upam, da bo tudi na vsa druga predavanja takšen odziv, kot je bil na to predavanje.

Tončka Božič, KMO

LOKALNA MLADINSKA DELOVNA AKCIJA JAVORNIK—KOROŠKA BELA

Kot je že iz naslova razvidno, gre za delovno akcijo brigadirjev jeseniške občine pri izkopu jarka za telefonski kabel v krajevni skupnosti Javornik-Koroška Bela.

Med temi brigadirji sem bila tudi jaz. Zato bom poskušala čim bolj živahno opisati akcijo oziroma priprave nanjo.

Mladi smo se ob 8. uri zjutraj zbrali pred restavracijo Turist na Javorniku. »Prevladoval« je mraz, zato se nisem ravno »kuhal« v dveh pulijah, kavbojkah in telovadnih copatah. Ko smo tako v obliki zmrazjenih človeških gmot počakali še zamudnike, je tovariš Mežek končno sklical zbor in »prikazalo« se je tudi orodje — krampi in lopate.

Vsi smo takoj planili na orodje, za manj bojevit mladince so ostali krampi. Kakorkoli že, zavijali smo vsak svoje orodje na rame in odkarali proti trasi, se pravi proti jarkom. Tu smo se razdelili na skupine, tako da sta bila v vsaki skupini dva — eden s krampom, navadno mladinec, drugi z lopato pa običajno nežnejša spola. Udarniško in smelo smo pričeli z izkopavanjem oziroma poglobljanjem jarkov na globino osemdesetih centimetrov. Kmalu smo se »poslovili« od mraza, kajti delo nas je kar pošteno pogrelo. Zato smo nadaljevali izkopavanje brez bund, jopic ali površnikov. Delovišče se je spremenilo v samo vihtenje krampov in metanje zemlje z lopatami. Med delom smo se spustili v živahen pogovor, tako da nam je šlo izkopavanje še hitreje od rok. Ljudje na ulici so nas gledali sprva z

nekakšnim začudenjem, kasneje pa smo na njihovih obrazih videli nasmehe.

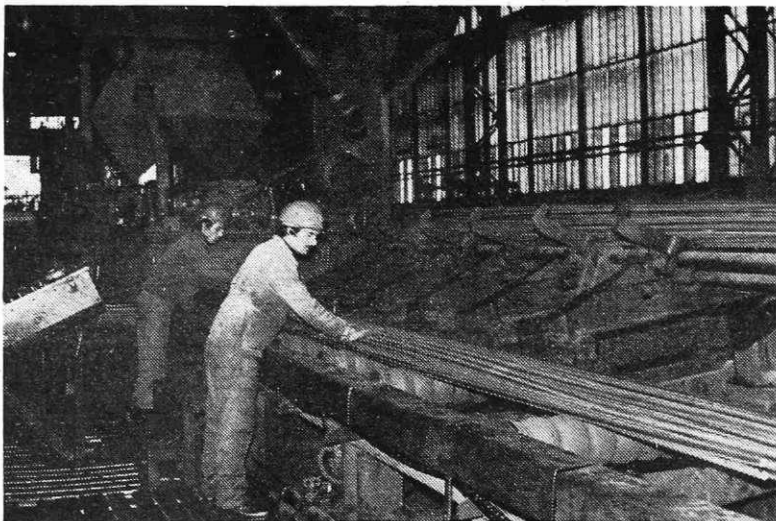
Bili smo ponosni na svoje delo. Še z večjo vnemo smo se lotili drugih jarkov. Marsikomu se je že naredil žulj, vendar iz tega ni delal panike. Stisnil je zobe in nadaljeval. Med delom pa je prišla tudi zdravniška pomoč, tako da smo si lahko žuljave roke namazali s kremo in vsaj nekoliko ublažili bolečine. Okrog poldneva je prišla tako željno pričakovana malica. Okrepani smo se vrnili na delo. Do pol dveh smo izkopali jarke od križišča na Javorniku do trgovine na Koroški beli. Bili smo zadovoljni, saj smo opravili več dela, kot je bilo predvideno.

S pesmijo smo se vrnili na zborna mesto, kjer smo odložili orodje. Na programu je bil napovedan brigadirski ples, a so nastopile težave, tako da je odpadel.

Liljana Kač, 7. a
OŠ Prežihov Voranc

KLUB ŠTUDENTOV VABI NA SMUČANJE

Klub študentov jeseniške občine obvešča svoje člane, da bo v petek, 11. aprila, smučanje na Voglu. Odhod bo ob 6. uri izpred železniške postaje na Jesenicah. Celodnevna karta stane 70 din. MB

V jeklovleku (IK)

TEKMOVANJE KLUBOV OZN

V soboto, 5. aprila, so se v delavskem domu Julke in Albina Pibernik na Javorniku zbrale ekipe iz Kopra, Celja, Ljubljane, Nove Gorice, Radovljice, Logatca, Idrije in Jesenic na polfinalnem kviz tekmovalju klubov OZN. Tekmovalo je pet osnovnošolskih in pet srednješolskih ekip.

Osnovnošolci so se pomerili v temah iz OZN, novega mednarodnega ekonomskega reda in juga Afrike. Srednješolci pa so odgovarjali na vprašanja iz OZN, novega mednarodnega ekon. reda in o neuvrščenosti.

Najprej so se pomerile ekipe iz osnovnih šol. Med njimi je zmagala osnovna šola Ivan Novak-Očka iz Ljubljane, vendar je odločilno točko dobila šele po dodatnih vprašanjih.

Potem je bil kratek odmor, v katerem se je predstavila gimnazijska dramska skupina s kratkim kulturnim programom.

Po odmoru so na vprašanja odgovarjale srednješolske ekipe. Boj je bil trd in na koncu so imele kar tri ekipe enako število točk. Treba bi bilo postaviti dodatno vprašanje, toda veliko ekip je imelo pritožbe. Žirija je imela veliko dela. Vendar so bile pritožbe proti ekipama iz Nove Gorice in Celja upravičene. Tako sta ekipi izgubili vsaka po eno točko in ekipa Centra srednjih šol je zmagala.

Zmagovalni ekipi se bosta udeležili finalnega tekmovalja, ki bo 19. aprila v Ljubljani.

Po tekmovalju smo ekipe odpeljali še v tehnični muzej Železarnice. Vsi so bili z ogledom zelo zadovoljni.

K. Bernik

Železarski globus

LR KITAJSKA

V tej državi so v preteklih štirih letih odkrili 20 novih nahajališč železove rude s skupno količino 8,5 milijard ton. Danes cenijo vse znane in zanesljive rezerve te železarske surovine v LR Kitajski na okoli 44 milijard ton. Vendar pri tem računajo, da bodo v prihodnjih letih odkrili še nadaljnje količine, ker so v teku obsežna raziskovalna dela.

AVSTRIJA

Vodstvo avstrijske železarske družbe v državni lasti VOEST Alpine predvideva, da bo leto 1980 po treh letih izgub zaključila s pozitivnim rezultatom. Vendar se pri tem zaveda, da bo na to v veliki meri vplival razvoj cen energije in surovin ter splošna mednarodna gospodarska situacija v prihodnjih mesecih letošnjega leta. V letu 1979 se je gibal izguba v njenih železarnah okoli 100 milij. šilingov.

Pripravljenost je vedno
boljša kakor
golo pričakovanje ... 41

Tito

ZAŠČITA ŽIVALI V PRIMERU ABK NAPADA

Za tularemijo najpogostejše zbolijo glodalci, v prvi vrsti zajci in kunci, veverice, podgane in miši. Poleg teh lahko zbolijo še cela vrsta domačih in divjih živali, med njimi tudi ptiči. Med živalmi se bolezen prenaša z neposrednim in s posrednim dotikom, s hrano, z vodo ali pa jo raznašajo mrčes, uši, bolhe, muhe in klopi.

Pri zajcih in divjih kuncih povzročitelji napadejo vsa tkiva. Bolezenske spremembe se razvijajo na vseh organih, posebej v bezgavkah, jetrih, vranici in pljučih. Tularemija je značilna po oteklinah bezgavk, oteklin vranici in jetrih, v katerih se razvijajo žarišča odmrlega tkiva in vnetni procesi. Bolezenske spremembe so podobne spremembam pri kugi, tuberkulozi in paratuberkulozi.

Z n a m e n j a : Bolezen se kaže v potrtosti, močnem solzenju, zanašanju pri hoji, zvišani temperaturi (41,1 do 41,6 stop. C) driski in hitrem hujšanju. Žival je lahko tudi močno vznemirjena ali razdražena, včasih pa nastopi tudi ohromelost. Obolela žival kmalu pogine.

Človek se lahko okuži od bolne živali ali pa ga okuži mrčes. Lahko se okuži tudi z okuženo hrano, vodo in onesnaženim zrakom. Zelo redek je prenos okužbe s človeka na človeka.

Primeri tularemije med ljudmi so vedno posledica množične okužbe med živalmi, najpogostejše med glodalci. Okužbi so izpostavljeni v prvi vrsti lovci, kmetijski delavci, kmetovalci in drugi, ki se veliko gibljejo na podeželju.

Z a š č i t n i u k r e p i . Zatanje tularemije je zelo zapleteno. Predvsem moramo uničiti vire okužbe, to je okužene živali, zlasti podgane in miši ter mrčes, ki je pomemben prenašalec okužbe.

29. VNETJA VIMENA — MASTITIS

Vnetje vimena je pri kravah najpogostejše in povzroča največ škoda. V 95 % jih povzročajo različni in številni mikroorganizmi. Vnetje mlečne žleze se bo razvilo, če bodo poleg klic delovali še drugi dejavniki, ki omogočajo okužbo in zmanjšajo odpornost mlečne žleze.

Mastitis širijo predvsem molzniki, z ročno ali strojno molžo, če pravilno ne razkužujejo vimena, rok in pribora za molžo. Največja nevarnost je navada, da močijo z mlekom dlani in nato mažejo seske, da bi lažje molzli. Z neočiščenim in nerazkuženim strojem prenašamo okužbo pogostejše kakor z ročno molžo.

Po oblikah vnetja razlikujemo kataralne in parenhimske mastitise. Pri prvem gre za vnetje sluznic kanalnega sistema vimena, pri drugem pa so zajete tudi druge plasti mlečne žleze. Na splošno lahko ločimo to dvoje vnetje po videzu mleka. Pri kataralnem vnetju, čeprav je mleko spremenjeno do določene meje, ima vendar še vedno videz mleka. Pri parenhimskem vnetju pa ne gre več za mleko, temveč za različne vnetne izcedke (rumenkasta tekočina, gnoj, kri itn.).

Z n a m e n j a i n p o t e k . Po poteku ločimo akutne (nagle), kronične (dolgotrajne) in latentne (prikrite) mastitise.

Nagle mastitise je zelo lahko spoznati po naslednjih znamenjih: bolna četrta ali četrta so povečane, vroče in boleče, koža na njih je napeta in pordela. Poleg tega je pogosto prizadeto splošno zdravstveno stanje živali (krava je otožna, ne je, ne prežvekuje in ima zvišano telesno toploto). Izločanje mleka se zmanjša, večkrat celo popolnoma preneha. Izmolzeno mleko je vodeno, sluzasto, krvavo, ali pa se je popolnoma spremenilo v gnojno izcedek.

Mladi jeseniški brigadirji pri izkopu jarkov za telefonski kabel na Koroški Beli. (Foto V. Hribar)

SESTANEK V ELEKTRO ŽIROVNICA

OO ZSMS ELEKTRO — Žirovnica se je sestala 2. aprila z namenom, da bi izvolili novo vodstvo. Toda tudi tokrat se je pokazalo, da zaradi prevelike razdrobljenosti mladih delavcev tega TOZD — OO ZSMS ELEKTRO — Žirovnica zares ne more delovati tako, kot si želimo mi vsi.

Zato so sklenili, da bodo odslej delovali kot aktiv ZSMS v okviru OO ZSMS ELEKTRO — Gorenjske, čeprav bodo sodelovali tudi v akcijah, ki jih bo organizirala OK ZSMS Jesenice.

Mojca

PREGLED SESTANKOV SDS

Minuli teden smo iz osmih temeljnih organizacij prejeli 45 zapisnikov s sestankov samoupravnih delovnih skupin. Pregledu teh pa seveda priključujemo, kot smo najavili v trinajsti številki Železarnja, tudi pregled 56-tih zapisnikov, ki smo jih prejeli že teden poprej.

Skupine so obravnavale predvsem predlog za delitev sredstev sklada skupne porabe za letošnje leto, osnutek sprememb in dopolnil samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo ŽJ ter kandidacijsko listo za samoupravne organe SOZD SZ. Precej je bilo še razprav o razvojnih možnostih SOZD SZ, oziroma o elementih za pripravo plana SOZD ter Interne banke SOZD, pa seveda o obratni problematiki in o nekaterih tekočih zadevah.

Kot smo omenili že v prejšnji številki, so v TOZD Energetika in TOZD Transport precejšnjo pozornost namenili obravnavanju zadev, ki v teh dveh TOZD niso bile sprejete na predzadnjem referendumu (sporazum o dodatnem financiranju kulture, telesne kulture in drugih družbenopomembnih dejavnosti delavcev Železarnje, statut SOZD SZ).

SDS plavž 3 (TOZD PLAVŽ) je obravnavala nekatere uvodoma omenjene zadeve ter bila ponovno seznanjena s preveliko porabo dragih zaščitnih sredstev, z izostanki z dela, s predčasnim zapuščanjem delovnih mest ter z letovanjem na morju.

V TOZD JEKLARNA so se sestale SDS kamnolom Trebež, livna jama 3, elektropeči 1 ter kontiliv 1 in 2. Obravnavale so nekatere izmed uvodoma omenjenih zadev. SDS livna jama 1 opozarja, da je nujno treba popraviti jame za kokile, likaje ter podstavke za ponovno na EH peči in da je treba urediti redno dobavo ponvičnih drogov. Zanimajo jo tudi, kdaj bo popravljena žerjavna proga v livni jami. Skupina se je seznanila tudi z dopisom vodstva TOZD o kontroli prihodov na delo ter odhodkov z dela. V razpravi o varčevalni akciji je bilo na sestanku SDS kontiliv 1 podanih tudi nekaj predlogov za zmanjšanje porabe nekaterih materialov in medijev na kontilivu.

SDS profilarna 2 in 3 (TOZD PROFILARNA) sta poleg nekaterih izmed uvodoma omenjenih zadev obravnavali tudi problematiko temeljne organizacije. SDS profilarna 3 v zvezi s tem ugotavlja, da je pomanjkanje vložka eden od glavnih vzrokov za nedoseganje plana, zavzema pa se za izboljšanje discipline ter za zmanjšanje odsotnosti z dela. Opozarja tudi, da slaba kvaliteta povzroča težave pri oblikovanju nekaterih kvalitet NV 47, Č O 562 ter Č O 563.

Tudi v TOZD JEKLOVLEK so SDS obravnavale predvsem v uvodu omenjene zadeve. Zapisnike smo prejeli od SDS vodstva TOZD, hladna predelava 1, 2 in 3 ter brusilnica 1, 2 in 3. SDS vodstvo TOZD v zvezi s predlogom delitve sklada skupne porabe ugotavlja, da bi bilo potrebno porabo in delitev teh sredstev vskladiti s stabilizacijskimi prizadevanji ter da delitev teh sredstev zlasti v okviru odbora za kadre in družbeni standard ni programska in racionalna, oziroma je prav zato subjektivna. SDS hladna predelava 2 je obravnavala vprašanja discipline, varčevanja in pomanjkanja vložka. SDS brusilnica 1 je imela pripombe na porabo osebnih zaščitnih sredstev, zlasti pa na kvaliteto usnjenih rokavic ter na kvaliteto čevljev manjših števil. Ugotavlja namreč, da se podplati radi lomijo ter da čevlji zlasti pri ravnanju ne vzdržijo toliko časa, kot je predpisano. SDS brusilnica 3 je za enega izmed sodelavcev predlagala uvedbo disciplinskega postopka zaradi večkratnega neupravičenega izostajanja z dela.

V TOZD ŽEKLARNA so SDS žebeljarna 1, 2 in 3 ter zavijalnice žebeljarnje obravnavale predlog delitve sklada skupne porabe. SDS žebeljarna 1 je v zvezi z njim izrazila željo, da naj bi bil predlog (prav tako pa tudi koristnost posameznih postavk porabe za namene družbenega standarda) bolj nazorno prikazan. Pod razno pa zahteva, da se čimprej postavijo omarice za orodje. Na isti problem opozarja tudi SDS žebeljarna 2, češ kakaj se to ne uredi, če pa so omarice že nekaj časa gotove. Razen tega zahteva, da se za nove stroje nabavi večje posode za olje ter večje merice za oljenje strojev. Poskrbi naj se tudi za zadostno količino olja, tako da bi lahko tudi nočna izmena imela olje pri roki. Enega izmed sodelavcev je zanimalo, kaj je vzrok za pomanjkanje žice za tretjo žebeljarsko grupo. SDS žebeljarna 3 je predlog sklada skupne porabe potrdila s pripombo, da je regres za letni dopust manjši kot v drugih delovnih organizacijah. Skupina opozarja, da je precej odvijalcev polomljenih ter predlaga, da naj se izločijo in dajo v popravilo.

SDS orodjarna 2 (TOZD STROJNE DELAVNICE) je obravnavala in brez pripomb potrdila večino izmed zadev, ki smo jih omenili uvodoma.

Iz TOZD REMONTNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS vodstva TOZD, priprava dela, ključavničarji 1 in 2, montaža 1 in 2 (»montažni oddelek«), Žerjavni, mizarji, ter RTA 1 in 2. Skupine so obravnavale nekatere izmed zadev, na katere smo opozorili v uvodu. Pomembnejših pripomb v razpravah ni bilo. Omenimo naj le SDS RTA 1, ki v zvezi s predlogom sklada skupne porabe predlaga, da naj bi bile v bodoče ob podobnih gradivih opisane sugestije, na katere postavke lahko delavci vplivajo. Poleg tega pa tudi zahteva določena pojasnila v zvezi z lastništvom doma na Mežakliji (predvsem sanacijski plan ter za kaj bo dom služil v prihodnje). SDS razen tega vprašuje, kakaj ŽJ v minulemu letu ni prispevala svojega deleža za novoletno obdaritev otrok v radovljiški občini, češ da obstaja o tem ustrezen dogovor, ki naj se tudi spoštuje.

Tudi v TOZD VZDRŽEVANJE, od koder smo prejeli 14 zapisnikov SDS, so skupine obravnavale nekatere izmed uvodoma omenjenih zadev, precej pa je bilo tudi razprave o ožji obratni problematiki. SDS vodstvo TOZD je delitev sklada skupne porabe potrdila s pripombo, da želi imeti podatke, koliko druge delovne organizacije v občini namenjajo za družbeni standard. Eden izmed članov SDS pa se je pritožil, da je v prostorih TIDN previsoka temperatura. Skupina je sklenila, da se nabavi nov termometer ter da naj se po njem uravna temperatura na 19 stopinj Celzija. SDS vzdrževanje plavž 1 vprašuje, kdaj bodo dobavljene omare za orodje za posamezne dneve ter kdaj bodo dobili nova žična dvigala (predlaga, da naj se sicer poskrbi za popravilo starih, ki so v skladišču). Na sestanku SDS vzdrževanje plavž 3 je bilo izrečeno opozorilo, da imajo ključavničarji pozimi probleme z mešanico plina propan-butan, ki ga rabijo za rezanje ter predlagajo, da naj vodja vzdrževanja plavž 3 skuša problem rešiti tako, da bi pozimi nabavil plin propan ali dison. Skupina se je zanimala tudi za to, kdo vodi nadzor nad nekaterimi firmami (EM in Metalna) ter nad disciplino njihovih delavcev. D+ bi se napravil red na tem področju, naj bi prav tako poskrbel, skupaj s predstavniki firm ter z asistenti za delovne naprave, vodja vzdrževanja. Da bi preprečili vsem nezapostavljenim na visokih pečeh vzdrževanje v delavnici vzdrževanja, skupina namerava namestiti na vrata delavnice tablo z ustreznim opozorilom. Skupina je na koncu zahtevala, zaradi stalnih pritožb članov SDS nad prehrano, da naj se prihodnjega sestanka SDS udeležijo tudi predstavniki TOZD Družbena prehrana. Na sestanku SDS vzdrževanje HVŽ 1 so nekateri člani SDS, predvsem tisti, ki se udeležujejo športnih tekmovanj in prireditvev, izrazili mnenje, da je kriterij delitve izrednega dopusta za šport v posameznih TOZD preveč neenoten. Člani SDS vzdrževanje Javornik 1 in 2 so imeli pripombe na višino otežkočenega dodatka pri otežkočenih delih.

SDS opozarja, da je še vedno nerešeno vprašanje dežurnega instalaterja na popoldanski izmeni. SDS vzdrževanje Bela 1 je pod razno razpravljala o uresničevanju stabilizacijskih ukrepov. Skupina želi dobiti pojasnila na nekaj vprašanj. Zanimajo jo, kdaj bodo urejene sanitarije in garderobe za delavnico na Beli ter kakaj je oddelek istalacije (TOZD Remontne delavnice) zasedel v delavnici še enkrat večji prostor kot na prejšnji lokaciji. SDS meni, da prostorsko širjenje delavnice strugarne valjev in instalacije Bela 1 in 2 je prid niti izboljšanje delovnih pogojev niti varnemu delu vzdrževalcev na Beli. Razen tega opozarja, na probleme z ogrevanjem ter na pokvarjene tuše, predlaga pa tudi, da naj se do poletja uredi zračenje delavnice. Tudi na sestanku SDS vzdrževanje Bela 4, ki je prav tako obravnavala uresničevanje stabilizacijskih ukrepov, je bilo zlasti izpostavljeno vprašanje prezračevanja delavnice, češ, da pod sedanjimi pogoji v poletnih mesecih ne bodo mogli delati. Na sestanku SDS vzdrževanje Bela 5 je bila s strani vodje vzdrževanja Bela izrečena trditev o nestabilizacijskem ponašanju. Ugotovljeno je bilo, da bi se morali vzdrževalci v večji meri podprejati zahtevam proizvodnje ter da je v brusilnici (tretja hala) preveč zastojev. Na skupnem sestanku SDS vzdrževanje hladne valjarne Bela 1 in 2 je eden izmed članov SDS zahteval, da se mora krtačni spiralkin na CRNO nujno predelati in urediti. Poleg že omenjenih so se v TOZD Vzdrževanje sestale še SDS vzdrževanje plavž 2, vzdrževanje HVŽ 2 ter vzdrževanje Bela 3.

V TOZD ENERGETIKA so nekatere izmed uvodoma omenjenih zadev obravnavale SDS vodstvo TOZD, dispečerji elektroenergije 1, delavnica elektroenergije ter PIV – energija 1, 2, 3 in 4. Člani SDS delavnica elektroenergije prosijo za odgovor na vprašanje, če smo vsi v železarni Jesenice zavarovani za enako vsoto ter po kakšni lestvici smo življenjsko in neugodno zavarovani. Razen tega pa posamezne člane SDS, ki delajo v vodnih elektrarnah Zasip, Vintgar, Gorje in Rovte še posebej zanima, če lahko dobe vrednostne bone (nadomestilo za malico), ki bi jih lahko vnovčili v špecerijskih trgovinah.

Iz TOZD TRANSPORT smo prejeli zapisnike SDS vodstva TOZD, promet + vleka 1, 2, 3 in 4, avtomobilski prevozi, tovar, tehtalci, lokomotivna delavnica, delavnica motornih vozil, vozovna delavnica ter vzdrževanje proge. Skupine so obravnavale nekatere izmed zadev, ki jih omenjamo uvodoma. Pripomba skorajda ni bilo. SDS tovar je imela dopolnilni predlog na delitev sklada skupne porabe, in sicer, da naj bi postavko 3.4. »Naložbe v širši družbeni standard« povišali na račun postavke 2.3. »Svečane seje itd. ter drugi podobni stroški.« za katere ni prave razlage. Izrazila je tudi mnenje, da bi za več kot štiri milijarde starih dinarjev lahko dobivali v kantinah boljše hrano. Pod razno pa omenja, da so njihovi fizični delavci v primerjavi s podobno dejavnostjo v drugih TOZD precej kategorizirani.

V TOZD DRUŽBENA PREHRANA so se sestale SDS vodstvo TOZD, restavracija Železarnje, samopostrežna restavracija, kantine in samski domovi. Skupine so med drugim obravnavale tudi predlog hišnega reda za samske domove. SDS kantine je pod razno obravnavala vprašanje higijene transportnih posod, disciplino, rokovanje z materialom ter bolniško odsotnost, vendar pa v zapisniku ne navaja sklepov v zvezi s temi vprašanji. Skupina vprašuje tudi, kaj je s predlogom glede kategorij kantiner. Na sestanku SDS samski domovi so bila pod razno dana nekatere pojasnila in stališča v zvezi z delom sobaric (zamenjave sobaric v samskem domu »Sava«, vprašanje obiskov, izhodov zaradi nabave malice ter nadzora).

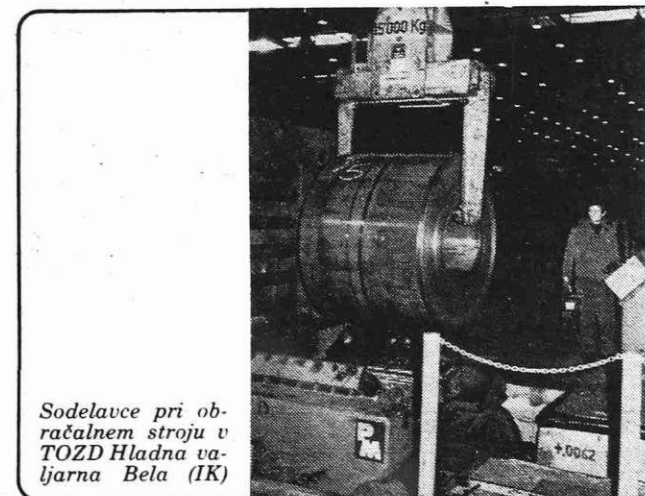
Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KOMERCIALNE IN FINANČNE ZADEVE smo prejeli zapisnike SDS nabava 1 in 2, prodaja, računovodstvo stroškov in uspeha ter finance. Skupine so obravnavale nekatere izmed uvodoma navedenih zadev. SDS prodaja se je seznanila z reorganizacijo prodaje, katere cilj je boljše in bolj koordinirano delo ob istem številu zaposlenih. SDS računovodstvo osebnega dohodka pa je razpravljala o stabilizacijskih ukrepih, v okviru katerih je bilo govora tudi o opustitvi nadurnega dela. Prav v zvezi z nadurami pa skupina opozarja, da imajo med letom nekaj obračunov, ki se jih zaradi kratkih terminov ne da izvesti brez nadurnega dela. Kot primer skupina navaja aprilski obračun po prvomajskih praznikih.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE smo prejeli zapisnike SDS oddelka za zdravstveno in socialno varstvo, splošna varnostna služba, gasilci ter oddelek splošne administracije. Skupine so obravnavale nekatere izmed aktualnih zadev, ki jih omenjamo uvodoma. SDS splošna varnostna služba se je na sestanku seznanila tudi z analizo dela na nekaterih vratarstvih mestih. Delo varnostne službe v letošnjem letu je bilo kritično ocenjeno. V razpravi o delitvi sklada skupne porabe je bilo na sestanku SDS oddelka splošne administracije izrečenih več sugestij. Naprimer, da naj bi se delavce Železarnje preko Železarnje obvestilo, koliko je bilo lani izplačanih premij za kolektivno življenjsko in neugodno zavarovanje (podatek naj bi se primerjal tudi z odškodninskimi premijami za razne strojelome itd.). Dalje: regresiranje stanarin v samskih domovih bi mogoče kazalo vskladiti z načinom plačevanja stanarin pri stanovanjskem »podjetju«. Novosprejetim delavcem naj bi se avans za hrano obračunal v naslednjem mesecu. Svečane seje s pogostitvami naj bi potekale skromno in varčno. Čimprej naj bi se pregledal in dal v javno razpravo načrt za kantine po principu samopostrežbe (te naj bi bile nameščene na ključnih mestih na Jesenicah, v predelovalnih obratih, Javorniku in Koroški Beli), pri sedanjem stanju pa naj bi bil jedilnik za kantine objavljen en teden vnaprej v Železarnji. TOZD Družbena prehrana naj bi več pozornosti posvetila stanju v

kantinah (od odnosov do čistoče ipd.). Poleg tega je v zapisniku med drugim omenjeno, da je v skupini prevladovalo mnenje, da sredstva sklada skupne porabe ne bi tako drobili (izhajali naj bi, na primer, iz programa, da bomo v letu 1981 najprej namenili sredstva za ureditev stanovanj, regrese ipd., za naslednje leto pa naj bi se odločali, n. pr., za dokončanje igrišč, pokritega kopališča ipd.). Zavzema se tudi za to, da bi se pri novogradnjah vključili v strokovni nadzorni organ tudi člani iz Železarnje. Tako bi skušali preprečiti razmetavanje uporabnega gradbenega materiala, zmanjšati število tehničnih napak, ki se kažejo pri prevzemu objekta ter seveda vplivati na kvaliteten in cenen način gradnje.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR IN NOVOGRADNJE smo prejeli zapisnike SDS oddelka za ekonomske analize in planiranje, oddelek za študij dela in nagrajevanje, ERC, raziskovalni oddelek, glavni laboratorij, kontrola kvalitete, mehanična delavnica OTK, tehnološki laboratorij, laboratorij jeklarne, priprava vzorcev, kemični laboratorij HVB, energetsko gospodarstvo, OID ter operativna in materialna služba novogradenj (od nekaterih tudi po dva). Tudi v tej delovni skupnosti so skupine razpravljale predvsem o nekaterih temah, ki smo jih omenili uvodoma. Od SDS oddelka za študij dela in nagrajevanje smo prejeli obširen zapisnik, v katerem skupina navaja svoje sugestije in pripombe na predlog elementov za pripravo samoupravnega sporazuma o temeljih plana SOZD SZ (zaradi obširnosti in tehnosti pripomb bomo skušali povzete objaviti v prihodnjem pregledu). V zvezi z delitvijo sklada skupne porabe pa skupina opozarja, da bi morali razmisliti o regresiranju počitniških domov (del zaposlenih je tako dvakrat regresiran), da so sredstva, predlagana za jubilejne prireditve, svečane seje in pogostitve, previsoka, da je treba izdelati (v kolikor še ni izdelan) pravilnik o delitvi sredstev solidarnostnega sklada OO sindikata, da naj se denar namenjen krajevnim skupnostim, uporablja namensko, da je sredstva za društva treba odvajati iz sredstev SIS (sredstva, ki jih odvaja Železarna, naj bi delili glede na število članov Železarnje v društvih) ter da je potrebno podrobneje opredeliti porabo sredstev kluba samoupravljalcev. Pritožuje se tudi, da je urejeni parkirni prostor med kadrovskim sektorjem in garažo zjutraj ob 5.45 do 6.15 zaseden s tovornimi vozili in da so zato osebna vozila parkirana na neprimernih mestih. SDS ERC je obravnavala osnutek navodil za koriščenje premakljivega delovnega časa. SDS raziskovalni oddelek predlaga, da naj bi bile naložbe v širši družbeni standard oziroma investicije strnjene ter v čim krajšem roku izpeljane do končne faze ter da naj bi glede na nove pogoje gospodarjenja pregledali in spravili na tekoče stare obveznosti, za katere smo se sporazumno obvezali. Zavzela se je tudi za zagotovitev »enakih« osebnih dohodkov delavcev z enakimi ali podobnimi nalogami in opravili, ne glede na to, ali delajo v proizvodnih obratih ali v skupnih službah. SDS kemični laboratorij HVB opozarja, da se vprašanje otežkočenega dodatka za enega izmed analitikov rešuje že tretje leto. Zato zahteva, da delegat posreduje to vprašanje na delavskem svetu, zanima pa jo tudi, kakaj komisija že v prejšnji mandatni dobi delavskega sveta tega vprašanja ni rešila. V zvezi s stabilizacijskimi ukrepi pa ugotavlja, da se bo naduram težko izogniti, da pa je prevladovalo glede porabe materiala in discipline v njihovi skupini že lansko leto zelo zadovoljivo stanje. Člani SDS OID so se na sestanku dogovorili, da bodo v okviru že sprejetih splošnih stabilizacijskih prizadevanj poskušali najti vsak na svojem delovnem mestu tiste konkretne probleme in naloge, pri katerih bi lahko največ prihranili. SDS operativna novogradnja ter materialna služba novogradnja sta na skupnem sestanku zahtevali pojasnilo glede porabe stanovanjskega dinarja. Zanimajo ju, kakaj v večji meri ne podpiramo privatne gradnje, ob čemer trdi, da gradbena operativna na Jesenicah ni sposobna zadovoljiti vseh potreb. V zvezi s planiranjem v SOZD pa skupini omenjata, da skupna vlaganja v okviru Jugoslavije, dajejo slabe rezultate. Delavci SDS operativna, ki imajo prostore v Kovačevih hiši, so na sestanku postavili tudi zahtevo po garderobah z možnostjo kopanja ter po otežkočenem dodatku.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje – Božidar Lakota

Sodelavce pri obdelavi kovine v TOZD Hladna valjarna Bela (IK)

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FE

KORISTNA PORABA PREMGOVEGA PEPELA

V ZDA predvidevajo, da bodo že v bližnji prihodnosti uporabljali vedno več premoga namesto nafte. In to predvsem namesto mazuta v termoelektrarnah, kjer že danes porabijo 75 % celotne količine. Do leta 1985 pa nameravajo povečati porabo še za nadaljnjih 50 %.

Pri kurjenju premoga se nastali pepel delno vseda v čistilne naprave, delno pa pada skozi rešetke.

Ker je 75 % vsega premoga uporabljenega kot gorivo v termoelektrarnah, nastanejo pri tem tudi velike količine obeh vrst pepela. Leta 1985 računajo na letno količino okoli 125 milij. ton. Leta 1979 se je ta količina gibala okoli 80 milij. ton. Državna agencija za zaščito okolja pripravlja v zvezi s tem pepelom nov zakon, ki bo na tem področju marsikaj spremenil. Zato družbe za proizvodnjo električne energije že sedaj vlagajo velike napore v iskanje novih možnosti za komercialno uporabo pepela, ki nastane pri obratovanju termoelektrarn.

Seveda uporaba pepela v določene koristne namene ni nova. Možno ga je uporabljati za proizvodnjo zidakov, zelo pogosto pa služi kot material za zasipanje. V ZDA poskušajo sedaj razviti še drugačno uporabo, in sicer kot surovino za proizvodnjo raznih kovin. V pepelu je namreč 15 % aluminija, 7,5 % železa in 1 % titana. Postopek, ki ga sedaj razvijajo, omogoča, da iz pepela dobijo 98 % aluminija in preko 90 % ostalih kovin. Če bi te kovine dejansko izkoristili, bi lahko pokrili 90 % potreb ZDA po aluminiju, na ta način bi povečali domačo proizvodnjo železove rude za 5 % in podvojili bi proizvodnjo titana. Iz razpredelnice je razvidna količina kovin v milij. ton, ki jih bo vsebovalo leta 1985 125 milij. ton pepela.

kovina	milij. ton
Silicij	28,9
Aluminij	18,5
Železo	9,4
Kalij	3,3
Kalcij	1,4
Titani	1,3

Osnovni princip izločanja kovin iz pepela ni zapleten. Pepel je treba ogreti ob dodatku apnenca in sadre. Nato izločijo kovine z dodajanjem žveplove kisline.

Vendar je ta postopek zaradi potrebnih naprav drag in zaenkrat še ni popolnoma razvit. Kaže, da bo potrebno še leto ali dve, da bodo zgradili prvo poskusno napravo. Sedanja izračuna kažejo, da bi bil aluminij, izdelan iz boksita, za okoli 30 % dražji kot tisti, ki ga danes izdelujejo po konvencionalnem postopku iz boksita. Kljub temu kažejo proizvajalci aluminija v ZDA zanimanje za ta postopek. Vzrok je v tem, ker danes uvažajo 90 % vsega potrebnega boksita in vidijo v pepelu možno nadomestilo za del tega uvoza.

Drugo veliko možnost uporabe pepela iz čistilnih naprav parnih kotlov vidijo ameriški strokovnjaki v proizvodnji kvaliteta in lahkega izolacijskega materiala. Poleg tega predvidevajo tudi možnost uporabe pepela pri obratovanju samih parnih kotlov. Med drugim poskušajo tudi uporabljati pepel v čistilnih plinov za odstranjevanje prahu iz dimnih čistilcev.

Prihodnja leta bodo pokazala, kako bodo v ZDA rešili problem uporabe pepela, ki nastane pri obratovanju parnih kotlov v termoelektrarnah. Optimisti predvidevajo, da bodo leta 1985 koristno uporabili 40 % celotne količine nastalega pepela. Ali se bo to res uresničilo, bo pokazala prihodnost.

BREZ TVEGANJA NI RAZVOJA, BREZ RAZVOJA NI NAPREDKA

(Nadaljevanje s 1. strani)

(17 mm), ker se v njih ušeda in na ta način vlivanje onemogoči.

Ta pojav, usedanja Al_2O_3 na stene izlivka tako v ponvici kot v vmesni ponvici, je še posebno nevaren pri vlivanju kvalitetnih jekel in to tem bolj, čim več aluminija vsebuje jeklo. Vključki aluminijevaga oksida, ki so ostali v jeklu po dezoksidaciji v ponvici, se ves čas vlivanja usedajo najprej v izlivku v ponvici in ga mašijo, kar jeklarji poznajo pod imenom »šmiranje« in nato dalje v potopljenih izlivkih, kjer pa je ta problem dovolj dobro rešen z uvajanjem argona skozi zamašne drogeve v curek jekla.

To mašenje izlivkov v drsnem zapiralu ponvice je tako hitro, da jih je potrebno stalno čistiti s kisikom, s čimer kvaliteto jekla popolnoma pokvarimo. Razen tega, da je takšno delo neekonomično, je za sodelavce živje, še posebno pa za tistega, ki s kisikom neprestano reže izlivek, nevarno, saj se pri tem jeklo razpršuje na vse strani. In kar je tudi treba poudariti, tako delo je tudi silno drago, saj smo ravno s takim rezanjem s kisikom uničili že mnogo sestavnih delov drsnih zapirala, ki jih uvažamo za »trde« devize.

Problemi, ki sem jih opisal, so značilni za vse konti live, ki vlivajo gredice majhnega preseka, kakor je naš. Le da je število kontinuiranih livnih naprav, ki vlivajo kvalitetna jekla tako, kakor na Jesenicah, v svetu majhno. V Evropi so znani le trije, ki so se morali spoprijeti z enakimi problemi, kakor mi, le da so jih lažje in hitreje rešili, ker imajo na razpolago velike raziskovalne ustanove in dovolj sredstev. Naj omenim samo dva, to sta železarna Imatra, firme Ovako na Finskem in Hamburger Stahlwerke v Zvezni republiki Nemčiji, katerih strokovnjaki so probleme in rešitve opisali v strokovni literaturi.

Firma Voest, ki nam je dobavila konti liv, teh problemov predvsem okrog kvalitete jekel ni poznala, zato smo se morali z njimi spoprijeti sami.

Kako smo reševali te probleme? Oglejmo si najprej odprto livanje.

Ko smo začeli z vlivanjem na konti livu, to je od parila 1979 pa do konca leta, smo delali s šamotno obzidanimi ponvami. Značilno za šamotno obzidavo je, da dobavlja v talino kisik iz silicijevaga dioksida v šamoti. Temu primerno smo skupno s strokovnjaki firme Voest prilagodili tehnologijo izdelave jekla. Vse do zamenjave šamotne obzidave z dolomitno nismo imeli z vlivanjem posebnih težav. Ker pa je bila vzdržnost šamotne obzidave zelo slaba zaradi slabe kakovosti opeke in zaradi doljših časov livanja in zaradi pomanjkanja same opeke, smo z letošnjim letom prešli pri ponvah z drsnim zapiralom v celoti na dolomitno obzidavo.

Pri dolomitni obzidavi pa kisik iz obzidave ne more prehajati v talino, ker se CaO ne da reducirati, zato je naenkrat prišlo do spremembe ravnotežnega stanja pri kisiku – vsebnost kisika v jeklu se je zmanjšala in živnost poslabšala, šarže niso tekale, kakor temu pravimo. Trajalo je nekaj časa, da smo ugotovili prave vzroke, zato smo tudi imeli v januarju tako slabo proizvodnjo. S popolno odpravo aluminija pri jeklih za odprto vlivanje smo živnost popravili v normalne meje.

Vzporedno s tem smo uvajali tudi druge ukrepe. Tako smo uvedli pred-

dezoksidacijo s karboritom, ki se je pri maloogljikih jeklih pokazala kot zelo učinkovita.

Dodatek $CaSi$ pa prispeva k boljšemu odzvepljanju. Prav razmerje med vsebnostjo Mn in S je za plastične lastnosti teh jekel zelo pomembno. Iz literature je poznano in naša praksa to potrjuje, da vrednost količnika Mn/S ne sme biti manjša od 20. Rezi na gredicah so pri količniku, ki je večji od 20, gladki.

Ugotovimo lahko, da je ta tehnologija zadovoljivo rešena. Le delež teh jekel v naši proizvodnji bo vedno manjši.

Naša prihodnja naloga je osvajanje tako imenovanih SILESCO jekel, to so jekla z le nekaj stotink

vali delavci raziskovalnega oddelka, ki razvoj usmerjajo, martinarne in konti liva. Omeniti moram predvsem številne mlade mojstre iz martinarne in konti liva, topilce, pomočnike, livarje in druge, ki so se trudili in se še trudijo z veseljem in dobro voljo ustreči našim »muham« in ki z lastnim znanjem in izkušnjami prispevajo svoj delež k boljšemu delu.

Pri tem moram posebej pohvaliti dva, ki sta z znanjem, veliko dobre volje, pa tudi s tveganjem, prispevala svoj pomemben delež k našemu skupnemu uspehu. To sta Anton Potočnik, vodilni delovodja SM jeklarne in Anton Mlakar, tehnolog konti liva.

Izdelava jekla v SM peči predstavlja tudi še danes kljub dobri

Tehnolog konti liva Anton Mlakar

procenta Si in brez Al, s katerimi bomo skušali osvojiti kontinuirno vlivanje jekel za elektrodno žico. Ta jekla moramo še vedno vlivati kot nepomirjena v kokile.

ZAPRTO LIVANJE

Zaprto livamo največ jekla za patentirano žico, ki so imela v povprečju v letu 1979 0,035 % Al. Težave z zapiranjem izlivkov »šmiranjem« nas spremljajo od vsega začetka. Kakor sem že navedel, nam firma Voest glede izdelave teh jekel ni znala ničesar svetovati. Zato smo se takoj resno lotili poskusov, kako težave omiliti. Oboroženi s teoretičnim znanjem in manjšo količino potrebnih ferolegur kakor FeAl in MnCaSi, ki smo jih slučajno imeli na zalogi, smo naredili nekaj poskusnih šarž, ki so dale dobre rezultate in obetale možno rešitev. Žal je trajalo pol leta, da smo ponovno dobili potrebne zlitine.

S sistematičnimi poskusi v okviru strokovno utemeljene naloge smo si prizadevali rešiti ta problem, to je kako napraviti vključke aluminijevaga oksida, neškodljive, oziroma kako odpraviti »šmiranje«. V bistvu je potrebno trdne vključke aluminijevaga oksida pretvoriti v drugačno sestavo, ki daje pri temperaturi livanja tekoče vključke, ki se ne vsedajo več na stene izlivkov. Tako sredstvo je kovina kalcij, ki ga moramo le dodati v pravi obliki in na pravi način, da se vključki pretvorijo v kalcijeve aluminatne s tališčem okrog 1450 stopinj Celzija.

Poskusi so pokazali, da MnCaSi, pri katerem je izkoristek kalcija boljši kot pri navadnem CaSi, ne daje zadovoljivega rezultata. Prav tako nismo dosegli izboljšanje z dodajanjem običajnega kosovnega CaSi v curek jekla pri prebodu.

Rešitev smo sicer poznali iz strokovne literature, bili smo tudi na predavanjih, ki so jih tuje firme organizirale v Ljubljani, kar sem že opisal v Železarju, šte. 25, 12. junija 1979, pod naslovom Ponvična metalurgija na pohodu.

Kot zadnje smo s poskusno napravo, ki je last metalurškega inštituta iz Ljubljane in manjšo količino posebnega CaSi, ki smo ga za te namene uvozili, izvedli v preteklem tednu skromne poskuse, ki so pa dali odlične in prepričljive rezultate. Prvič nam je uspelo vlivati jeklo z normalno vsebnostjo aluminija brez »šmiranja«. To je za vse, ki smo se trudili okrog teh problemov in za vse, ki kaj vedo o metalurgiji, velik dosežek.

Prav s temi poskusi smo dokazali, da je sekundarna metalurgija edina možna rešitev za vlivanje kvalitetnih jekel in da je nabava take naprave, za katero pripravljamo investicijski program, nujna.

Uvajanje sekundarne metalurgije v naši jeklarni pa pomeni, da bomo lahko rešili tudi številne druge kvalitete probleme predvsem pri SM jeklu za trakove (HOP) in pločevini in ga po kvaliteti izenačili z elektro jeklom ali ga celo izboljšali.

Seveda pa teh uspehov ne bi bilo, če ne bi med seboj uspešno sodelo-

opremljenosti z merilnimi instrumenti in hitrimi analitskimi metodami še vedno določeno tveganje, da se zmotimo pri sestavi ali temperaturi ali napravimo celo izmeček. Zato je delo mojstra zahtevno, zahteva obilo znanja in izkušenj in sposobnost hitrih odločitev, kajti s tekočim jeklom se ni šaliti, če preti nevarnost.

Delovodja Potočnik ima te lastnosti. Odlikujejo ga mirnost in zbranost in želja delati novo in boljše.

Anton Mlakar je gonilna sila konti liva. Rekel bi, da je pravi človek na pravem mestu. Odlikuje se po strokovnem znanju, marljivosti in natančnosti pri delu. Je človek hitrih reakcij in hitrih odločitev, ki so potrebne pri njihovem delu. Je pogumen eksperimentator, pripravljen tudi tvegati, če gre za velike stvari. Ima največ zaslug za uspešno izvedbo poskusov vpihavanja CaSi v jeklo.

ZAKLJUČEK

Kontinuirno vlivanje jekla, zlasti pa jekel, ki morajo vsebovati aluminij, v gredice ni enostavno, saj so uspešno rešili probleme, ki spremljajo to vlivanje, šele v zadnjih letih.

Glede na težavnost problemov je potrebno stalno spremljanje tehnologije izdelave in vlivanje jekla tako za odprto kot zaprto livanje.

Z obsežnimi tehnološkimi poskusi dezoksidacije jekla v okviru posebne naloge smo se trudili najti rešitev za odpravo usedanja aluminijevaga oksida v izlivkih »šmiranje«. S klasičnim dodajanjem MnCaSi v curek jekla pri prebodu, še manj pa z navadnim CaSi, nismo uspeli spraviti v jeklo potrebne količine kalcija, ki bi spremenila sestavo vključkov v Ca aluminat, ki so v jeklu tekoči in zagotavljajo dobro živnost.

Dokazali smo, da je le v vpihavanju CaSi v jeklo v ponvi edini možni način, da se v jeklo spravi dovolj kalcija, da se odpravi »šmiranje« oziroma izboljša živnost jekla, za kar so potrebne že majhne količine CaSi, okrog 1 kg/t.

To pomeni, da ta način zagotavlja kvaliteto, ceneno in varno delo. Investicijo v to napravo moramo vsestransko podpreti in storiti vse, da bomo napravo čim prej dobili.

In na koncu naše delo tudi dokazuje, da je kontinuirna livna naprava dobra, da niso krivi livarji, če jeklo ne teče, da je le treba narediti dobro livno jeklo bodisi brez ali z aluminijem.

Naj kot zaključek zaključkov dodam še splošno oceno stanja in izglede za prihodnost.

Jeklarji so v zadnjih dveh letih storili mnogo za napredek tehnologije.

Razmere se v jeklarni v tehnološkem pogledu le izboljšujejo. Uvedli smo dolomitno obzidavo ponvic, drsna zapirala, ogrevanje ponvic. V letu dni, kolikor to uvajanje traja, so delavci jeklarne osvojili to tehnologijo, se prepričali, da je takšno delo potrebno in da je dobro. Prav to pa je osnova za nadaljnji

napredek in pogoj za uvajanje vakuumske in sekundarne metalurgije. Tudi naši dobri rezultati so pogojeni z dolomitno obzidavo.

Da pa še delamo slaba jekla, kot npr. jekla za HOP ali debelo plo-

čevino, je pogojeno z načinom dezoksidacije SM jekla.

Z novo sekundarno metalurgijo bomo te probleme rešili. Lahko smo torej optimisti.

Jože Arh RO

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD ŽICARNA

Tretja redna seja izvršnega odbora OOS TOZD Žičarna je bila v torek, 25. marca.

Ker odboru za oddih in izlete ni popolnoma uspelo razporediti prijavljenih za oddih na morju, so razpored pregledali še na seji izvršnega odbora. Prednost pri letovanju so dali vsem tistim delavcem, ki na morju še niso letovali, pri razporeditvi ostalih pa so upoštevali naslednje kriterije: kolikokrat je že bil na morju, koliko časa dela v TOZD Žičarna in kako uspešen je pri delu.

Organizirali bodo enodnevni izlet v Krško, kjer si bodo ogledali nuklearno elektrarno, v Kostanjevici pa še Formo vivo. Vsak udeleženec izleta bo prispeval po 100 din, svojci pa naj bi plačali polno ceno.

Ivana Sušnika in Franca Aleša so predlagali za dodelitev srebrnega znaka Zveze sindikatov Slovenije.

Za brezplačno letovanje na morju so predlagali pet sodelavcev.

TOZD ENERGETIKA

V četrtek, 27. marca, je bila tretja redna seja izvršnega odbora OOS TOZD Energetika.

Predlagali so sklepe prejšnje seje in ugotovili, da so vse realizirali, le dva sodelavca še nista dvignila socialne pomoči, ker sta na okrevanju.

31. marca so izvedli nadomestne volitve za člane SIS za otroško varstvo, za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, za kulturo, za raziskovalno dejavnost in za telesno kulturo. Izvolili so tudi novega delegata za DS TOZD Energetika. Potrdili so kandidata za organe samoupravljanja SOZD Slovenske železarnice.

Na predlog SDS osnovna organizacija sindikata TOZD Energetika meni, da naj se izvede ponovni referendum za samoupravni sporazum o financiranju telesne kulture, kulture in družbeno pomembnih aktivnosti delavcev železarnice Jesenice.

Strinjali so se s predlaganim kandidatom za predsednika občinskega sveta zveze sindikatov Slovenije. Postavili pa so vprašanje, zakaj so po izteku mandata nihče več ne vrne v tisto delovno organizacijo, iz katere je izšel.

Analizirali so OD sodelavca, ki se je pritožil zaradi njega in rezultate posredovali predsedniku tovarniške konference sindikata Stefanu Šerbiču.

Vodjo temeljne organizacije so zadolžili, da naroči primerno omaro za material in knjige za vse družbeno-politične organizacije v temeljni organizaciji.

Na predlog predsednice SIS za socialno skrbstvo bodo vse člane te SIS pisno opomnili zaradi neaktivnosti.

Organizirali bodo zimsko-rekreacijski dan na Voglu. OOS bo za vsakega člana prispevala po 200 din. Podrobnejša navodila bodo objavili z okrožnico.

Za dodelitev srebrnega znaka Zveze sindikatov Slovenije niso predlagali nikogar.

Vodji SDS so zadolžili, da zbereta vse sindikalne izkaznice zaradi vpisa članarine.

Izredna seja izvršnega odbora OOS je bila 2. aprila. Sklicana je bila zaradi plačila enajstih knjig o Titu in Jugoslaviji, ki jih je naročilo vodstvo temeljne organizacije. Prvotno je bilo mišljeno, da jih bodo plačali iz sredstev temeljne organizacije, vendar je poslovodni odbor železarnice sklenil, da se zaradi stabilizacije iz sredstev železarnice Jesenice ne morejo plačati. Člani izvršnega odbora so knjige pregledali in ker so ugotovili, da so res kvalitetne, so se odločili, da jih plačajo iz sredstev članarine TOZD Energetika. Ker pa ta izdatek ni bil planiran za leto 1980, bo okrnjena dejavnost na tistem področju, s katerega bodo ta sredstva koriščena.

Toplo pa so priporočili, da na tak način ne bi več naročali knjig, kajti tudi osnovna organizacija sindikata mora izpolnjevati svoj stabilizacijski plan.

TOZD PROFILARNA

Peta seja izvršnega odbora OOS TOZD Profilarna je bila v petek, 4. aprila.

Pregledali so blagajniško knjigo in ugotovili, da so prejeli 200 din, izplačali pa 650 din (za postavljane vratic na smučarskem tekmovalstvu, za obiske na domu ob dnevu žena, za volitve). Odbor se je s stanjem strinjal.

Člani odbora so predlagali, da enemu sodelavcu preneha delovno razmerje, ker je zelo neresen pri

opravljanju delovnih nalog in opravi ter ima precej neopravičnih izostankov.

Za brezplačno letovanje na morju so predlagali dve sodelavki.

Apelirali so na vodstvo temeljne organizacije, da se z zdravnikom v obratni ambulanti posvetuje zaradi prevelike bolezenske odsotnosti delavcev TOZD Profilarna.

Referent za oddih je opozoril vse, ki so se prijavili za letovanje na morju, da do 8. aprila prinesejo za otroke zdravstvene izkaznice, za člane kolektiva in družinske člane pa osebne izkaznice. Za vsakega prijavljenca se mora plačati kavcija v višini 300 din.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

Četrta redna seja izvršnega odbora OOS TOZD Valjarna blumingštel je bila 25. marca. Udeležil se je tudi predsednik izvršnega odbora konference sindikata Železarnice.

Ugotovili so, da so sklepe predhodne seje izvršili. Dogovorili so se, da bodo ob referendumu 31. marca izvedli nadomestne volitve za manjkajoče člane samoupravnih organov. Za novega predsednika volilnega odbora so imenovali Janeza Oblaka.

Seznani so se s programom dela osnovnih organizacij sindikata, ki ga je predlagal IO konference sindikata Železarnice. Člani izvršnega odbora so se strinjali, da je treba program dela dosledno izpolnjevati, kajti le tako bodo dosegli predvideno proizvodnjo. Sprejeli so zelo dobre akcijske programe, zato jih morajo tudi uresničiti. Akcijski program je stvar vseh in ne samo posameznikov, zato ga bodo lahko uspešno izvedli samo s prizadevanjem vseh članov kolektiva. IO mora spremljati izvajanje teh programov. Sklenili so, da bodo včasih na sestanku IO povabili tudi delovodje in se z njimi pogovorili o problemih.

Razpravljali so tudi o predčasnem zapuščanju delovnega mesta in o neopravičenih izostankih. Delavce, ki jih ni na delo takrat, ko bi jih najbolj potrebovali, je treba izključiti, saj zaradi njih trpijo marljivi delavci.

Petnajstim sodelavcem so odobrili denarno pomoč.

Skupaj z mladinsko organizacijo in v dogovoru z vodstvom temeljne organizacije bodo izvedli akcijo zbiranja odpadnega železa in splošno očiščevalno akcijo. Pohvalno je, da so tako akcijo v adjustaži bluminga že sami izvedli.

Do prihodnje seje bodo pripravili predloge, kateri člani kolektiva naj bi letos brezplačno letovali.

TOZD ŽEBLJARNA

Izvršni odbor OOS TOZD Žebljarna je imel 4. redno sejo v petek, 4. aprila.

Pregledali so prijave za letni oddih. Ker je bilo za nekatere termine več prijav, kot je določenih mest, so dali prednost delavcem, ki že dalj časa niso bili v počitniških domovih Železarnice. Referenta za oddih so zadolžili, da v okviru možnosti skuša v kombinaciji z drugimi obrati rešiti še ostale prijave.

Referent za šport je poročal o tekmovalstvu v kegljanju, ki se ga je udeležilo sedem delavcev Žebljarne. Sklenili so, da bodo prvim trem tekmovalcem kupili praktična darila v skupni vrednosti 500 do 600 din.

Kupili bodo knjigo Razvijanje revolucionarnih tradicij NOB v slovenskih občinah in naročili revijo Naša žena, saj je v temeljni organizaciji zaposlenih precej delavk.

ctm

Železarski globus

JAPONSKA

Japonska železarska družba Nippon Kokan je v zadnjem času znižala porabo premoga za proizvodnjo v svojih koksarnah s tem, da ga je v količini od 15 do 20 % nadomestila z navadnim premogom. Pri tem je razvila poseben postopek, katerega glavna značilnost je, da 30 % mešanice obeh premogov briketirajo in potem mešajo s 70 % ostalega premoga in to uporabijo kot vložek v koksarniških pečeh. S takim načinom koksanja dosegajo za okoli 1,5 % večjo trdnost izdelanega kokska z vsemi ustreznimi ostalimi lastnostmi. Takšen sistem proizvodnje je možen brez konstrukcijskih sprememb koksarne.

Vodilni delovodja Anton Potočnik

MERSKE ENOTE IN MERILA

4. TRADICIJA JE PONEKOD ŠE VEDNO MOČNEJŠA

Kljub nesumljivim prednostim skladnosti in ugodnosti, ki jih nudijo decimalne enote, SI še vedno ni prodrl na vsa področja uporabe. Nekatere enote se bodo še dolgo uporabljale vzporedno z enotami SI. To so predvsem enote za ravninski kot in čas. Za uporabo teh enot smo zadržali tudi seksadecimalni sistem štetja vzporedno z decimalnim sistemom.

Decimalni sistem računanja in štetja se je pričel z desetimi človeškimi prsti. Prsti so bili človeku prvo računalo. Število deset ima tudi pomanjkljivosti. Predvsem ni deljivo s tri, pa tudi ne s štiri, kar predstavlja določeno oviro. Do teh zaključkov so prišli že stari Sumerijci in Babilonci — astronomi starega veka — in za osnovo svojega računanja vzeli število dvanajst. Poleg tega, da je število dvanajst deljivo s tri in štiri, je tudi geometrijska konstanta, ker se krog s šestilom deli na šest oziroma dvanajst delov. Zaradi tega je to število postalo osnova za delitev kroga oziroma kota. Po drugi strani pa število dvanajst ni deljivo z deset in mu to lahko štejemo za slabo stran. Pomanjkljivosti pa nima število šestdeset, ki je deljivo z 2, 3, 4, 5, 6, 10 in 12. Tako je to število osnova seksadecimalnega sistema štetja in računanja, ki se je zadržalo vse do danes. Poglejmo kako: polni kot je najprej razdeljen na šest delov, ti deli naprej na šestdeset delov, in vsak od teh delov še na šestdeset delov. Tako so nastale kotne stopinje, minute in sekunde.

Iz seksadecimalne razdelitve kota smo prešli enostavno na seksadecimalno razdelitev dneva. Periodična izmenjava dneva in noči pogojuje biloški ritem človeškega življenja in predstavlja brez dvoma nezamenljivo enoto časa. Dan je najprej razdeljen na 12 ur in noč prav tako. Ker so bile sončne ure prvi merilci časa, je lahko razumeti, zakaj se je kanta meritev prenesla tudi na čas.

Mednarodni sistem enot je sprejel sekundo kot eno od sedmih osnovnih enot. Za potrebe vsakdanjega življenja je sekunda zelo majhen interval časa. Potrebno bi bilo torej, da dosledno uporabljamo SI oziroma večje decimalne enote, katerih osnova je sekunda, torej: dekasekunda (1 das = 10 s), hektasekunda (1 hs = 100 s), kilosekunda (1 ks = 1000 s), megasekunda (1 Ms = 1 milijon s) in večje enote. Toda to danes nikomur ne pade na pamet. Ali se ne bi čudno slišalo, če bi rekli, da je neko predavanje trajalo 2,7 kilosekund (2,7 ks = 45 min) ali da je nekomu trajal dopust 1,296 megasekund (1,296 Ms = 15 dni)? Ura, minuta in sekunda sta na vse vrtane v vse dejavnosti človeštva. Nesmiselno bi jih bilo zamenjati z drugimi enotami.

Iz seksadecimalnih enot ravninskega kota je nastala morska milja, ki je definirana prvenstveno za potrebe navigacije.

Ker je položaj vsake točke na zemlji določen z njeno geografsko dolžino in širino izraženo v kotnih stopinjah, minutah in sekundah, je navigatorjem znatno olajšano izračunavanje posameznih razdalj, če se enota za dolžino izbere kot funkcija geografske širine. Zaradi tega je morska milja definirana kot dolžina loka meridianov, ki ustreza geografski širini ene minute. Mednarodna morska milja znaša natančno 1852 m. Ta vrednost je bila osvojena na mednarodni hidrogrfski konferenci 1829. leta in je za 0,015 % (0,1755 m) manjša od vrednosti, ki bi se dobila po definiciji.

Zagovorniki metričnega sistema si prizadevajo, da bi se v navigaciji uporabljal kilometer za enoto dolžine. Prvi korak k tem prizadevanjem je bila decimalizacija enote ravninskega kota: enota gradus (ali gon) se definira kot stot del pravega kota. Kot stotega dela gradusa — centigradus (cgrad) odseka s svojimi kraki na zemeljskem meridianu lok približno 1 km (natančno 1,0002888 km). Če bi se torej prešlo na označevanje geografskih širin in dolžin v gradusih, bi kilometer postal praktična enota za navigacijo. Medtem pa so tradicija in dolgoletne navade tako močne, da ta prizadevanja niso dala pričakovanih rezultatov.

Poleg morske milje se uporablja še voz — enota za hitrost, s katerim se označuje hitrost ene milje na uro.

V publikacijah mednarodnega zavoda za mere in uteži se navajajo kot enote, ki se uporabljajo vzporedno s SI samo: časovna minuta, ura in sekunda, liter in tona (pripominjamo, da sta liter in tona pravzaprav posebna naziva decimalnih enot: kubičnega decimetra in me-

gagrama, torej 1 = kub. dm, t = Mg).

Dopušča se uporaba nekaterih enot na specialnih področjih, katerih vrednost se dobi eksperimentalno, torej katerih vrednosti niso povsem natančno znane; to so: elektronvolt, enota atomske mase, astronomske enote in parsec.

Vse ostale izjeme vključno z morsko miljo in vozom, so samo prehodno dopustne enote.

5. MALO ZGODOVINE

Mednarodni sistem merskih enot je nastal z evolucijo metričnega decimalnega sistema, ki je bil mednarodno sprejet s podpisom metrske konvencije 1875. leta. Pred tem je potekala večletna aktivnost. V Franciji se je v začetku 18. stoletja pojavila ideja, da se praenota dolžine veže na neko naravno veličino. Dogovorjeno je bilo, da naj bi bil to zemeljski meridian. Tako je francoska akademija znanosti že 1735. in 1746. leta organizirala merjenje zemeljskega meridianov v Peruju oziroma v Liponiji. Toda šele francoska revolucija je energično začrtala pot decimalnemu metričnemu sistemu. Odločeno je bilo, da se za enoto dolžine osvoji meter, to je 40-milijonti del pariškega meridianov. Na osnovi meritev, ki so bile zaključene 1798. leta, je bil osvojen meter kot enota dolžine, na njegovi osnovi pa so bile definirane še enote za prostornino in maso. Tako je Francija osvojila decimalni metrični sistem. Toda bilo je potrebno, da poteče še trideset let, da je metrični decimalni sistem osvojil ves svet.

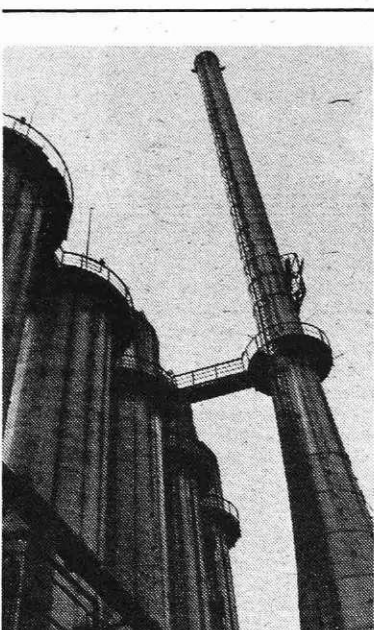
Od podpisa metrske konvencije dalje, se je pričela postopna evolucija metričnega sistema, čigar posamezne razvojne stopnje so se redno sekcionirale na mednarodnih

generalnih konferencah za mere in uteži.

Enajsta konferenca, ki je bila 1960. leta, je uradno osvojila naziv za izpolnjeni sistem merskih enot: Systeme International d'Unites (Mednarodni sistem enot) in mednarodne kratice zanj SI. Na tej konferenci je bila med drugim sprejeta definicija za dolžino.

Že leta 1961 je bil objavljen v Uradnem listu FLRJ ZAKON O MERSKIH ENOTAH IN MERILIH, katerega 2. člen dobesedno pravi: »V javnem prometu se lahko uporabljajo samo merske enote mednarodnega sistema enot. Uporaba drugih enot v javnem prometu je dovoljena samo, kadar je to z zakonom predvideno.«

Naslednje nadaljevanje: Metrični sistem osvaja svet.

Naši velškani (IK)

BIORITMU NA ROB

Prav je, da se tudi na straneh našega lista pojavljajo članki in informacije o relativno novih in malo znanih postopkih in metodah v posameznih panogah. Ker pa je verjetno namen takih in podobnih informatorjev, kot je Železar, zlasti v seznanjanju in izobraževanju delavcev, naj bi jim ponujal nova spoznanja v čim bolj celoviti in razumljivi obliki. Sodim, da moramo področju bioritma še marsikaj dodati, nenavsezadnje tudi zato, ker želimo nevtralizirati varljiv občutek, ki ga sicer prvi članek sproža.

Ko nekdo, ki o bioritmu ni veliko slišal, prebere članek o bioritmu v 13. številki Železara, dobi občutek, da je celoten proces bioritma silno zamotan in nam ga je uspelo meriti šele sedaj, seveda s pomočjo vsemočnejše elektronike. Skratka: danes so nam na voljo pripomočki, s pomočjo katerih si lahko izračunamo »kritične dneve«, jih označimo na koledarju (po možnosti tistem v pisarni) in se po teh izračunih ravnamo. Nič pa človek ne zve o tem, da so se tisočletja ljudje ravnavali in upoštevali bioritem in to ne le treh parametrov, pač pa cele vrste njegovih pojavnih oblik. To jim je omogočal seveda določen način življenja in delitve dela, danes pa je klic po izračunavanju bioritma le odraz njegove popolne odtujenosti in nezmožnosti odzivati se nekemu tisočletnemu naravnemu ritmu.

Da ne bi filozofirali o tem, kaj nam današnja stopnja razvitosti daje in kaj jemlje, le še to: Verjetno namen tistih, ki se z bioritmom ubadajo, ni primarno v tem, da ponudijo človeku nek boljši ali slabši nadomestek, pač pa, da ga ponovno naučijo prisluhniti tistim silam in gonom narave, ki so za njegovo zdravo življenje ključnega pomena.

Skušajmo presojati in obravnavati delo kot funkcijo življenjskega ritma, pri čemer naj poudarimo ritmičnost dinamično labilnega ravnotežja življenjskih sil. Ko rečemo ritem, mislimo na gibanje, ki se pojavlja v enakomernih presledkih ali intervalih. Pojem ritma in ritmičnosti je torej fizikalnega izvora (posebno poglavje valovne mehanike). Človek pa že v ta fizikalni pojem ritma vnaša subjektivne, psihološke prvine (časovni ritmično ne doživljamo, nima ritma, tudi če je gibanje sestavljeno). Še bolj pa to velja za fiziološki ritem, ki ga človek doživlja v zaporednem valovanju in gibanju svojega lastnega organizma.

Znano je namreč, da lahko govorimo o ritmu življenja in to ne le glede na posamične funkcije, ampak v okviru celotnega življenja. Torej ne moremo govoriti le o ritmu spomina, mišljenja in čustvovanja, pač pa moremo govoriti tudi o življenjskem ritmu na sploh. Človek pri delovnih spretnostih ni odvisen le od fizikalnih zakonitosti interferenčnega valovanja, kakor tudi ne samo od ritmičnega utripanja srca, dihanja, pljuč in krčenja mišic, temveč je hkrati pogreznjen v makrokosmično dogajanje nihajočega leta, letnih časov, njegovih energetičnih vrhov in delov njihovega ritma. Temu gibanju se v manjšem obsegu, a zato tem bolj intenzivno podreja tudi

ritem posameznega dneva, ki se iz počitka dviga zjutraj v počasnem vzponu do poldnevne višine, ki zahteva nekoliko oddiha, da se zopet dvigne v popoldanskih urah, sprosti v večerni produktivnosti, ki omejuje tako izčrpa, da samogibno teži k počitku. (Glej sliko 1).

Vendar pa tudi spanje poteka v zakoniti ritmični krivulji, ki doseže najnižjo točko že kmalu po prvi uri, potem pa poraste ter v večjih ali manjših nihanjih prehaja v zavestno stanje dejavnosti, ki ga dosežemo z jutrom. Ritem med počitkom in dejavnostjo se pri novorojenčku menja vsakih 50–60 minut, vendar se že pri štirimesečnem dojenčku začne približevati 24 urnemu ciklu. Kako važen je opisan ritem za uspešnost dela, nazorno prikazujejo poskusi preusmerjanja iz dnevne delovne izmene v nočno (slika 2).

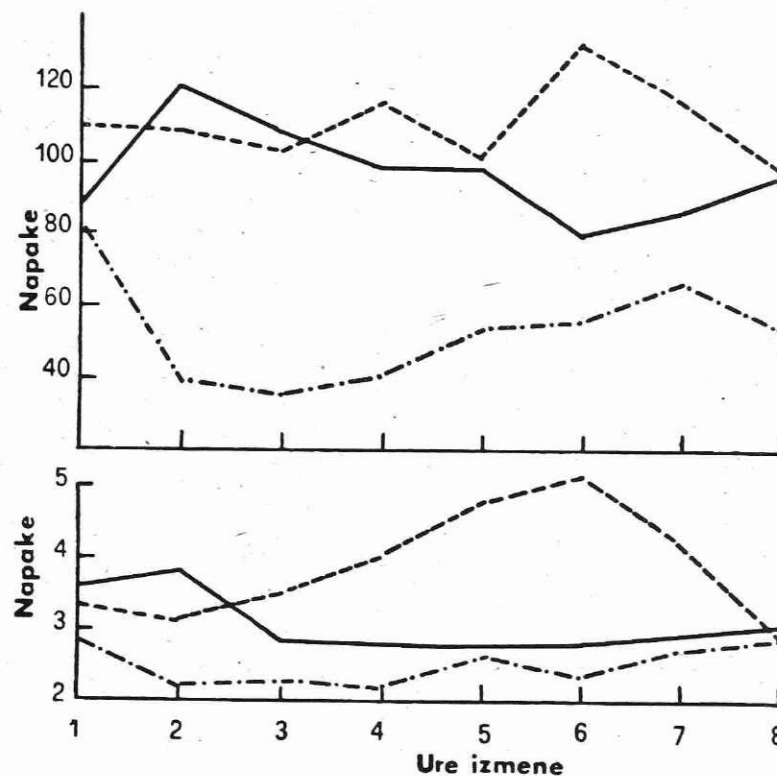
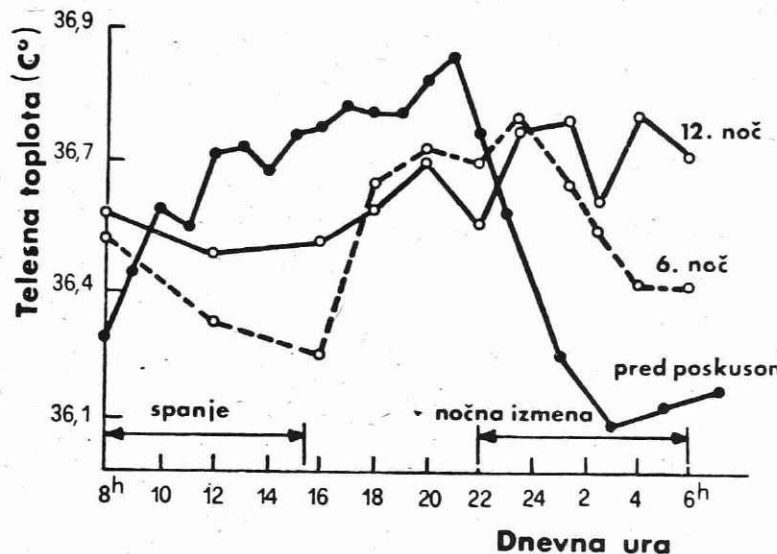
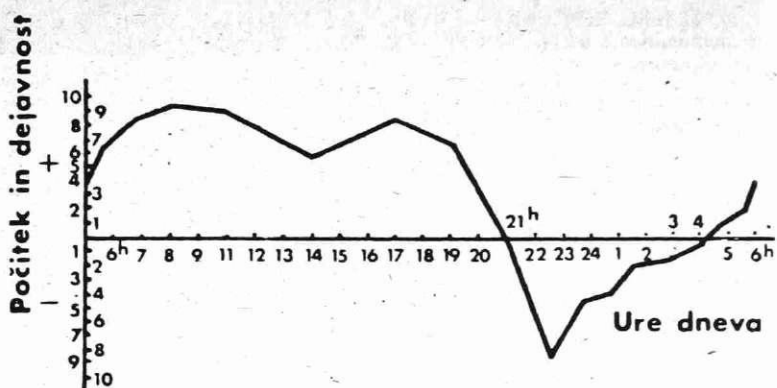
Kateri dnevni čas je za delavca najbolj ugoden, lahko razberemo iz slike 3, kjer je razvidna prednost dnevnega dela pred večernim in nočnim.

K temu lahko dodamo še valovanje, ki ga povzročajo v zaporedju dni in noči lunine spremembe ter ritem življenjskih dob — kolikor nam je sploh poznan — ki je vsaj v razvojnih letih razdeljen v sedemletna obdobja, kjer sedmo, štirinajsto, enainvajseto leto opazujemo nek zastojev, ki ni nič drugega kot odmor, ko si nabiramo novih moči. Zadnje raziskave kažejo, da so te spremembe pri sodobni mladini že močno zabrisane. Ritem v kasnejših letih nam je mnogo manj znan, skoraj ne opazimo ga in večina gre preko in mimo njega, ne da bi se ga zavedla.

Dan ni le število ur, niti teden gola vsota dni. Koledar, s katerega vsako jutro sproti mehanično strgaš minuli dan, je simbol odtujenosti človeka od njegovega naravnega ritma.

Poskusi z reakcijskimi časi namreč dokazujejo, da živčni »moderni« človek ni zmožen več pravega ritmičnega delovanja, saj mu manjka enakomernost odzivov. Krivulje posameznih reakcij so pri nervoznih ljudeh zelo neenakomerne in zato brez potrebne vztrajnosti.

Zato ni slučaj, da civiliziran človek čuti potrebo po izravnavi svojega ritma v športu. Pionir trdi, da je ritem tem vztrajnejši, čim počasnejši (relativno) je, čim hitrejši je, tem slabši in kratkotrajnejši je. To je tudi razloga pojava, da dajejo ljudje hitrih kretnih vtis hitrega dela, pa vendar je efekt njihovega dela v končni fazi vedno manjši, kot pri

ljudeh umirjenih in zato na videz počasnih delovnih gibov.

Tisti, ki zanemarija zakonitost pavz in njihovega pomena za življenjsko ravnotežje, ne pozna več nobenih odmorov, saj je preslab, da bi se iz nedela povzpel do dela; ali pa zaradi svoje mrzlične dejavnosti vsak dan enako dela. Ure in dneve ritmično ponavljajoče slabosti, ko ne zmore dela, je treba priznati ter v njih najti dragocen čas počitka. Te dneve doživlja seveda vsak drugače: eden v teh dneh nič ne je, drugi šele takrat prav zopet pride do teka; ta se temeljito predaja brezdelju, drugi si poišče skrite predele, kjer se predajajo ritmu narave; nekateri se poglabijo v priljubljene knjige ali se posvetijo telesnemu delu, opustijo običajni red svojega vstajanja, jedi

in spanja. Vendar je značilno, da večina izravnava svoj življenjski ritem v športu (rekreaciji). Kot sem že omenil: enotnega pravila ni — vsak ima svoj ritem ne le v delu, ampak tudi v počitku. Važno je le to, da ta svoj ritem najdemo in se po njem ravnamo. Zavestno oblikovanje počitka vpliva tudi na ritem dela.

Ritmično opravljanje dela torej ne vsebuje zgolj delovne akcije kot take, pač pa tudi pavze. Ritem je tista lastnost človekove dejavnosti, ki vzdržuje ravnotežje med delom in počitkom. Ker pa sta delo in počitek dve biofunkciji, se ritem kaže kot dejanski osrednji dejavnik pri ohranjanju ravnotežja življenjskih funkcij in njihovih energij.

Bojan Erjavšek

ŠE NEKAJ O BIORITMU

V trinajsti številki našega glasila sem prejšnji teden prebral zanimiv članek dr. Aleksandra Rjazanceva o bioritmu. Avtorja članka prosim, naj mi ne zameri, če s skromnim prispevkom posegam na njegovo delovno področje.

Ker pred osemnajstimi leti še ni bilo žepnih kalkulatorjev, sem bioritmične krivulje računal kar na do takrat znan način. Tudi danes ne premore vsak človek posebnega kalkulatorja — biolatorja. Zato bom skušal razložiti izračun bioritmičnih vrednosti z osnovnimi računskimi operacijami.

Najtežje pri izračunu je določitev starosti človeka, za katerega računamo bioritem. Pa tudi ta najtrši oreh poizkusimo streti. Vzemimo primer človeka, ki je bil rojen 24. julija 1929. leta. Letos bo star 51 let ali $51 \times 365 = 18615$ dni. Ker je vsako četrto leto prestopno, bo seveda

nekaj dni starejši. Njegovo prvo prestopno leto je bilo leto 1932. zadnje pa 1980. Vseh prestopnih let v tem obdobju je bilo:

$(1980 - 1932) : 4 + 1 = 13$
Za to bo naš sodelavec ob 51-letnici ob praznovanju svojega 52. rojstnega dne — dne 24. julija 1980 star $18615 + 13 = 18628$ dni.

Ker pa od danes, 10. aprila 1980, do rojstnega dne 24. julija manjkajo še več kot trije meseci, moramo te dneve odšteti od izračunanih.

Od danes do 10. julija je še $3 \times 30 = 90$ dni. Dodajmo temu zaradi meseca maja, ki ima 31 dni, še en dan; pa bomo dobili 91 dni. Ker je od

10. do 24. julija štirinajst dni, bo naša neimenovana oseba čez 91+14 105 dni stara 51 let ali 18.628 dni. Danes je seveda mlajša, in sicer je stara 18.628 - 105 = 18.523 dni.

S tem podatkom lahko izračunamo, na kateri dan v tednu je bil prvi rojstni dan. To je bilo pred 18.523 dnevi ali pred 2.646 tedni in enim dnevom. Če bi šli nazaj za 2.646 tednov, bi dobili zopet četrtek. Ko pa s četrta napravimo še korak enega dneva nazaj, dobimo sredo. Prvi rojstni dan naše osebe je bil v sredo, 24. julija 1929. leta.

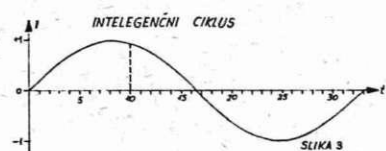
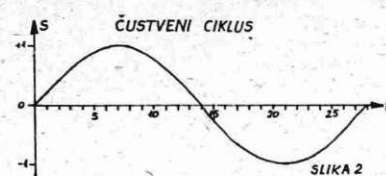
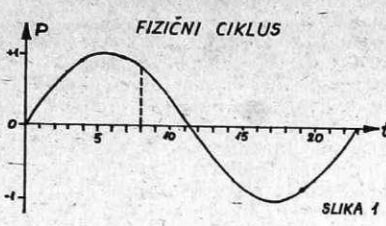
Vrnimo se k bioritmu. Ob rojstvu je bil začetek vseh treh ciklov, ki pa so različno dolgi. Fizikalni ciklus traja 23 dni, čustveni 28 dni, intelektualni pa 33 dni.

Zato se je v 18.523 dneh zvrstilo: 18.523 : 23 = 805 fizikalnih ciklov in 8 dni,

18.523 : 28 = 661 čustvenih ciklov in 15 dni ter 18.523 : 33 = 561 intelektualnih ciklov in 10 dni.

Diagram fizikalnega cikla (slika 1) moramo gledati pri osmem dnevu, čustvenega cikla pri 15. dnevu (slika 2); intelektualnega pa pri desetem dnevu (slika 3). V našem primeru sta fizikalni in intelektualni ciklus pozitivna. Negativni je le čustveni ciklus. Vse tri vrednosti padajo in bodo v kasnejših dneh nižje. Vrednosti vseh treh bioritmičnih krivulj po dnevih so razvidne iz priloženih tabel:

FIZIKALNI CIKLUS	ČUSTVENI CIKLUS	INTELIGENČNI CIKLUS
0 0,000 narašča	0,000 narašča	0,000 narašča
1 +0,270 narašča	+0,223 narašča	+0,189 narašča
2 +0,520 narašča	+0,434 narašča	+0,372 narašča
3 +0,731 narašča	+0,623 narašča	+0,541 narašča
4 +0,888 narašča	+0,782 narašča	+0,690 narašča
5 +0,979 narašča	+0,901 narašča	+0,815 narašča
6 +0,998 pada	+0,975 narašča	+0,910 narašča
7 +0,942 pada	+1,000 -	+0,972 narašča
8 +0,817 pada	+0,975 pada	+0,999 narašča
9 +0,631 pada	+0,901 pada	+0,990 pada
10 +0,398 pada	+0,782 pada	+0,945 pada
11 +0,136 pada	+0,623 pada	+0,866 pada
12 -0,136 pada	+0,434 pada	+0,756 pada
13 -0,398 pada	+0,223 pada	+0,618 pada
14 -0,631 pada	0,000 pada	+0,458 pada
15 -0,817 pada	-0,223 pada	+0,282 pada
16 -0,942 pada	-0,434 pada	+0,095 pada
17 -0,998 pada	-0,623 pada	-0,095 pada
18 -0,979 narašča	-0,782 pada	-0,282 pada
19 -0,888 narašča	-0,901 pada	-0,458 pada
20 -0,731 narašča	-0,975 pada	-0,618 pada
21 -0,520 narašča	-1,000 -	-0,756 pada
22 -0,270 narašča	-0,975 narašča	-0,866 pada
23 0,000 narašča	-0,901 narašča	-0,945 pada
	-0,782 narašča	-0,990 pada
	-0,623 narašča	-0,999 narašča
	-0,434 narašča	-0,972 narašča
	-0,223 narašča	-0,910 narašča
	0,000 narašča	-0,815 narašča
		-0,690 narašča
		-0,541 narašča
		-0,372 narašča
		-0,189 narašča
		0,000 narašča

Pri upoštevanju nekaterih letnic, ki so kljub deljivosti s 4 navadna in ne prestopna leta, lahko na opisan način določimo bioritem katerega koli datuma (ob natančnih podatkih seveda) in za katerega koli človeka. Lahko bi na primer določili bioriteme vrednosti Napoleona na dan Waterloojske bitke.

*Dvainpetdeseti rojstni dan ob enainpetdesetletnici sem napisal zato, ker vsepovsod naletimo na napačno izražanje. Vsi namreč pozabimo šteti prvi rojstni dan, brez katerega tudi ostalih ne bi bilo.

Jaka Soklič

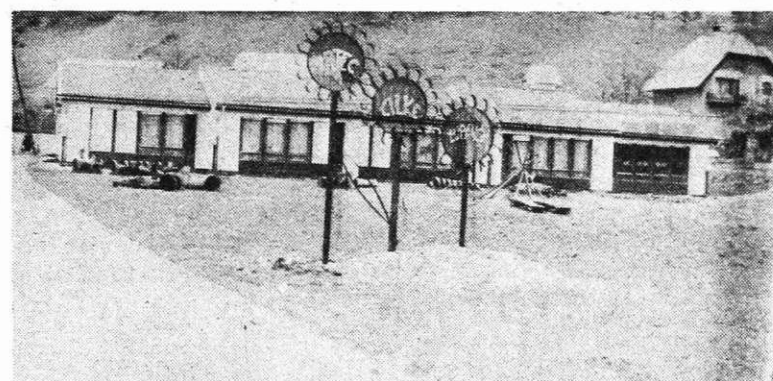
Dopisujte v Železjarja

— osnovna šola Tone Čufar in Prežihov Voranc načrtujeta zaradi velikega števila vpisanih prvošolcev po 1. oddelek COŠ več in to s 1. septembrom 1980.

— dodatna amortizacija pri osnovni šoli Tone Čufar, ko bo s 1. sep-

tembrom 1980 pričel obratovati nov objekt — centralna šolska kuhinja. Procentni odnos programiranih odhodkov in njihova namenska usmeritev je do posameznih vrst stroškov naslednji:

	v 000 din
A) Osnovna dejavnost vzgojnoizobraževalnih organizacij	85,979
Ostale obvezne dejavnosti, ki so sestavni del vzgoje	5,060
Razširjena dejavnost s 1/9-80	1,001
Skupaj	92,040 = 73,1
B) Prenešana sred. za rep. programe	14,369 = 11,4
C) Investicije in anuitete	17,618 = 14,0
D) Sofinanc. organiz. in društev	320 = 0,2
E) Stroški strok. službe skupnosti, gradbenega odbora, zasedanja skupščine in njenih organov	1,004 = 0,8
F) Ostalo: bančni stroški, drugi MS	580 = 0,5
SKUPAJ	125,931 = 100,0

Vzgojno-varstvena organizacija na Koroški Beli (Foto V. Hribar)

V gradivu je podana tudi kratka INFORMACIJA O UVAJANJU USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA V SOLSKEM LETU 1980/81 NA GORENJSKEM. Delegete opozarjamo, da se je v prilogi Glasa dne 1/4-1980, ki objavlja predlog usmeritev in vzgojnoizobraževalnih programov, vrnilo nekaj napak in je pravilni predlog teh usmeritev bil objavljen v ŽELEZARJU dne 3. aprila 1980. Prosimo delegete, da pri obravnavi upoštevajo te podatke.

POROČILO O URESNICEVANJU DELEGATSKIH ODNOŠOV V IZOBRAŽEVALNI SKUPNOSTI obravnava delo skupščine in njenih organov v obdobju od 26. maja 1978 do 12/2-1980. V tem obdobju se je skupščina sestala 9-krat. Obravnavano je bilo 81 točk dnevnega reda (povprečno 9 točk na vsaki seji), od tega pa je odpadlo: — 36 točk ali 47 % dnevnega reda na proceduralna vprašanja, oblikovanje delovnih tečen, programi dela ter na volitve in imenovanja, — 23 točk ali 28 % dnevnega reda je bilo posvečenih materialni problematiki dejavnosti izobraževalne skupnosti (planiranje ter združevanje sredstev in njihovo razporejanje), — 20 točk ali 25 % dnevnega reda je skupščina obravnavala sistemsko vprašanja in vprašanja vzgojnoizobraževalne politike, mreže vzgojnoizobraževalnih organizacij in obseg njihovih dejavnosti, obravnavala osnutke in predloge zakonov in družbenih dogovorov ter samoupravnih sorazumov.

Tako sta bila povprečno na vsaki seji obravnavana najmanj po dva sistemsko vprašanja s področja vzgojnoizobraževalne politike. V razpravah je sodelovalo 78 delegetov. Vsi sklepi so bili soglasno sprejeti.

Glede na število delegatskih mest je bila udeležba na sejah:

— zbor uporabnikov 65 %
— zbor izvajalcev 79 %
Dve seji zbora uporabnikov nista bili sklepni in je bilo treba sklic ponoviti. Udeležba na sejah ni zadovoljiva in lahko sklepamo, da delegacije temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti še ne opravljajo v celoti svoje z ustavo opredeljene funkcije.

Udeležba žensk je razveseljiva, 40 % v zboru uporabnikov in 65 % v zboru izvajalcev, udeležba mladine pa je očitno prenizka, vendar pa je

nad polovico delegetov v starosti do 40 let.

Poročilo navaja tudi vzroke, kaj verjetno pogojuje slabo udeležbo na sejah skupščine, vendar bi bilo prav, da bi delegati na seji povedali tudi svoje težave, ki spremljajo njihovo delo pri uresničevanju delegatskega sistema.

POROČILO O POTEKU PLANSKIH PRIPRAV IN PROBLEMIH USKLAJEVANJA navaja celo vrsto težav, ki spremljajo planski aktivnosti in pripravo teh dokumentov. Zaključeno je tudi zbiranje pripomb na predlog razvojnih možnosti od leta 1981-1985, ki jih bo treba upoštevati pri sestavi osnutka samoupravnega sporazuma. Ker je največ pripomb na to, da je program preobsežen in nerealen in ni v skladu s stabilizacijskimi programi, poročilo o svojem zaključku navaja:

— Analiza razvojnih možnosti za naslednje srednjeročno obdobje je bila pripravljena v jeseni 1979 in je bilo izhodišče obseg in struktura programov, kot naj bi jo v tekočem srednjeročnem planu dosegli v letu 1980, torej pred odločitvijo stabilizacijskimi usmeritvami, ki omejujejo negospodarske investicije, rast osebnih dohodkov in globalnega obsega skupne porabe.

— 4. in 12. februarja 1980 sta oba zbora skupščine že sprejela ustrezne stabilizacijske ukrepe za leto 1980. S tem pa je znižan tudi realni start v naslednje plansko obdobje.

— Stabilizacijski ukrepi so povzročili tudi prenos nekaterih za letos planiranih investicij v naslednje plansko obdobje. Zato se bo reševanje teh problemov preneslo v prva leta prihodnjega plana, kar pa v analizi razvojnih možnosti ni bilo predvideno.

— Pri investicijskih vlaganjih bo nujno potrebno izdelati prioritarno listo. Nedvomno so najbolj izpostavljeni naloge investicijskega področja:

— gradnja nove šolske stavbe osnovne šole Polde Stražisar, — gradnja oz. adaptacija osnovne šole na Koroški Beli in na Blejski Dobravi ter — dograditev osnovne šole Prežihov Voranc, glede na že začeti prehod na celodnevno osnovno šolo, kar pa bomo lahko realizirali le tako, da se bodo delovni ljudje in občani odločili za nadaljnje zbiranje sredstev za investicije v osnovnošolski prostor.

SEJA SKUPŠČINE IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI JESENICE

V torek, 15. aprila, se bodo sestali delegati na 10. seji obeh zborov skupščine izobraževalne skupnosti Jesenice. Seja bo ob 17. uri v sejni dvorani skupščine občine Jesenice.

Delegati bodo obravnavali: — poročilo o realizaciji finančnega načrta izobraževalne skupnosti Jesenice za leto 1979, — poročilo o gradnji šolskega centra Plavž, — predlog finančnega načrta izobraževalne skupnosti Jesenice za leto 1980, — predlog vpisnih mest v srednjem usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1980/81, — poročilo o uresničevanju delegatskega sistema in delegatskih odnosov v izobraževalni skupnosti Jesenice, — poročilo o poteku planskih aktivnosti in problemih usklajevanja v izobraževalni skupnosti Jesenice.

Iz POROČILA O REALIZACIJI FINANČNEGA NAČRTA ZA LETO 1979, v katerem je podana primerjava med finančnim načrtom in njegovo uresnitvijo, je pri prihodkih razvidno, da so le-ti bili za 5,71 % večji, kot je bilo to planirano. Povečanje prihodkov gre predvsem na račun večjih prispevkov iz bruto osebnih dohodkov (6,27 %) ter večji udeležbi na skupnem dohodku pri Ljubljanski banki, dočim so zbrana sredstva stanovanjska prispevka za 8,95 % pod planiranim zneskom.

Iz poročila sledi, da se je pri izobraževalni skupnosti Jesenice zbralo 6.162.592,70 din sredstev nad dogovorjeno višino in so se ta sredstva v skladu s samoupravnim sporazumom o osnovah plana izobraževalne skupnosti Jesenice za obdobje 1976-80 in aneksi poročila s tem, da se je stopnja prispevka s 1. marcem 1980 znižala.

Odhodki skupnosti, ki so bili planirani s finančnim načrtom, ki ga je sprejela skupščina dne 5/4-1979 in dopolnila z rebalansom dne 4. decembra 1979, so bili realizirani v predvideni višini in večjih odstopanj ni bilo. Manjša odstopanja pa so nastala le pri tistih postavkah, ki jih je bilo vnaprej težko opredeliti, niti nanje ni mogoče vplivati. So pa sestavni del učnovzgojnega procesa.

POROČILO O GRADNJI ŠOLSKEGA CENTRA vsebuje podatke o celotni investiciji od pričeta gradnje do 31/12-1979. Poročilo, ki zajema naslednja poglavja:

— pregled vseh objektov po namembnosti, — pregled planiranih in dejanskih stroškov izgradnje celodnevne osnovne šole — investicijska sredstva za celodnevno osnovno šolo: — lastna — krediti — pregled stroškov gradnje vzgojno-varstvene organizacije, — investicijska sredstva za vzgojno-varstveno organizacijo

— lastna — krediti — zunanja ureditev centra, — delo gradbenega odbora, — je odraz skupnih prizadevanj, da bi gradnja tega objekta bila zaključena do 30. junija 1980. Tako bo šolski center zgrajen v dveh letih, po prvotnem planu pa bi ga zgradili do aprila 1981. Pri tem pa nedvomno veliko prispeva tudi zelo aktivno delo gradbenega odbora, ki je imel od imenovanja do konca leta 1979 skupaj 35 sej, njegove komisije pa 46, poleg številnih posvetovanj za razreševanje osnovne problematike gradnje centra. Udeležba članov je bila na sejah zadovoljiva in seje so bile vedno sklepne.

PREDLOG FINANČNEGA NAČRTA IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI JESENICE ZA LETO 1980 je sestavljen na podlagi sprejetih standardov in normativov za uresničevanje družbenih vzgojnoizobraževalnih smotrov osnovnega šolstva, fizičnega obsega izobraževalnih storitev ter cene teh storitev, ki so bile sprejete na 9. ločeni seji obeh zborov dne 4. in 12/2-1980.

Finančni načrt za leto 1980 predvideva skupnih prihodkov 125 milijonov 931.032,90 din. Od tega so obvezni viri oziroma dogovorjeni prihodki iz BOD 119.835.000 din.

Odhodki skupnosti so razporejeni po namenu in dejavnosti v 11 skupin. Nove obveznosti in večje povečanje posameznih stroškov so pojasnjena, mi pa navajamo le nekatere.

Indeksni porast, ki je odvisen od povečanja oziroma zmanjšanja programa, je pri sredstvih, namenjenih za dejavnost vzgojnoizobraževalnih organizacij 124,75, sicer pa je indeksni porast cene oddelka 115,2. Od tega povprečja odstopata predvsem:

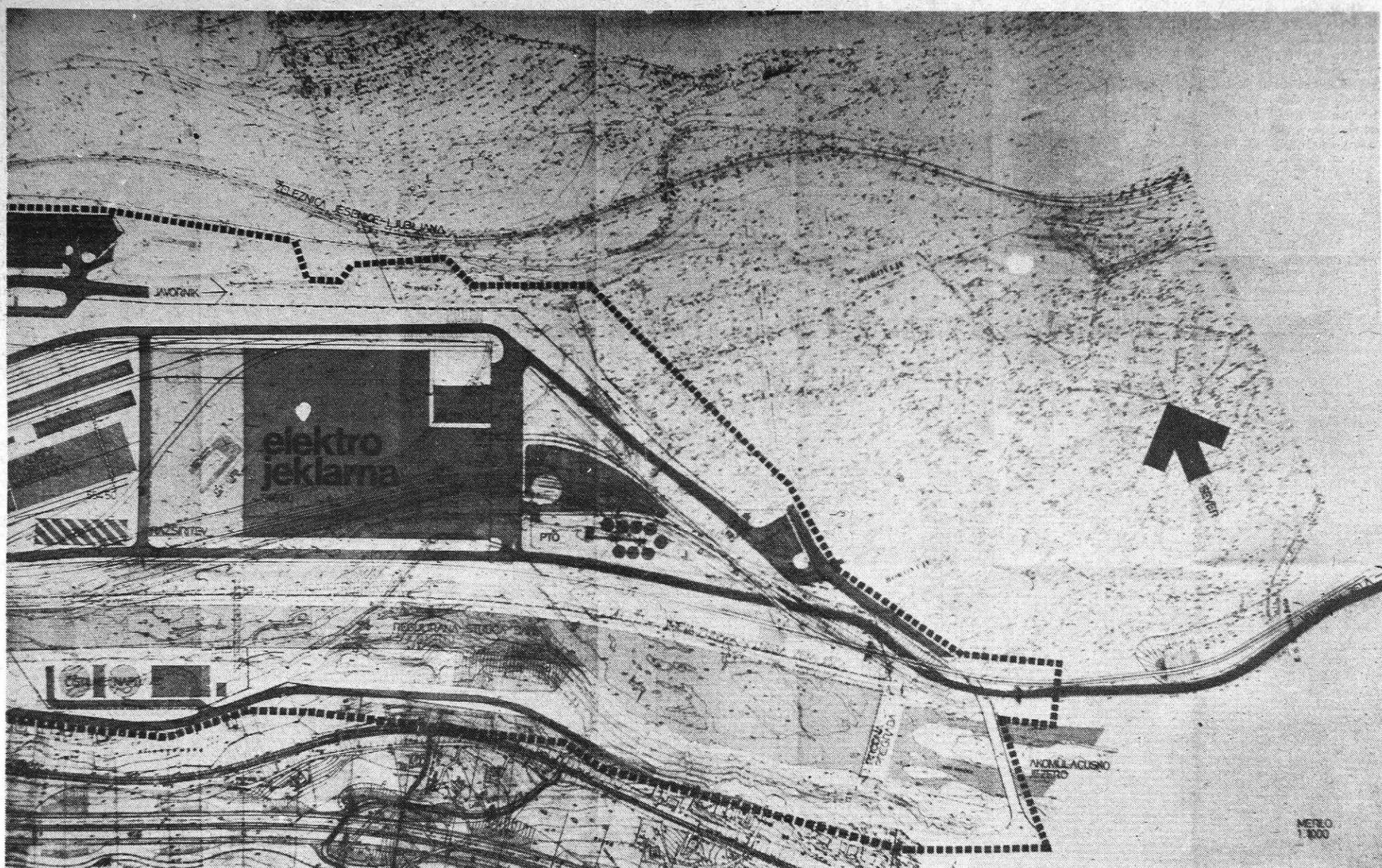
— osnovna šola Tone Čufar zaradi visoke amortizacije in režijskih stroškov, vpliva pa tudi to, da je pet oddelkov 5. razreda COŠ upoštevanih letos 12 mesecev, v letu 1979 pa samo 4 mesece. Šola je s 1/9-1979 pridobila nov objekt — višjo stopnjo osnovne šole,

— osnovna šola Prežihov Voranc je s šol. letom 1979/80 pridobila preostali del zgradbe, ki jo je izpraznila osnovna šola Tone Čufar. Šola je s tem povečala amortizacijo še za ta del stavbe, nastali pa so tudi dodatni materialni stroški pri vzdrževanju tega dela trakta (elektrika, ogrevanje itd.). Šola je v tem šolskem letu povečala število oddelkov COŠ in sicer 3 oddelke 4. razreda. Izračun potrebnih sredstev upošteva v tem letu 12 mesecev, lani pa samo 4 mesece.

Kot nove obveznosti smo letos uvrstili:

Šolski center na Plavžu, v ozadju gradnja vzgojno-varstvene ustanove

OSNUTEK ZAZIDALNEGA NAČRTA ZA ELEKTROJEKLARNO 2 PRED JAVNO RAZPRAVO

Zazidalni načrt za elektrojeklarno 2 - prva varianta

(Nadaljevanje s 1. strani)

mi objekti na Jesenicah in Beli ter predvideno novo elektrojeklarno. Izdelovalci primerjalne študije so skušali kar najbolj dokazati primernost ene in druge variante. Da bi dobili še dodatna nevtralna in strokovna stališča, je Železarna naročila pri projektantskem podjetju Inženiring Bled oceno in analizo predlaganih variant, istočasno pa z lastnimi strokovnjaki sektorja novogradenj iskala odgovorne v zvezi z izbiro najprimernejše lokacije.

Inženiring Bled je na osnovi analize podal naslednje zaključke:

1. Za lokacijo jeklarne 2 na nasipu Železarne je predlagana razširitev obstoječega prostora na ta način, da se regulira korito Save. Projekt za to delo je bil izdelan po vodogradbenem laboratoriju leta 1977. Z regulacijo korita Save, ki naj se pomakne v smeri proti Mežakliji in to v dolžini okrog 750 m, se pridobi dodatni prostor v površini okrog 50.000 kvadratnih metrov. Regulacija Save pa istočasno zahteva prestavitve sedanjega uvoznog-izvoznega tira železnice, kakor tudi prestavitve celotne kinete vseh energetskih vodov, ki povezujejo jeseniške obrate s hladno valjarno na Beli. Tako pridobljeni in povečani prostor je potrebno usposobiti z nasipnim materialom vsaj do višine 546,50 m, kar pa predstavlja problem, ker nasipnega materiala v občini Jesenice ni in se to pomanjkanje pojavlja ne samo v Železarni,

temveč tudi pri drugih delih večjega obsega, posebno še pri gradnji vstopnega terminala pri karavanskem predoru.

Iz tega razloga BUSP predlaga, da se situiranje nove elektrojeklarne 2 na nasipu situira tako, da se pečni in delovni podeset postavi v nivo obstoječe kote sedanjega nasipa, to je na višino 554,50 m. Predlog ima svoje pozitivne pa tudi negativne posledice, ki se izražajo v tem, da se izvozni nivo jeklarne zniža za 8 m in s tem pridobi okrog 416.000 kub. metrov nasipnega materiala. Na ta način se izvozni tiri iz jeklarne v smeri hladne valjarne na Beli ugodno speljejo ter se dosedanjemu mnogo preveliki vzponi bistveno znižajo ter od 27 promil preidejo na okrog 10 promil, kar je za obratovanje v zimskem času za železniški promet izredno pomembno.

Nasprotno temu pa terenska stopnja prekine možnost tirne povezave na severni strani jeklarne, kar je zopet pomanjkljivost v transportnem smislu.

Poleg omenjenega pa terenska stopnja istočasno predstavlja nujnost likvidiranja sedanjega prostora za predelavo žlindre.

2. Na vzhodni strani jeklarne je projektant predvidel prostor za predelavo žlindre, ki pa je mnogo premajhen in lokacijsko povsem neprimeren za ta dela. Prav tako je na tem prostoru predvidena razkladalna postaja za apno in skladiščenje peletov. Apno in peleti morajo imeti povezavo s skladiščem razsutih materialov in halo za dodatke, pred

pečjo v elektrojeklarni. Pri predvideni situaciji ta povezava ni mogoča. Dovoza in odvoza s pomočjo normalnotirne železnice ni mogoče zagovarjati in je povsem neprimeren.

3. V projektu ni predvidena razkladalna postaja za sipke materiale in njena povezava z bunkerji za dodatke pred pečno halo. Iz razkladalne postaje morajo biti transportni trakovi razporejeni tako, da je možna povezava in transport materialov tudi v skladišče za razsute materiale, kar v projektu ni predvideno.

4. Skladišče starega železa in ostružkov, kakor tudi skladišče razsutih materialov, je pravilno situirano ob vzdolžni liniji tovnega kolodvora na zahodni strani jeklarne. Za razširitev elektrojeklarne pa je projektant predvidel okrog 90 m tako, da je med končno fazo jeklarne in omenjenimi skladišči razmak okrog 10 m. Na tem prostoru pa je načrtovana obratna cesta.

Iz navedenega izhaja, da ni mogoče v bodoče nobenih razširitev, niti skladiščnih niti proizvodnih obratov, kar pa je v nasprotju s projektantskimi zahtevami, ki morajo predvidevati za vsak obrat možnost sprememb in razvoja vsaj za 20 let naprej.

5. Prometna povezava nove elektrojeklarne na nasipu z železnico in z obratnimi cestami je rešena zadovoljivo. S tem pa ni rečeno, da so železniške povezave za dostavo apna, odvoz predelane žlindre zadostne glede na prometne zahteve.

Iz projekta je razvidno, da je poudarek internega transporta na obratnih cestah, ki zadovoljivo rešujejo obratne povezave in s tem povsem razbremenijo obstoječe ceste I. in II. reda.

Strokovni delavci sektorja novogradenj k tem ugotovitvam dodajajo še naslednje:

1. Smatramo, da ugotovitev v variantnem predlogu zazidalnega načrta, da osnovna urbanistična naloga pri izdelavi zazidalnega načrta za Jeklarno 2 mora zagotoviti sanacijo obstoječega stanja prav iz vidika cestne medobratne povezave v železarni Jesenice ne glede na to, ali bo končna lokacija jeklarne 2 na nasipu ali na Belškem polju, ni sprejemljiva, ker je sanacija v takem obsegu potrebna samo v primeru lokacije jeklarne 2 na nasipu.

V primeru lokacije Belško polje 2 je možno rešiti problem medobratne povezave z mnogo manjšimi stroški in primerno ureditvijo cestnega in železniškega prometa, ker sta železniški nasip in most projektirana in izdelana za vzporedni cestni in železniški promet.

Izvedba cestnega priključka na Finžgarjevo cesto je v predlogu zazidalnega načrta slabo rešena. Cestna trasa za priključek obratov Bela napravi prevelik ovinek, pri tem pa mora premagati še dodaten dvig in spust v višini 6 m. Cesta je zaradi tega ovinka daljša za 700 m, pri tem pa je potreben še cestni propust pod tirom med livno halo in valjarno Bela, ki ima odcep pred viaduktom Borovlje od medobratnega tira Jesenice-Bela. Razen tega cestna trasa poteka še preko dvorišča jeklarne 1 na nasipu, kar bo zaradi obratnega transporta povzročilo ne-

malo preglavic in motenj. Brez dvoma bo to kritična točka internega medobratnega cestnega transporta. Ta trasa bo potekala še ob delovišču separacije žlindre in bo zaradi narave dela v tem obratu cestišče umazano (kosi odpadle žlindre pri prevozu).

Odločno premajhno je tudi število parkirnih prostorov za avtomobile.

Predlagana rešitev je posledica postavitve jeklarne 2 na koncu nasipa. V primeru lokacije jeklarne 2 na Belškem polju je možna tehnično primernejša rešitev z bistveno večjim številom parkirnih prostorov za avtomobile.

Pri današnjem, še manj pa pri bodočem obsegu železniškega transporta, sedanji vzpon do valjarne Bela (maksimalno 24 promil) ne predstavlja večjih transportnih problemov.

2. Lokacija jeklarne 2 na nasipu ni sprejemljiva iz naslednjih vzrokov:

a) V predlogu je predvidena premajhna površina pokritih hal zaradi prostorskih omejitev. Manjka adjuštažna hala širine 30 m.

b) Priprava vložka zahteva 17.700 kv. metrov čiste površine. Sedanja površina pod pristaniškimi žerjavji ima 6.700 kv. metrov, torej je potrebno povečati skladišča za 11.000 kv. metrov čiste površine. V varianti nasipa je možno povečanje priprave in skladišča starega železa za 6.250 kv. metrov, kar krije le 73 % potrebnih površin. Večjega prostora ni na razpolago, ker je zaseden s pokritim skladiščem razsutih materialov. Skladišče razsutih materialov ima površino 6.000 kv. metrov, kar je tudi premalo, ker zaloge zahtevajo 8.100 kv. metrov.

30 LET SAMOUPRAVLJANJA V ŽELEZARNI

RESEN SPOPAD S TEŽAVAMI GOSPODARJENJA

Na zadnji seji pretečenega 5. mandata delavskega sveta Železarne 27. aprila 1956 so obravnavali zaključni račun za leto 1955 in ugotovili slabši rezultat poslovanja kot v prejšnjih dveh letih. Na podlagi obširnih poročil upravnega odbora in finančno ekonomske komisije ter razprave so zaključni račun sicer sprejeli, vendar so hkrati z njim sprejeli tudi resolucijo o gospodarskem stanju Železarne, ki je bila namenjena višjim pristojnim gospodarskim organom. Poglejmo nekaj zanimivih ugotovitev te resolucije.

Ugotovili smo, da je bilo poslovanje Železarne uspešno, čeprav je zaključni račun izkazoval, da predvideni dobiček ni bil dosežen. Vzrok za to posebnost je bil zlasti v porastu nabavnih cen za surovine z ene strani in določene najvišje meje prodajnih cen z druge strani. Stroški proizvodnje so izredno porastli, prodajne cene pa so ostale na isti ravni.

Primerjalni podatki med vrednostjo prodaje in dobičkom so bili taki:

leta 1954	vrednost prodaje	20.555.080.000 dinarjev,
	dobiček	4.686.195.000 dinarjev,
leta 1955	vrednost prodaje	21.925.000.000 dinarjev
	dobiček	3.707.255.000 dinarjev,
		po planu
leto 1956	vrednost prodaje	22.860.278.459 dinarjev
	dobiček	in predvideni 579.000.000 dinarjev.

Nadalje so ugotovili, da je bil v letu 1955 nesorazmerno povišan davek na poslovni promet, zaradi česa je bil predvideni dobiček Železarne manjši za preko 2 milijardi dinarjev. V pretečenem poslovnem letu so se poleg tega večkrat menjali tudi proračunski instrumenti, nekateri celo z veljavnostjo za nazaj, vedno pa s škodo podjetja.

Razni revizijski organi so nalagali obremenitev sklada za prosto razpolaganje (danes sklad skupne porabe) za zadeve, ki zagotovo niso spadale po svoji vsebini in namenu v ta sklad.

Tako so naprimer sklad za prosto razpolaganje obremenjevali stojnine. Stojnine bi morale bremeniti nepredvidene izdatke podjetja, saj so stojnine nastale izključno zaradi neenakomernega dovoza rude in koksa, ki jih ni bilo mogoče razložiti v predpisanem roku z obstoječimi napravami. Stojnine so obremenjevale sklad skupne porabe za 10,3 milijarde dinarjev, v letu 1956 pa so predvidevali še tri do štirikratno povečanje, ker železnica ni več priznala pavšalnega zneska za stojnine, temveč je zahtevala stojnino za vsak vagon posebej.

Podobno so sklad skupne porabe obremenjevale zamudne obresti. Te je moralo podjetje plačevati iz sklada skupne porabe, zamudne obresti kupcev pa so šle med nepredvidene dohodke podjetja, od katerih pa je Železarni po veljavnih instrumentih delitve ostalo bore malo. Zamudne obresti so sklad skupne porabe tako obremenile za nadaljnjih 16,9 milijonov dinarjev. Delavski svet je zato menil, da bi se tako plačane kot prejete zamudne obresti morale knjižiti na isto postavko, ker bi se le tako izravnale koristi in izgube takšnega poslovanja.

Na gospodarjenje Železarne je vplivala tudi uvedba, da se normirane zaloge surovin predpisujejo v dinarskem znesku, ne pa po teži kot dotedaj. Ta uvedba ni bila skladna s stvarnimi potrebami, saj je Železarni povzročala dvojne slabosti:

1. Zaradi porasta cen surovin se je morala zniževati normirana zaloge surovin po teži.

2. Z nerednimi dobavami surovin včasih tudi preko normativa se je predčasno izčrpal obratni kredit, ki ga je podjetje lahko najelo po sorazmerni nizki obrestni stopnji (5 %), zaradi

Obstoječe škarje za razrez so locirane tako, da jih poslužujemo s pristaniškimi žerjavi in novim portalnim žerjavom. Skladišče razsutih materialov to onemogoča in bi moralo biti krajše za približno 40 m.

Niti za skladišče starega železa niti za skladišče razsutih materialov ni možna razširitev pri bodoči razširitvi elektrojeklarne.

c) V območju priprave vložka, bi moralo biti predvideno razkladanje in skladiščenje predreduciranih pelet. Zato potrebujemo najmanj 4.500 kv. metrov bruto površine.

d) Velikost razdelilne transformatorske postaje z bodočo razširitvijo bi morala biti 6.600 kv. metrov, v predlogu pa je predvideno le 2.250 kv. metrov. Tudi postavitev končnih portalov v mehak teren je tehnično težko izvedljiva.

e) Predelava talilniških odpadkov se mora zaradi transportnega omrežja prestaviti južneje in dvigniti na plato jeklarne 2. Na ta način se poslabšajo sedaj dobro urejene ekološke razmere za bližnje naselje Borovlje.

Izlivanje žlindre med obema izvoznima tirova tik pred halo jeklarne 2 ni sprejemljivo, predvsem iz varnostnih vzrokov. Gospodarstvo žlindre spada na popolnoma ločen prostor z ustrezno rešeno zaščito okolja. Za izlivanje je na razpolago 4.200 kv. metrov. Zaradi intenzivnega hlajenja je potrebno žlindro polivati z vodo. Nastala para bi povzročila zmanjšano vidljivost in poledico na cestah.

f) Nivo hal je 8 m nižji od nivoja nasipa. Tako vkopane hale povzročajo nemogoče transportne razmere. Že v sedanji jeklarni je nivo vlivališča in elektro peči za 2,95 m nižje od delovnega podesta peči. Zato imamo že sedaj dovolj transportnih težav. Dostop v jeklarno na nasipu je možen le z vzhodne strani ter z zahodne na del pečnega podesta.

g) Pri oceni primernosti lokacije je treba upoštevati možnost nadaljnjega razvoja. Ocenjujemo, da na lokaciji nasipa teh možnosti ni. V predlogu zazidalnega načrta je sicer narisana razširitev jeklarne 2 v dolžini 90 m, vendar brez možnosti izhoda proti zahodni strani, ker imamo zaradi poglubenosti 8 m visoko pregrado. Tako rešitev ni mogoča zaradi varnostnih pogojev. Dostop v delovne prostore mora biti omogočen tudi iz zahodne smeri, zato je potrebno skrajšati predvideni podaljšek jeklarne 2 ali pa še dodatno zmanjšati že tako okrnjene površine za skladišče vložka.

4. Lokacija jeklarne 2 na Belškem polju je mnogo primernejša, ker omogoča vse potrebne tehnološke, tehnične, ekološke, transportne in razvojne rešitve.

Smatramo, da bi bila 30 in ne 90 stopinj zamaknitev hal nasproti halam valjarne Bela ugodnejša glede nadaljnjega razvoja jeklarne 2, boljše izkoriščenosti terena in transportnih povezav.

Čeprav razlika v stroških posamezne variante ni osnovni razlog za odločanje, je vendarle primerno, da prikažemo tudi to. Razlika med varianto izgradnje na nasipu in na Belškem polju 2 je zaradi različnega obsega del zelo velika v korist variante na Belškem polju.

Namestitev Jeklarne 2 na nasipu zahteva naslednja dodatna dela:

- prestavitev železnice
- prestavitev energetskih vodov Jesenice - Bela
- regulacija Save
- izdelava 5-13 m globokih temeljev proizvodnih hal z dodatnim ročnim izkopom v vodnjakih
- dodatni izkop temeljev naprav, vgraditev tampona debeline 5 m
- odkup hiš za izgradnjo poslovnih prostorov med gasilskim domom in obratno ambulanto.

Izgradnja jeklarne 2 na lokaciji Belško polje ni vezana na prestavitev železnice, energetskih vodov in regulacijo Save.

Razlika v stroških za obseg variant je po cenah Biroja za urbanizem in stanovanjsko poslovanje Jesenice okrog 410.000.000,00 dinarjev.

Na osnovi teh ugotovitev in široke razprave na občinski skupščini ob prisotnosti vseh zainteresiranih je bilo dogovorjeno, da železarna Jesenice naroči zazidalni načrt za jeklarno 2 samo v eni varianti, to je na Belškem polju, tako kot je sedaj pripravljeno za javno razgrnitev.

Ob takem predlogu se ponovno postavlja vprašanje izrabe prostora na območju sedanje SM jeklarne, plavžev in nasipa. V nobenem primeru ne moremo ugotoviti, da ti prostori po izgradnji jeklarne 2 na Belškem polju ne bodo koristno izrabljeni. Že iz primerjalne analize je razvidno, da je sedanje skladišče starega železa odločno premajhno za organizirano skladiščenje in pripravo po izgradnji elektrojeklarne 2. Poleg tega je na nasipu nujno potrebno zadržati ustrezen prostor za odlaganje in sejanje okujine, prebiranje kovinskih odpadkov in skladiščenje surovin za livarno. Ob tem pa mora ostali prostor za predelavo žlindre in pripravo kovinskih delov za ponovno zakladanje v jeklarno.

V prostoru sedanje SM jeklarne bo livna jama uporabljena za razširitev in modernizacijo jeklo-livarne, ki se v sedanjih pogojih ne more ustrezno razviti, čeprav so potrebe na tržišču zelo velike, tako da sprejemamo naročila tudi za take odlitke, ki bi jih ob normalnih pogojih dela skorajda ne mogli izdelati. Prostor, kjer so postavljene SM peči, bo uporabljen za pripravo materiala za livarno ter delno za skladiščenje materiala in opremo za tisti del jeklarne, ki ostane na Jesenicah. V obstoječi jeklarni na Jesenicah bo postavljena naprava za ponvično metalurgijo (vakuum), ki poleg prostora, ki ga zaseda sama naprava, nujno zahteva izboljšanje situacije v livni jami in pri pripravi livnih ponvic.

Plavža bosta v nekaj naslednjih letih še obratovala. V vsem tem času mora obratovati tudi aglomeracija z rudnim dvorom. Po eventualni kasnejši ustavitvi plavžev, bo prostor, ki ga zaseda ta aglomeracija in rudni dvor, namenjen za razširitev žičarne, deponijam sipkih materialov, medtem ko ena izmed variant postavitev novih energetskih objektov upošteva tudi možnost izgradnje parnih kotlov na območju sedanje aglomeracije. Po tej varianti bi namreč razpolagali z zadostnim prostorom za deponije premoga, nekateri objekti aglomeracije pa so tudi uporabni za potrebe energetike.

Površina, ki jo pokrivata plavža, je minimalna, poleg tega pa je na tem mestu v končni fazi predvidena tudi notranja cestna povezava med obrati v Hrenovici, na Savi in na Beli.

V eni naslednjih števil Zvezdarja bo objavljena tudi situacija razporeditve objektov v Železarni po izgradnji jeklarne 2, kot predvideva osnutek zazidalnega načrta.

Član poslovnega odbora
Boris Bregant

PRIPIS: Ob zaključku redakcije smo zvedeli, da bo osnutek objavljen v Uradnem vestniku. Gorenjske 15. aprila, isti dan pa bo osnutek tudi javno razgrnjen na sedežu KS Javornik - Koroška Bela, v priložju zahodnega trakta skupščine občine Jesenice in v Delavskem domu (čitalnica) Jesenice.

INFORMATIVNI

GLASILO RAVENSKIH ŽELEZARJEV

STROJI Z RAVEN ZA AVTOMOBILSKO INDUSTRIJO

TOZD Stroji in deli iz ravske železarne je v sodelovanju z Metalno postala pomemben dobavitelj težkih strojev za avtomobilsko industrijo.

Te dni sestavljajo zadnjo stiskalnico od dvanajstih za novomeški IMV v skupni vrednosti 93.920.000 din. V IMV so postavili težko presirnico, to je tehnološko zaključeno linijo za proizvodnjo novega vozila R 18. Linijo so izdelali skupaj z zahodnonemško firmo Müller. Manjka le še najbolj zahtevna stiskalnica - dvojnoakcijska stiskalnica, ki jo pravkar zaključujejo na preizkusnem mestu v tovarni.

Izdelali so tudi doslej največjo v Jugoslaviji izdelano stiskalnico z zmogljivostjo 12.500 kN (njena skupna teža je 162 ton).

Marca bodo v Zavode Crvene zastave odpremili prvih pet velikih stiskalnic DE 400. Za pošiljko bo

potreben kar cel železniški konvoj s petindvajsetimi vagoni. Načrtujejo, da bodo letos dokončali še deset takšnih stiskalnic in še šest manjših z zmogljivostjo 1600 kN. Te stiskalnice bodo dopolnile izdelovalne kapacitete ZCZ - program 102.

Letošnji plan predvideva proizvodnjo 70 stiskalnic in spremljajočih strojev v vrednosti 363.000.000 din.

Razvoj proizvodnje srednjih in velikih mehanskih stiskalnic je bil na Ravnah sorazmerno hiter. Pred desetimi leti so izdelali prve stiskalnice s silo stiskanja 5000 kN. Izdelali so jih v sodelovanju z nemško firmo Weingarten in že enajsto leto uspešno obratujejo v TGO Gorenje v Velenju.

Osvajanje nadaljnjih tipov stiskalnic je rezultat dela domačih strokovnjakov. Do danes so na Ravnah izdelali že stiri najst različnih tipov stiskalnic in deset tipov drugih

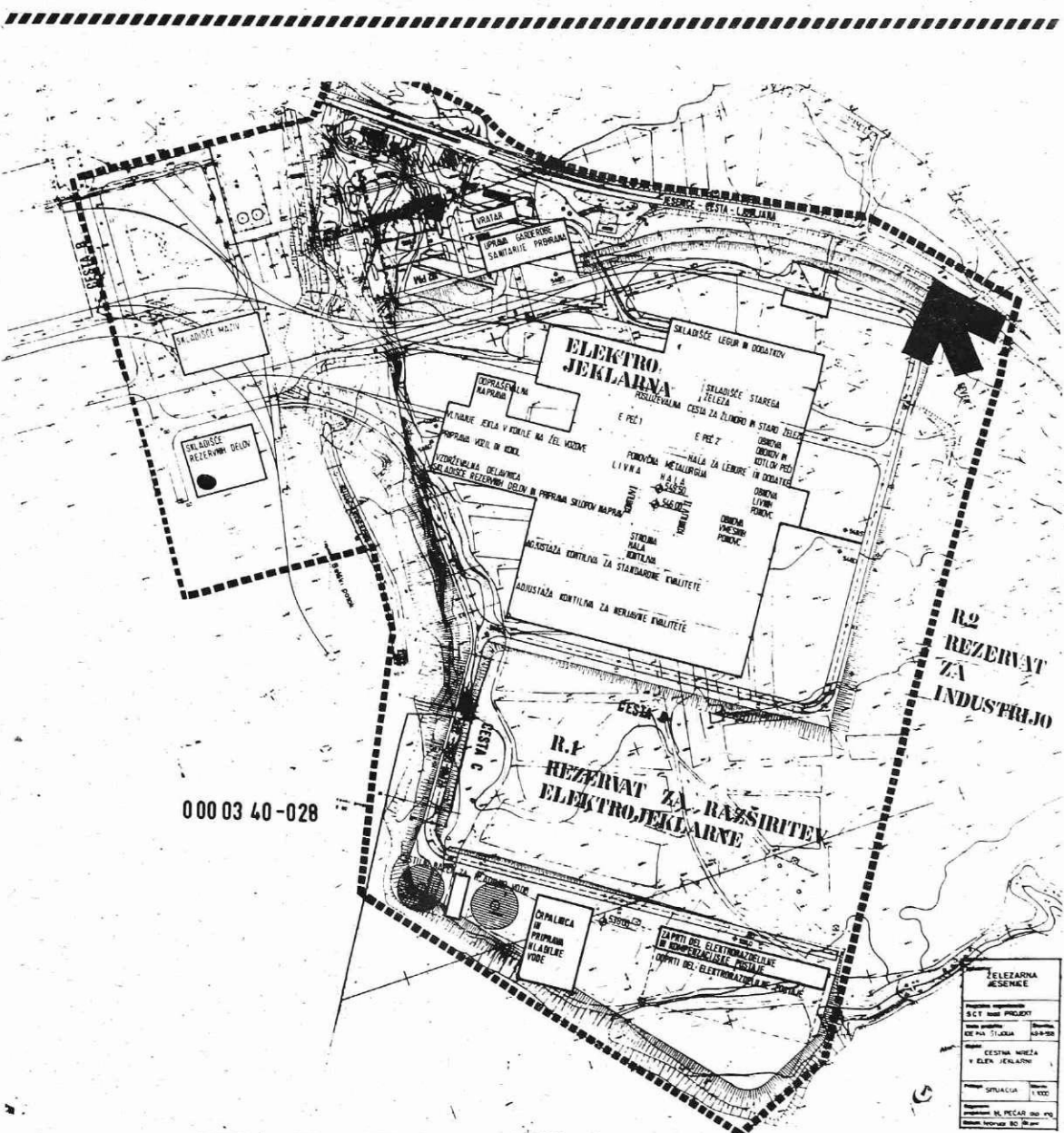
strojev, kot so: škarje, stroji za kovaško valjanje in paketirke za kovinske odpadke. Program proizvodnje zajema v glavnem stroje za hladno preoblikovanje. To so vse stiskalnice iz družine DE - v šestih različnih izvedbah, tako po zmogljivosti kot po velikosti. Izdelujejo tudi stroje za kovaško industrijo: stiskalnice KES, kovaško valjarske stroje, opremljajo pa tudi proizvodne linije v celoti.

Za stroje uporabljajo v glavnem jeklo izdelano v železarni Ravne, zvarjenice pa dobavlja Metalna Maribor.

Na osnovi delitve programa je proizvodnjo stiskalnic in velikih škarij v svoj program uvrstila tudi Metalna. TOZD Stroji in deli z Ravne in TIO v Metalni sta zadnja leta ob pomoči ostalih temeljnih organizacij tako povečali proizvodne zmogljivosti, da lahko krijeta jugoslovanske potrebe in 30 % proizvodnje izvozita. Obe temeljni organizaciji se tesno povezujejo na osnovi skupnega prihodka. Te dni sprejemajo delavci obeh temeljnih organizacij samoupravni sporazum o pridobivanju dohodka iz skupnega prihodka.

Proizvajalci stiskalnic se zavedajo, da so dolžni kupcem poleg stiskalnic nuditi tudi orodje, mehanizacijo in drugo opremo, ki se tako zaokrožuje v kompletne linije. Na Ravnah gradijo novo orodjarno, ki je namenjena tem potrebam. Tako bodo prihranili velika devizna sredstva, saj danes v Jugoslaviji večino večjih orodij uvažamo.

(Povzeto po članku P. J. iz 6. štev. Informativnega fužinarja)

Zazidalni načrt za elektrojeklarno 2 - druga varianta

česa je moralo podjetje najemati dodatni kredit za obratna sredstva, seveda po višji obrestni stopnji (7,5 %).

Delavski svet Železarne je zahteval, da se to vprašanje reši na pravičnejši in bolj življenjski način.

Menili so tudi, da je treba stroške za neuspešno geološko raziskovanje knjižiti na materialne stroške, ne pa z njimi bremeniti sklad skupne porabe, saj so se raziskave opravljale v splošnem interesu, pa je zaradi tega logično, da tudi za ta dela nosi skupnost.

Delavski svet Železarne ugotavlja ob koncu te resolucije, da tudi rezijsko reprezentančni stroški bremenijo sklad skupne porabe. Smatrali so, da bi ti stroški morali bremeniti redne rezijske stroške, brez katerih nobeno večje gospodarsko podjetje ne more normalno poslovati.

Na tej seji, ki je bila zadnja v mandatu in so jo sklicali dopolnile, ker je bila polpoddnežna seja novega 6. mandata, je podal poročilo o delovanju samoupravnih organov tudi predsednik delavskega sveta Janko Smolej. Zaradi boljšega razumevanja gospodarskega stanja, ki ga je ugotovila resolucija, pogledimo še nekaj misli in ugotovitev predsednika iz njegovega zelo pestrega in izčrpnega poročila.

Osnovna ugotovitev je bila, da so kljub pomanjkljivosti in težavam dobro delali in da je prav v njihovi mandatni dobi delavsko samoupravljanje dobilo povsem jasno sliko. Kritično je ocenil nebudnost, ležernost in zaupljivost, ki se je maščevala ob koncu leta 1954, ko so ugotovili visoko prekoračitev investicijskih kreditov, zaradi česa je prišlo tudi do kadrovskih

sprememb v vodstvu podjetja. Menil je, da bi moral biti delavski svet v podjetju popoln in absoluten gospodar položaja, da bi moral usmerjati investicijske gradnje, voditi proizvodnjo, skrbeti za kakovosten napredek podjetja, skratka, moral bi dejansko upravljati s podjetjem. Opazno pa je bilo mešanje pojmov upravljanja in vodenja podjetja.

Delavski svet bi moral biti stalno obveščen o finančnem in splošnem gospodarskem stanju podjetja. Dogajalo pa se je nasprotno. Uprava podjetja ni zmožna sproti obveščati samoupravnih organov o trenutnem stanju podjetja, večkrat zaradi splošnega stanja in sistema dela, ki je velikokrat zahteval hitrih ukrepov. V takšnih primerih so samoupravni organi ostali ob strani in so bili obveščeni naknadno, ko niso mogli več posredovati. Od začetka pa dotedaj so se močno povečale pristojnosti in odgovornosti samoupravnih organov in sam delavski svet tem nalogam ni bil kos. Zato je pohvalil delo komisij, ki so jih izvolili kot pomožne organe delavskega sveta in so v njih sodelovali vsi člani delavskega sveta ter takšen način dela priporočil tudi v bodoče. Kritično je ocenil delovanje obratnih delavskih svetov in menil, da s svojim delom niso izpolnili pričakovanih, razen nekaterih osamljenih primerov. Menil je, da je zato oblikovanje grupnih delavskih svetov opravičljivo in verjetno tudi dobra poteza.

Na žalost je bilo to njegovo predvidevanje preuranjeno. Vzrok za neuspeh grupnih delavskih svetov pa po vsej verjetnosti leži v pristojnostih, ki so jih ti organi imeli. Pogledimo, kakšne pristojnosti so predvidevale teze za izdelavo poslovnika:

1. Obratni ali grupni delavski svet obravnava predlog družbenega plana obrata oziroma grupe in daje pripombe upravnemu odboru.

2. Obravnava vse predloge raznih pravilnikov in daje pripombe upravnemu odboru.

3. Zasleduje izvrševanje družbenega plana obrata ali grupe in sprejema zaključke za izboljšanje proizvodnosti in znižanja materialnih stroškov, za utrjevanje discipline in podobno.

4. Nadzoruje redno vzdrževanje osnovnih sredstev obrata oziroma grupe in pripravlja predloge za upravni odbor o rekonstrukcijah in povečanju kapacitet.

5. Pripravlja predloge za izkoriščanje amortizacijskih sredstev in jih predlaga upravnemu odboru.

6. Grupni oziroma obratni delavski sveti obvezno obravnavajo vse predloge, ki so v pristojnosti reševanja upravnega odbora ali delavskega sveta Železarne in jih s svojimi pripombami posredujejo upravnemu odboru oziroma delavskemu svetu Železarne.

Vsak komentar k tem tezam pristojnosti obratnih in grupnih delavskih svetov je odveč, pa vendar le moramo ugotoviti, da smo se v Železarni trudili in iskali načine, kako izpolniti delavsko samoupravljanje, kako ga približati neposrednemu proizvajalcu, skratka, kako ga napraviti čimbolj učinkovitega.

Center za proučevanje
samoupravljanja
in informiranje

UPORNIKI GORNJESAVSKE DOLINE

JOŽE VIDIC

4

UPORNIKI V GORNJESAVSKI DOLINI

Po prihodu iz zapora je Jaka tri mesece delal v rudarski zadrugi v Trepti kot trgovski pomočnik. Ko se je vrnil, ni mogel dobiti službe, zato ga je pot vodila prek Karavank v Avstrijo, kjer se je zaposlil kot dninar. Povsod so ga namreč preganjali kot komunisto. Poleti 1940 so ga internirali v Ivanjico. Po vrnitvi iz internacije je dobil službo v domačem kraju kot louski čuvaj v Lukmanovem revirju.

Kot borec Cankarjevega bataljona se je udeležil bitke v Rovtu in Dražgošah. Padel je v znani jami na Okroglem pri Kranju, kjer je 22. aprila 1942. leta našlo smrt 13 borcev, med njimi je bil tudi Stane Žagar, mlajši, član PK SKOJ za Slovenijo. Praznaprav si je Jakob, tako kot še pet njegovih tovarišev, sam vzel življenje. Živ ni hotel pasti sovražniku o roke.

Ko je Jaka Rabič odšel v ilegalo (to je bilo 22. junija 1941.), sem sklical sestanek zaupnih ljudi. Zbrali smo se na Borčih pod Mežaklo pri Mojstrani. Sestanka so se poleg mene udeležili še: Anton Šifer (umrl v taborišču), Jože Zima (umrl v Mauthausnu), Ciril Kotnik (umrl po vojni), Franc Skumavec z Belce (ustreljen v Begunjah), Franc Pavlovčič (umrl v Mauthausnu), Jože Pečar (umrl na jeseniškem gestapu), Franc Pečar (umrl v Mauthausnu), Janez Hlebanja (umrl v Mauthausnu), Pavel Krznarič (umrl v Dachau), Andrej Vilman (umrl po vojni), Franc Hrastar (živi v Mojstrani) in še nekateri, katerih imen se ne spominjam.

Sestanek je vodil Anton Šifer, ki je razlagal proglaš ustanovnega sestanka Osvobodilne fronte. Tedaj smo mislili, da bo z napadom na Sovjetsko zvezo Nemčija kmalu kapitulirala. Govorili smo tudi o živini, ki naj bi jo kmetje pripravili za zakol v primeru, če bi se pojavili partizani v naših krajih. Beseda je tekla tudi o orožju. Koliko ga imamo in kje bi ga lahko dobili, da bi se v primeru upora oborožili. Posamezni udeleženci vstaje so dobili natančno določene naloge. Tako je 35-letni delavec jeseniške železarnice Franc Pavlovčič iz Mojstrane dobil nalogo, da organizira vaški odbor OF v Mojstrani. S Šiferjem sva prevzela enako nalogo za vas Dovje.

Janez Hlebanja iz Mojstrane, logar in znani gorski vodnik, je bil odgovoren, da organizira in pridobi kmete za OF. Franc Skumavec, 23-letni kmet z Belce, ki je bil februarja 1942. leta ustreljen v Begunjah, je dobil nalogo, da organizira vaščane Belce za OF. Sklenili smo, da bomo delovali v trojkah in ustanovili narodno zaščito.

Sestanek na Borčih je bil res ploden. Dejstvo, da na sestanku ni bilo izdajalca, že veliko pove. Po vzoru vodilnih organov Osvobodilne fronte so tudi na Dovjem sestavili prvi vaški odbor OF iz predstavnikov različnih strank.

Septembra 1941. leta je na Dovje prišel Karel Preželj, namestnik sekretarja komiteja za jeseniško okrožje, ki se je najprej oglašil pri Janezu Pavlovčiču. V njegovi navzočnosti so v čevljarski delavnici Viktorja Janša na Dovjem ustanovili prvi vaški odbor OF. V tem odboru so bili Janez Pavlovčič kot predstavnik komunistične partije, Viktor Janša, bivši župan in Maks Rabič, ki je zastopal narodne socialiste.

V mojstranskem odboru OF so bili: Jože Pečar, Pavel Krznarič, Ivan Jalen in Franc Pavlovčič. Od teh živi le že Jalen, drugi trije niso preživeli vojne. Denarne prispevke je v Mojstrani zbiral Pavel Krznarič, na Dovjem in na Belci pa Anton Šifer. Skupni blagajnik in tajnik za področje tedanje občine je bil Janez Mrak, tovarniški delavec. Mrakova družina je stanovala v Lukmanovi vili. V tej vili je bilo poleti in jeseni 1941. leta več sestankov članov OF in narodne zaščite. Tja so prihajala poročila in denarni prispevki. Osvobodilna fronta je namreč že od prvih dni organizirala podporo družinam, katerih očete ali drugi družinski člani so bili zaprti ali pa so bili v partizanih.

Največ sestankov aktivistov OF in partije v Mojstrani je bilo pri Turku sredi vasi. Tam je septembra 1941. leta Karel Preželj, član komiteja KPS za jeseniško okrožje, sprejel za kandidate partije Pečarja, Krznariča in Jalna; mesec pozneje so bili vsi trije sprejeti v članstvo. Značilno za tiste dni je, da so vsi simpatizerji Osvobodilne fronte na svojo pobudo in po svoji presoji sabotirali povsod, kjer so le mogli. Za primer naj povem, da je bil Ivan Jalen zaposlen kot električar v jeseniški železarni. Pri pečeh v železarni je namerno napačno urejal toplotne usmerjevalce, da je bila vročina v kalilnih pečeh zaradi nižje postavljenega merilca nižja. Tako jeklo ni bilo pravilno toplotno obdelano in zaradi tega slabše. Orožje, izdelano iz takega jekla, se je hitro pokvarilo.

Na Dovjem in v Mojstrani je že v prvem letu okupacije uspešno delovala narodna zaščita. Na Dovjem so trojko narodne zaščite sestavljali Alojz Rabič, Janez Mrak in Ivan Dolžan, ki je edini preživel od imenovane trojke.

»To je bila prva organizirana trojka na Dovjem,« se spominja Ivan Dolžan, »vendar se ne spominjam, kdaj in od koga je prispel nalog za ustanovitev narodne zaščite. Navodila za delo in propagandni material nam je z Jesenic prinašal Janez Pavlovčič. V trojki smo imeli razdeljeno delo: jaz sem odgovarjal za vojaške priprave, Alojz Rabič za propagando, Mrak pa je bil blagajnik.

Prvo akcijo je narodna zaščita nameravala izvesti septembra 1941. leta. Takrat je bilo določenih pet mož, da sodelujejo pri miniranju železniškega mosta na Tabrah, 4 km zahodno od Mojstrane. Rečeno je bilo, da se bo s kolesom z Jese-

nic pripeljal Franc Kelih in sam prišel eksplozijo. Na dogovorjenem kraju na cesti je Janez Skumavec zaman čakal na Kelih, ker ni prišel na zvezo.

Ce ne štejem Jaka Rabiča, sem prve partizane videl oktobra 1941 pri koči na Blaševih ravneh, uro in pol hoda nad Dovjami. Takrat sta Polde Stražisar, komandir Cankarjeve čete in Franc Benedičič poklicala iz vasi tri aktivista na sestanek. Z menoj sta odšla še Janez Mrak in Janez Pavlovčič. Polde Stražisar je namreč tedaj s četo taboril v Karavankah nad Dovjami. Na sestanku nas je poklical predvsem zaradi tega, da se dogovorimo, kam naj terenci dostavljamo hrano za partizane. Na tem sestanku sva bila z Mrakom sprejeta za kandidate partije. Hrano, ki smo jo dobili pri kmetih v vasi, smo zbirali pri Mrakju. Od tam smo jo vozili na Blašev rovt, kjer je bila na hlevu velika skrinja. Vanjo smo dajali moko, kruh, krompir, zaseko, sol, sladkor in druga živila. Partizani so namreč strogo čuvali skrivnost, kje je taborišče in so sami prihajali po hrano na Blašev rovt.

Nekateri člani Osvobodilne fronte so bili tako aktivni, da so kar sami načrtovali in izvajali akcije. Tako sta nekoga poletnega dne 23. letni Anton Hlebanja in 30-letni Jože Kržnar, oba z Belce, premaknila kretnico pod belško čuvajnico. Hlebanja je umrl v nemškem taborišču, Kržnar pa je bil februarja 1942 ustreljen v Dragi.

SKRIVALNICA Z OROŽJEM

Še danes ljudje na Dovjem in v Mojstrani radi pripovedujejo, kako so se pred vstajo fantje igrali skrivnice z orožjem. Vsa štiri leta vojne je za to zgodbo vedelo le pet vaščanov, zato so jo toliko raje premelevali po vojni. Glavna oseba v tej zgodbi je nam že znani Karel Paulus, ki mi je skrivnico z orožjem takole opisal:

»Na začetku vojne so starejše vaščane mobilizirali in dodelili k pomožni žandarmeriji v Mojstrano. Jugoslovanci je razpadla. Moje, mobilizirani k žandarmeriji, so skrili orožje in uniforme ter odšli domov. Med prvimi okupacijskimi ukrepi je bil odlok, da morajo prebivalci takoj izročiti orožje in strelivo okupacijskim oblastem. Zagrozili so, da bodo ustrelili vsakogar, pri komur bodo dobili orožje. Moje z Dovjega so molčali o skritem orožju. Z izsejavanjem inteligence, posebno učiteljev in duhovščine, so si nacisti nakopali jezo tudi tistega dela prebivalstva, ki je želel mirno čakati konec vojne. Pogumnejši so že spravevali, kje bi lahko dobili orožje. Da sem oborožen, sem molčal kot grob.

Prve dni septembra 1941 sem bil skupno z vaščani pri živini na planini na Rožci. Za nami je prišel Jaka Smolej, kmet z Dovjega, ki je še ves zadigan zaradi naporene poti potr potrošil: Včeraj so na Koroški Beli ustrelili pet talcev. Hudi časi se nam obetajo. Fantje, kdor ima orožje, naj ga dobro skrije, zakaj potrebujemo ga bomo za boj. Ljudje so nakurjeni proti Nemcem. Nihče jih ne mara.

Kristino visoka politika ni zanimala. Trdno je bila v vasi, tam je želela ostati, obdržati, kar je imela. Brez Ludvika je vse ostalo le želja, na pol izgubljena stvar. Poskušala je izvrtati iz Zalke, kje bi našla Ludvika. Ko je ugotovila, da Zalke ne ve več, se je poslovila.

Antona je dobila v gostilni, za mizo, kjer je nesrečen zvrčal vase velike kozarce brizganca. Bil je opit, hudo nataknen.

»Kako je s tvojimi Italijani in belogardi?« se je mračno namrdnil Anton.

»Plačaj in greva,« je trdo rekla.

Vaščani, ki sta jih srečevala, so vprašali, kako je na trgu, če je mogoče kupiti kakšno stvar. Vsem je odgovarjala na kratko, da je vse zaprto, tudi italijanski vojaki. V trgu prepevajo partizani. Precej vaščanov se je zaobrnilo, najbolj vztrajni pa so nadaljevali pot, da se sami prepričajo, če res ni mogoče ničesar ukrasti ali poceni kupiti.

V Bodičevju je bilo mirno. Malo ljudi je ostalo v vasi. Večinoma so se zadrževali v hišah, pri gospodarskih poslopih. V strahu, da bi se v okolici ulegli spopasti italijanski vojaki, legijaši, partizani, na polja niso odhajali. Kmalu pa so začeli prihajati v trgovino. Bolj na klepet, kot nakupovat, saj jim je Kristina lahko prva pripovedovala, kao je v trgu. Čeprav Kristina ni hotela širiti preplaha, rada bi prikrla svoje skrbi, bolečino, je vsem govorila, da jim nekaj časa slabo kaže. Več ni hotela povedati, čeprav so zlasti ženske hotele vedeti, kako v prihodnje, ko so Italijani tako krotki oddali orožje partizanom, sami pa bežali proti domu.

Pri kosilu se je Kristina stežka krotila, da ni ošela Brede, ki je kazala veselje zaradi bega Italijanov. Kristina je bila še premočno zaverovana v navade svojega rodu, ki je krčevito branil in večal svoje, mislil je nase, da bi lahko razumela hčer, ki se veseli nečesa, kar je proti koristim njihove družine. Pa čeprav gre pri tem za ljubezen. Kaj pa je ljubezen, si je užaljena dopovedovala. Nekaj hrepenenja, radovednosti strahu, včasih prijetni trenutki, vmes pa navada, običaj, da vztrajaš pri zakonu, ki so ti ga starši izbrali.

»Nikar se potihoma ne veseli, ker so Italijani zbežali,« je mračno rekla Kristina in zgražajoče gledala hčer. »Italijani so odšli, pridejo Nemci, Angleži. Boljševiki ne bodo zmagali!«

»Partizani bodo! Slovenci! Sami!«

Za tako trmo ni vedela odgovora. Hčer pa je bila že prevelika, da bi jo s šibo, kot nekakrat v življenju. Predvsem pa jo ni smela dražiti, če jo je hotela spraviti v Ljubljano in pregovoriti, da bi splavila.

VINKO TRINKHAUS 40 IZDAJA

Naslednje dni je videla Kristina nekaj partizanov, ki so brezskrbno šli skozi vas, slišala je tudi da pripravljajo nekaj ljudski odbor, kar pa njo ni zanimalo. Povpraševala je za Ludvikom, poslušala radio, da bi zvedela, kaj se dogaja zunaj Bodičevja. Ni bilo tako brezupno, kot so trepetali najbolj prestrašeni vaščani. Začela si je dopovedovati, da je kapitulacija Italije nenadna, vroča juha, ki pa jo ne bodo srebrali tako vroče, kot so jo Italijani zakuhali.

Iz skoraj prazne trgovine – saj so ljudje pokupili skoraj vse – je zaslislala govorjenje, vpitje, vresčanje otrok. Požar, jo je spreletelo. Nekje gori, je pomislila. Ko vpitje le ni prenehalo, se je odločila, da gre pogledat. Zaprla je vrata trgovine in videla, da otroci drviijo proti robu vasi, sama pa je že zagledala prve partizane. Na čelu harmonikarja, potem partizane. Koloni ni bilo videti konca. Nekako v sredi je zagledala pet partizanov na konjih, z brzostrelkami, z imenitnimi italijanskimi uniformami. Za njimi spet dolga vrsta partizanov. K njej je pristopil Anton, ki je bled opazoval partizane. Pregibal je usta in Kristina je posumila, da šteje streljnice, brzostrelke, orožje, ki hitro strelja. Breda, ki ni prišla k njima, je stala na robu hiše, vzburjena, vesela. Še malo in bo začela navdušena vpitje, je spreletelo Kristino. Vaščani pa so bili osupli, kot ona. Le nemo so gledali in strmeli. Doslej niso verjeli, da je sploh toliko partizanov, zdaj so jih videli. Ko so zadnji odkorakali mimo, je Kristina pogledala Antona.

»Tisoč,« je zavzdihnil in čelo se mu je orosilo. »Imenitno so oboroženi. In to še niso vsi.«

Potlej bo res nekaj na tem, da jih je veliko, je s strahom pomislila Kristina. Ko je za drugimi vaščani prišel v gostilno tudi Jarman, Kristina ni strpela. Presedla je k njemu. Nesrečna ga je gledala in se čudila, zakaj Jarman ni potr. Dva iz družine sta bežala in tudi njemu, očetu zagrizenega legijaša, ki je delal s policijo, ni dobro kazalo.

»Anton pravi, da to niso vsi,« je tiho rekla Kristina. »Jih je res še več?«

»Desetkrat toliko, če ne računamo Primorske. Vsaj deset brigad. To je bila le ena.«

»Potlej našim nič dobro ne kaže?«

»Ne, Kristina. Kot sem slišal, se jih je precej zabunkalo v Turjaku, precej zbežalo v Ljubljano. Nemci jih bodo zbrali in poslali v boj proti partizanom.«

O RAZVOJU TOPNIŠTVA V IX. KORPUSU NOV IN POS

JOŽE ČEPIN-MARKO

30

O PARTIZANSKEM TOPU

Ugotovili smo, da je bila eksplozija strašna. Toda pogled na luknjo v zidu, malo večjega premera kot je bil premier čelade, nas je prvi hip razočaral. Zid je bil 55 cm debel in grajen iz dobro žgane opeke. Premier vstopne luknje je bil okrog 50 cm, izstop pod 90 stopinjami pa več kot en meter, robovi so bili gladko odrezani. Stena ni bila razpokana. Razložil sem svoje mnenje, da tak zid ne predstavlja silnemu pritisku skoraj nobene odpora. V notranjosti pa bomo verjetno videli drugačno sliko. Tov. Novljan in inž. Stanič sta soglašala, drugi pa so bili še vedno skeptiki. Pogled v notranjost pa je dal odgovor vsem. Nasprotna stena nad širokim stopniščem z odprtim stropom zaradi bombardiranja ali ne vem zaradi česa, široka korog 12 m, je bila v dolžini 20 metrov in v širini štirih metrov napokana. Terraco tlak pa je imel od eksplozije radialne rise od stopljene čelade in zidovja, vsa vlaga je bila zbrisana. Vsi smo soglašali, da bi bilo v takem odprtem prostoru vse, kar je bilo živega, delno mrtvo ali nepopravljivo poškodovano. Razlaga: v 10 m širokem prostoru, na nasprotni steni vsaj pet stotink atmosfere nadpripiska, kar pomeni pri površini dveh kv. metrov človeka najmanj eno tono! Pri trdnih zgradbah, betonskih ali železobetonskih (bunkerji) je zadetek udarne odprtine nepravilne oblike, stene so razpokane, pritisk pa uničujoč.

Zadovoljstvo nam je pokvarila prva nepazljivost. Prebivalci namreč niso bili obveščeni o močni eksploziji in zato je bilo nekaj preplaha, še bolj nerodno pa je bilo to, da se nihče ni spomnil, da bi opozoril prebivalce, naj odprejo okna in je popokalo precej okenskih stekel. Stekla pa na osvobodjenem ozemlju ni bilo. V nadaljnjih poizkusih smo prebivalstvo o tem obveščali.

Sledilo je še pet poizkusov, od teh štirje uspešni, en poizkus pa je zatajil, ker naboj ob udaru na cilj ni eksplodiral. Mina je padla ob steni na tla z zvinitim detonatorjem. Skoda se nam je zdelo mino uničiti. Precej znoja je bilo potrebnega, pri čemer se je tov. Stucin res izkazal in nekako snel zvite detonatorje.

V tem času se je izvršila sprememba na poveljstvu IX. korpusa. Tov. Novljan je odšel v glavni štab NOV Slovenije, za novega komandanta korpusa pa je prišel Stane Potočar-Lazar.

Novi komandant korpusa je še bolj spodbujal končno izvedbo parttopa. Osebo je asistiral pri samem izstreljevanju. Bil sem celo zavrnjen, ko sem nekakrat pripomnil, da ni prav, da je prisoten komandant, ker orožje še zdaleč ni dobro preizkušeno. Sam sem še vedno imel nekakšen notranji odpor do take izvedbe mine zaradi velikosti, teže in lesenega nosilca. To se je še stopnjevalo, ko nam je mina eksplodirala nekako deset metrov izpred ustja cevi. Vzrok je bil v grči, ki je bila približno na polovici dolžine lesenega nosilca. Skode na minometu ni bilo.

Sledil je poizkus dometa, izvršen med Čerknim in Želinami. Dve izstreljeni mini, domet okrog 330 metrov, obe mini sta eksplodirali.

Komandant korpusa, tov. Lazar, je kmalu za tem ustno ukazal: »V treh dneh hočem tri parttope in 42 min!« Ni pomagalo nobeno izvajanje, da se ni vse dovolj izlikano in preizkušeno. Predvidevala se je večja akcija, v kateri bi uporabliali parttope.

Istčasno z izdelavo topov, smo organizirali enodnevna tečaja s po desetimi možmi. Na obrazih tečajnikov je bilo videti, da jim to ni preveč všeč.

Predvidena akcija je odpadla, izgotovljene mine pa smo vskladičili. To omenjam zaradi poznejše razlage. Sodelavec inž. Savo si je že ves čas prizadeval, da bi izvedli proženje mine z izdelavo zaklepa, kot ga je imela večina izvedb francoskega topništva. Tudi če bi imeli strojno opremo, bi se to reklo izdelati čisto novo izvedbo, ki bi prinesla številne probleme. Za to izvedbo pa sploh ni bilo časa, niti možnosti, še manj pa potrebne odobritve. Prepričal sem ga, da se lotiva izvedbe čim enostavnejše prožilne naprave, montirane ob strani na ojačenem dnu minometa 80 mm, ali malega minometa premera (350) × 450 mm iz jeklene cevi z ojačenim dnom. Najprej pa je seveda treba izdelati prožilno napravo, ker z ostalim ne bo problema. Tak minomet bi tehtal okrog 15 kg s podložno ploščo vred (plošča 320 × 220 × 6 mm z rebri); teža eksplozivja 1400 g, daljava od 120 do 250 m – odvisno od izstrelnega polnjenja.

Delo na prožilni napravi za parttop je steklo. Delno sva jo naredila s tov. Savom, delno pa orožarji. Tov. Stucin je le nekaj posumil in v nekaj dneh tudi sam privlekel cev 80 mm minometa z nekako prožilno napravo. Izgledalo je kar v redu, vendar

sva mu še pred preizkusom z ilovico povedala, da ni dobro, ker ni tulca puške (vzel je vžigalno kapico za miniranje) in da bo strlo vzmeti. Res jih je nekakrat ojačal, kljub temu pa mu je metalce na dnu odrezalo. Bil je zagrenjen in se je začel nekako odmikati.

Moral bi izdelati vzmetni mehanizem z vzmetni (ev. skrajšane vzmeti puške), udarno iglo, vložiče za skrajšan tulec puškega zrna nekako 15 mm dolgega. Tak mehanizem bi se odpiral na dveh okroglih vodilih, s tolikšnim možnim pomikom, da bi bilo mogoče vstavljati in menjavati tulca za naslednjo izstrelitev. Pri zapiranju bi »zaklep« učvrstil z dvema ali štirimi vijaki z ušesnimi maticami. Udar pri proženju ne bi presegal okrog 800 kp, kar bi vijaki, obremenjeni na strig, sigurno prenese.

Sicer pa je bila možna tudi varianta odpiranja na zagodni sistem, torej levo-desni pomik, namesto naprej-nazaj, za vstavljanje vžigalnega tulca. V obeh primerih bi bilo možno proženje udarne igle s pomočjo vrvice in to iz zaklona.

Tov. Stucina, šefa orožarskih delavnic, od tedaj dalje skoraj nismo videli. Vedno smo dobili odgovor, da je na terenu. Z inž. Savom Staničem sva se poleg rednega dela premišljevala tudi o nekaterih točkah, ki bi jih bilo treba razložiti, da zamišljeni prožilni mehanizem izdelava centrično po osi duše cevi in ne ob strani. Da sva omogočila prestrzanje udara nazaj, sva speljala 30 mm železo v obliki »U« s tem, da sva na dnu loka privarila kroglo, ki je morala sesti v ležišče oporne-prestrezne plošče. Gornja kraka »U« nosilca sva nasadila z varjenjem na dno metalca. V tako dobljenem prostoru v »U« loku sva pridobila prostor za namestitev prožilne naprave.

Oporna plošča, po spominu velika 30 × 25 cm in debela 6 mm, ojačena z rebri, po podolžni strani pa s privarjenimi ploščatimi zobmi različne višine (kot dereze) bi s lahko prenašala protiidar pri izstrelitvi, ki bi bil po takratnem izračunu pod 1 kg na kvadratni centimeter. To sem si dobro zapomnil, ker sem varil skoraj ves dan brez maske in bil zato štiri ali pet dni velik revež zaradi vnetih oči.

Preostalo nama je najvažnejši – ključni problem, to je siguren vžig mine ob udaru na cilj, torej isto kot pri osnovnem parttopu z 80 mm cevjo. Nima smisla, da bi opisal poizkuse in ideje, ker jih nisva realizirala. Končna odločitev je bila, da uporabiva samo en centrično vstavljen detonator, katerega bi že predhodno dvakrat minimizirali z gostim minijem. S tem sva hotela zmanjšati eventualne možnosti vžiga detonatorja zaradi izstrelnih plinov in s tem eksplozije mine v cevi ali pred njo.

Preizkusi z osnovnim 80 mm parttopom so se še nadaljevali z malimi izboljšavami in to kar uspešno.

(Se nadaljuje)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Člani izvršnega sveta OS Radovljica so na 89. seji 31. marca obravnavali investicijski program za gradnjo turistično nakupovalnega središča Murka v Lescah. Obrazložitev predloga elementov pogodbe za izdelavo zgradbene in izvedbe iz investicijskega programa so podali predstavniki oddelka za urbanizem, gradbene in komunalne zadeve, Zavoda za urbanizem Bled in trgovskega podjetja Murka Lesce. Razpravljali so tudi o predlogu posebne izobraževalne skupnosti za blagovni promet SRS za mrežo šol ekonomske usmeritve na Gorenjskem in o predlogu obsega vpisa učencev v šolskem letu 1980/81.

Na razširjeni seji koordinacijskega odbora za usmerjeno izobraževanje pri predsedstvu OK SZDL Radovljica konec marca, ki so se je udeležili tudi predstavniki vseh trgovskih delovnih organizacij iz radovljiške občine, so obravnavali pripombe iz javnih razprav o usmeritvah vzgojno izobraževalnih programov srednjega izobraževanja ter mreže šol na Gorenjskem. Sklenili so, da so posebni izobraževalni skupnosti za blagovni promet SRS in izobraževalni skupnosti SRS predlaga ustanovitve dveh srednjih šol ekonomske usmeritve na Gorenjskem, ene v Kranju in druge v Radovljici, ki bi šolala kadre tudi za jeseniško občino. Odločno so zavrnili stališče medobčinskega koordinacijskega odbora, po katerem naj bi v Radovljici delovala le enota šole za blagovni promet Kranj.

Predsedstvo občinskega odbora ZZZ NOV Radovljica je na 20. seji prejšnji teden obravnavalo poročilo nadzornega odbora o finančnem poslovanju v 1979. letu in se dogovorilo o pripravi na letošnjo proslavo dneva borca — 4. julija, za katero bodo pripravili tudi foto razstavo o lanskeletni proslavi 40-letnice zasedanja CK KPJ v Bohinju in o spomenikih NOB na območju radovljiške občine. Beseda je tekla tudi o izdelavi obrambnih načrtov v organizacijah ZB NOV ter o akciji za zbiranje naročil nove izdaje knjige Prešernova brigada in za knjigo Kokrški odred.

Koordinacijski odbor za zadeve naših delavcev na začasnem delu v tujini pri OK SZDL Radovljica je na seji 2. aprila obravnaval poročilo o dosedanjem sodelovanju s slovenskim kulturnim društvom Bled iz Essna v ZR Nemčiji. Na seji so sprejeli program dela za 1980. leto, ki je usklajen s programom ustrezne republiške komisije SZDL. Dogovorili so se tudi o pripravah na obisk naših otrok pri članih društva Bled iz Essna ob dnevu mladosti v mesecu maju.

Po oceni odbora občinske skupščine Radovljica za spremljanje in izvajanje družbenega dogovora o nalogah pri oblikovanju in izvajanju kadrovske politike v občini kadrovska politika še vedno močno zaostaja za drugimi področji družbenoekonomskih odnosov. Kadrovska služba je organizirana le v 27 OZD, od teh je 9 TOZD, ki imajo sedež izven občine. Za izvajanje kadrovske funkcije so v 19 OZD odgovorni direktorji, v 16 OZD vodje splošnega sektorja, v 14 OZD vodje kadrovskih služb in v 2 OZD kadroviki. Zanimivo je tudi, da v OZD z manj kot 100 zaposlenimi nimajo organizirane kadrovske službe. Ponekod so za ta dela odgovorne tajnice, administratorji, računovodje, blagajniki in referenti. Dolgoročne programe kadrovskih potreb ima zdaj le 18 %, srednjeročne pa 63 % OZD.

27. marca, na dan, ko je pred 38 leti padel junaške smrti revolucionar in narodni heroj Stane Žagar, je bila pri njegovem spomeniku ob osnovni šoli v Lipnici vsakoletna spominska slovesnost. O življenju in revolucionarnem boju ter Žagarjevih zaslugah pri organiziranju oboroženega boja proti okupatorju na Gorenjskem je udeležencem spregovorila tajnica krajevne organizacije ZB NOV Dobrava Marija Debeljak. V programu so nastopili učenci krajske in domače osnovne šole, ki nosita ime Staneta Žagarja ter moški zbor KUD Stane Žagar iz Kroke.

Izvršni svet OS Radovljica je predložil občinski skupščini predlog finančnega kritja stroškov za posodobitev in ureditev ceste Kropa—Dražgoše. Občinska skupščina bi prispevala 500 tisoč din, KS Kropa 150 tisoč din, samoupravna interesna komunalna skupnost Radovljica pa bi prevzela anuitete za posojilo v znesku 1.350.000 din, ki ga je najela občinska skupščina Škofja Loka.

Dejavnost poravnalnih svetov v krajevnih skupnostih radovljiške občine je po oceni izvršnega sveta razmeroma uspešna, čeprav se srečujejo z začetnimi težavami, saj opravljajo svojo dolžnost šele v prvem mandatsnem obdobju. Da bi se delo zboljšalo, bodo sklicali posvet z vsemi sveti, opozorili pa bodo tudi DPO v krajevnih skupnostih, da jim posvetijo več pozornosti. Pomembno vlogo za uveljavitev in delo poravnalnih svetov pripisujejo tudi sredstvom javnega obveščanja, ki morajo seznanjati občane z njihovo vlogo.

V predlogih elementov za okvirni program financiranja v prihodnjem srednjeročnem obdobju 1981—1985 se predvideva za vse SIS materialne proizvodnje v radovljiški občini povprečna letna rast po 4 odstotni letni stopnji, kar je za 3 % počasneje od planirane realne stopnje rasti družbenega proizvoda gospodarstva v tem obdobju. SIS za požarno varnost načrtuje letno rast 3,1 %, stanovajska skupnost za 3,6 % in samoupravna komunalna skupnost za 6,5 %.

Za prihodnje zasedanje skupščine slovenskih občin, ki bo aprila, so na ločenih sejah vseh treh zborov občinske skupščine Radovljica 25. in 26. marca izvolili za svoje delegate predsednika OS Leopolda Pernuša, predsednika zbora družbenega dela Jožeta Kapusa in predsednika družbenopolitičnega zbora Jošta Rolca. V odbor podpisnikov družbenega dogovora o varstvu, urejanju, vzdrževanju in postavljanju spomenikov in spominskih obeležij ter grobov borcev NOB v občini so izvolili delegata družbenopolitičnega zbora Janeza Stareta iz Bohinjske Bistrice.

Prejšnji teden so izvršni odbori vseh SIS družbenih dejavnosti v radovljiški občini skladno z dogovorjenim rokovnikom in programom sprejeli predloge elementov za sklepanje samoupravnih sporazumov o temeljnih planov za naslednje srednjeročno obdobje. Prvotne predloge elementov so po dogovoru s koordinacijskim odborom za družbeno planiranje uskladjali z resolucijskimi emejitvami. Elemente in drugo gradivo bodo uskladjali tudi z družbenim delom na osnovi razprav, ki bodo potekale od 20. do konca aprila.

Po podatkih strokovne službe skupnosti za zaposlovanje bo v 1980. letu potrebno zaposliti v radovljiški občini 11 diplomantov, ki so končali študij na prvi in drugi stopnji, 21 srednješolcev in dva druga diplomanta. Vsi so prejeli štipendije iz združenih sredstev. Skupnost za zaposlovanje je seznan kandidatom in njihovih kvalifikacij posredovala že vsem OZD v občini, da bi jim omogočila izbiro kadrov za njihove potrebe.

Konec marca je bilo v Radovljici 1. zasedanje delegatov občinske organizacije Rdečega križa Radovljice. Razpravljali so in potrdili poročilo o delu občinskega odbora RK za obdobje 1976—1979 ter programska izhodišča občinske organizacije RK za obdobje 1980/1984. V skladu s pobudo tov. Tita in stališči republiškega odbora RK o kolektivnem vodenju in odgovornosti so izvolili 11-članski izvršni in 3-članski nadzorni odbor. Za predsednika in podpredsednika občinskega odbora za enoletno mandatno obdobje so izvolili Stanka Adama in dr. Metko Praprotnik iz Radovljice, za predsednika nadzornega odbora pa Rafko Tomc iz Begunj.

Inventivni dejavnosti v Iskri Otoče posvečajo v zadnjem času izredno veliko pozornost, zato tudi uspehi niso izostali. Inovatorski predlogi in višina prihranka jih uvršča na prvo mesto v občini. Samo lani je bilo komisiji za inovacije v TOZD posredovanih kar 20 predlogov, od katerih so že trije v postopku. Inovatorji so s svojimi dosežki ustvarili lani 1.689.957 din prihranka, za kar so prejeli 101.709 din nagrade.

Vzajemnim naporom za čimbolj uspešno gospodarjenje v letu 1980 so se prizadevno pridružili tudi delavci tovarne vijakov Plamen Kropa. Količinski plan proizvodnje v januarju in februarju so presegli za 1,9 % kljub težavam s pomanjkanjem osnovnega materiala. Plan prodaje so po količini presegli za 15,3 %, po vrednosti pa 8,8 %. V primerjavi z enakim lanskim obdobjem so prodali na tuje za 16, na domače tržišče pa za 21 % več svojih izdelkov.

Izobraževalna skupnost Slovenije je na vsakoletni slovesnosti 28. marca v prostorih skupščine SRS v Ljubljani podelila nagrade Staneta Žagarja. Med sedmimi posamezniki sta dva nagrajenca iz radovljiške občine. To najvišje slovensko priznanje za zasluge na področju vzgoje in izobraževanja je dobil upokojeni ravnatelj osnovne šole iz Bohinjske Bistrice Franc Fister in strokovni pedagoški delavec v Železarskem industrijskem centru Jesenice Severin Golmajer iz Radovljice.

Za pridobitev višje stopnje strokovne izobrazbe je iz radovljiške občine lani dokončalo osnovno šolo 35 delavcev, redne strokovne šole po programu 195 in izven programa 65 delavcev. Na tečajih za pridobitev kvalifikacij je bilo 187, na tečajih za varstvo pri delu pa 401 delavec. Na strokovnih seminarjih za dopolnilno izobraževanje je bilo 918 strokovnih delavcev iz združenega dela.

V veliki sejni dvorani občinske skupščine Radovljica so se 31. marca najprej sestali predstavniki skupščine in sveta KS Radovljica ter krajevnih družbenopolitičnih organizacij, nato pa še delegati vseh delegacij za zbor KS, SIS ter člani izvršilnih organov družbenopolitičnih organizacij. Dogovorili so se o pripravi na razpis referenduma o samoprispevku v krajevni skupnosti in o organizaciji javnih razprav o programu referenduma v uličnih in vaških odborih SZDL. Za nov otroški vrtec, prizidek k osnovni šoli, asfaltiranje cest, kanalizacijo in za izgradnjo rekreacijskega centra bo potrebno zbrati okoli 30 milijonov din. Iz 1,5 % prispevka iz osebnih dohodkov bi v petih letih zbrali okoli 25 milijonov, del sredstev bodo prispevale SIS, del pa bi zbrali z najetjem kreditov.

V krajevni organizaciji ZB NOV na območju KS Ribno je še sto članov. Na letni skupščini v nedeljo, 23. marca, ko se je zbralo nad 40 udeležencev, so pregledali delo v zadnjih dveh letih, ki je bilo dokaj uspešno. Posebno aktiven je bil upravni odbor, ki je redno zasedal v popolni sestavi. Na skupščini so sprejeli program dela, v katerem so med drugim zapisali naloge pri urejanju, obnovi in vzdrževanju spomenikov NOB, izdelavo točnega seznama padlih borcev in mesto, kjer so pokopani ter nudenje pomoči in nasvetov članom za pridobivanje njihovih pravic. Ustanovili so tudi 5-članski odbor za organizacijo pogrebov. Za novega predsednika so izvolili Janeza Vidica, za tajnico Pavlo Mežnar, za blagajnika pa Stanka Ferjana. Dosedanjemu dolgoletnemu predsedniku Gabrielu Ferjanu, ki se je zaradi bolezni odrekal tej dolžnosti, so izrekli zahvalo.

Svet KS in krajevne družbenopolitične organizacije na Bledu so v marcu organizirale delovni razgovor, na katerem so se dogovorili o vsakoletni očistilni akciji »očistimo naš Bled«. Pozvali so mladino, člane organizacij in društev ter druge občane, da se tudi letos v čimvečjem številu udeležijo te akcije. Zgledu Blejcev bodo na poziv Gorenjske turistične zveze sledili tudi drugi turistični kraji na Gorenjskem.

Kot vse kaže, je kulturno življenje v Kamni gorici že močno razgibano zahvaljujoč tesni povezavi in sodelovanju domače DPD Svobode s krajevno skupnostjo in družbenopolitičnimi organizacijami. Ni zanemariti tudi finančnega deleža sveta KS in tesnih stikov z drugimi kulturnimi društvi, zlasti s pevskim zborom Stane Žagar iz Kroke. Letos so že pripravili vrsto kulturnih prireditev, ki so bile zelo dobro obiskane, še več pa jih načrtujejo do konca leta. Največja ovira za kulturno dejavnost so neprimerni prostori. Zaradi tega so se odločili, da bodo pripravili program obnove obstoječega kulturnega doma, o katerem se bodo krajani odločili na referendumu za samoprispevek.

V avli doma Joža Ažmana v Bohinjski Bistrici razstavlja od 29. marca svoja likovna dela domačin Albin Polajnar, slikar in likovni učitelj na šoli dr. Janez Mancinger.

PO 35 LETIH PONOVO NA POREZNU

Po 35 letih, prav na obletnico, ko je v času od 20. do 23. marca 1945 divjal bitka partizanov z Nemci na Poreznu, je pripotoval z Dunaja Friedl Kroyer, da obudi spomin na te borbe, v katerih je tudi sam sodeloval.

Kdo je Friedl Kroyer, veliki prijatelj Jugoslavije, ki o njej in njeni gigantski borbi za svobodo in neodvisnost govori s tolikim spoštovanjem.

Rodil se je 27. junija 1908 na Spodnjem Štajerskem. Do leta 1937 je deloval v delavskih športnih društvih, nato pa v ilegalni komunistični partiji Avstrije. Julija leta 1937 je kot prostovoljec odšel v Španjo in se vključil kot bорец v mednarodne fronte. V septembru 1938 je bil na aragonski fronti težko ranjen in bil konec leta s transportom prepeljan v Francijo v Pariz, od tu pa kot invalid v Sovjetsko zvezo. 27. maja 1944 je z več tovariši kot padalec pristal v Črni gori, z naloge, da se prebije v Avstrijo na Dunaj in tam začne organizirati odpor proti Hitlerjevemu režimu v Avstriji. S tem se je začela njegova težka in naporna pot pri slovenskih partizanih, s katerimi je prepešal Štajersko, Dolenjsko, Primorsko in Gorenjsko.

Dvakrat se je uspel prebiti v Avstrijo, celo do Dunaja, toda obakrat se je pred preganjanjem gestapa moral umakniti nazaj v Jugoslavijo. Avstrija je bila v tem času še močno prežeta z idejo, da je njihov rojak Adolf Hitler pravi rešitelj in voditelj novega velikega nemškega naroda. Zato so bili vsi poskusi komunistov iz Avstrije, ki so prišli v Avstrijo, da bi organizirali protifasistično gibanje, brezuspešni, ker jim je bila onemogočena vsaka dejavnost. O vsaki akciji je bil gestapo takoj obveščen. Tako je tudi tov. Friedl moral kar dvakrat bežati, da ne bi padel v roke gestapa. Sicer pa ni miroval tudi, ko je hodil z našimi partizani po slovenskih hribih, z ramo ob nami se je z njimi skupno bojeval proti okupatorjevim vojakom.

Ob vzponu na Porezen nam je tov. Friedl pripovedoval: »Bilo je okrog 20. marca leta 1945. Po kurirskih stazah sem se s skupino kurirjev prebijal iz Črnomlja, glavne komande NOV in POS, da nadaljujem pot na Gorenjsko in nato dalje v Avstrijo. V tistih dneh je na Poreznu divjala velika bitka. Kolone Nemcev so s težkim orožjem napadale partizanske enote z namenom, da se prebijejo na Gorenjsko in potem dalje v Avstrijo in v Raib. Saj je bilo že povsem jasno, da je za Hitlerjeve horde, ustaše, četnike in vse druge enote, katere so bile v sestavi nemškega Wehrmachta, vojna izgubljena. Ko smo prišli na vrh Porezna, se je že začel divji ples in borba. Bitka je bila strašna. Poleg tega je bilo nad meter snega in brila je mrzla burja, da je zeblo do kosti. S kurirji smo našli nekaj zavetja v nekem bunkerju prav pri vrhu Porezna. Nemci so stalno nabijali s težkim orožjem in pretela je nevarnost, da nam zapro vsak izhod. Kljub silnemu obstreljevanju smo se odločili za izpad in umik v najbližji gozd. Toda do gozda je bilo daleč. Le osem mož se nas je prebilo iz tega ognjenega meteža. Ostali, bilo nas je okrog dvajset, so ostali za nami in nikoli nisem zvedel za njihovo usodo.

Tako je v kratkih besedah pripovedoval o bitki na Poreznu Friedl Kroyer z Dunaja, bivši španski bорец in avstrijski komunist. Ko so se prebili iz nemškega obroča, so s tovariši partizani obveščevalci nadaljevali pot proti gorenjski. V nekaj dneh so prepešali Jelovico, Pokljuko in Mežaklo in prišli v naše Karavanke. V Črni vrhu nad Jesenicami se je srečal s tovariši partizani obveščevalci in je pri njih ostal nekaj dni. V tem času so se celo slikali (sliko objavljamo). To sliko je nato iskal več kot eno desetletje. Končno smo jo le našli v foto arhivu tehničnega muzeja Železarne, na oddelku za delavsko gibanje in NOV.

Od tu je nato nadaljeval pot v Avstrijo, kjer je v bližini Celovca padel v borbo z Nemci in bil težko ranjen v roko. Iskati je moral zdravniško pomoč, kajti pretela je nevarnost zastrupitve. Pri tem mu je pomagal dr. Mirko Kmet, član naše partizanske skupine v Celovcu.

Tudi tu je imel velike težave, kajti v tem času so se partizanske enote morale na zahtevo angleške komande umakniti iz Avstrije nazaj v Jugoslavijo.

Za svoje sodelovanje v partizanih v letih 1944/45 je prejel lani v mesecu januarju red zaslug za narod III. stopnje, katerega mu je izročil naš veleposlanik na Dunaju.

Tov. Kroyer ne more pozabiti tovarištva, ki je vladalo med borci — partizani. Seveda je bil tudi on deležen enake pozornosti in tovarištva. Je velik prijatelj naše socialistične Jugoslavije. Skoraj vsako leto se vrača v naše kraje in še vedno išče borce, s katerimi je v teh letih pesačil po naših gozdovih in se z njimi boril proti okupatorju. Žal pri tem iskanju nima dosti sreče, kajti mnogi, ki jih je na svojih poteh srečeval, so padli v borbah z Nemci.

Po 35 letih se je tov. Kroyer odločil, da prav v mesecu marcu opravi ponovno vzpon na 1600 m visoki Porezen in ob spomeniku počasti spomin na padle borce. Z njim je šla tudi njegova žena Eli. V nedeljo, 23. marca, smo se v zgodnjih jutranjih urah odpravili na pot. Tov. Kroyer je že pred časom pisal na Jesenice in prosil, naj mu sporočimo datum spominske svečanosti na Poreznu. Pot na Porezen nas je vodila iz vasi Davča v Selški dolini. Vreme nam ni obetalo nič dobrega, še manj pa lepega vremena. V tem času je na Poreznu veliko snega, je megla in piha ostra mrzla burja. Toda tov. Kroyer in njegova žena sta v spremstvu Franca Konobla-Slovenka, bivšega partizana Janka Šilerja in avtorja zapisa kljub vsemu šla na pot. V strmini Porezna je vodila le ozka gaz, ves dan je snežilo in bril je močan mrzel veter. Kljub težkemu vzponu smo ob 11. uri srečno prišli do spomenika. Zaradi silnega vetra, sneženja in mraza ni bilo mogoče dolgo ostati pri spomeniku. Komemorativna svečanost je bila hitro opravljena. Tov. Kroyer je s svojim fotoaparatom uspel narediti dva posnetka.

S stiskom rok smo tovarišu Kroyerju čestitali, da je po 35 letih takanja dosegel svoj cilj in tako na samem mestu obudil spomine na borbo z Nemci, ki je v tem času pred 35 leti divjala na Poreznu. Seveda je čestitka še prav posebno veljala njegovi ženi, ki je na vseh njegovih poteh njegov zvesti spremljevalec.

Veseli tega uspeha, kljub temu, da smo bili mokri in premraženi, smo se okrog 17. ure srečno brez vsake nezdore vrnili v Davčo. Sestop je bil za tov. Kroyerja še veliko težji kakor vzpon, ker ga pri hoji močno ovirala ranjena noga.

Le kdo bi si mislil, da med številnimi udeleženci tega pohoda na Porezen hodi po teh strminah tudi nekdanji španski bорец, ki je prav za ta pohod pred dnevi prispel z Dunaja v Jugoslavijo.

Jože Rozman

Na sliki so partizanski obveščevalci pod Črni vrhom nad Jesenicami; od leve proti desni: Janko Šilar-Jože, Ivan Javorski-Ilija, Friedl Kroyer z Dunaja (začasno med njimi), Jože Thaler-Zvonko, ležita: Franc Kaplan iz Dobrega polja na Dolenjskem in Giakomeli iz Žirov.

SEJA SKUPŠČINE ZDRAVSTVENE SKUPNOSTI ODLOČILNA O NADALJNEM ŠIRJENJU ZDRAVSTVENEGA VARSTVA OBČANOV

Za petnajsto sejo obeh zborov skupščine skupnosti zdravstvenega varstva je predložen za nadaljnji razvoj zdravstvenega varstva zelo važen dnevni red. Delegati se bodo morali odločiti, ali bomo sprejeli restriktivne mere, ki se nanašajo na uporabnike zdravstvenega varstva, tiste, ki se nanašajo na zdravstvene delovne organizacije, smo sprejeli že na štirinajsti seji. Za te smo se kaj hitro lahko odločili, toda samo ti ne bodo zadostovali, če hočemo še naprej imeti v jeseniški občini neokrnjene pravice iz zdravstvenega varstva.

Predvideni celokupni dohodki so na osnovi nižanje prispevne stopnje za 16,4 % višji kot so bili doseženi v letu 1979. Ta podatek je v primerjavi s porastom dohodkov v štiriletnem obdobju zelo značilen. Rast dohodka se je v zadnjih letih gibala: 1977 : 1976 - 19,72 %; 1978 : 1977 - 21,11 %; 1979 : 1978 pa kar 27,22 %, povprečna letna rast je bila v preteklem obdobju kar 22,68 %.

Celokupni odhodki za leto 1980 so postavljeni na osnovi ocene potrebnih sredstev za regijske zdravstvene organizacije. Na osnovi sprejetih izhodišč za vrednotenje programov ter ocene stroškov izven regije, ti pa so višji kot nam dopuščajo skupni dohodki, moramo manjkajoča sredstva dobiti s predlaganimi restriktivnimi ukrepi. Celokupni odhodki so v letu 1980 predvideni s porastom 17,2 % v primerjavi z letom 1979, gibanje porasta stroškov pa je bilo v preteklem obdobju naslednje:

1977 : 1966 - 15,45 %; 1978 : 1977 - 23,48 %; 1979 : 1978 - 27,22 %; povprečni letni porast odhodkov je bil 20,51 %, torej smo v letu 1980 kar za 3,31 % pod povprečjem zadnjih let, kar je za tako razvejano zdravstveno varstvo, kot ga imamo na Jesenicah, razmeroma kritično. Da bi to kritično točko premostili, smo pač prisiljeni uvesti predlagane restriktivne ukrepe, to so zmanjšanje odstotka nadomestila osebnih dohodkov in povečanje participacije uporabnikov za neposredno nudene zdravstvene usluge.

SKLEP O IZVAJANJU USTALITVENIH, VARČEVALNIH IN OMEJITIVNIH UKREPOV NA PODROČJU ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

Določila o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva, načinu in postopkih uveljavljanja pravic, ugotavljanja osnov za odmero pravic do denarnih nadomestil in povračil, sprejeta s samoupravnim sporazumom o temeljnih plana, samoupravnim sporazumom o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva in v drugih samoupravnih splošnih aktih občinske zdravstvene skupnosti in samoupravnih sporazumih o svobodni menjavi dela, se zaradi izvajanja nujnih varčevalnih in omejitivnih ukrepov pri izvajanju zdravstvenega varstva v letu 1980 glede obsega pravic in pogojev za njihovo uveljavljanje spremenijo oziroma zaostrijo z naslednjimi dopolnilnimi določbami:

I. Uveljavljanje pravic iz neposrednega zdravstvenega varstva izven regije (bolnišnično zdravljenje in specialistično zdravljenje).

Kadar se uveljavljajo ali uresničujejo pravice iz zdravstvenega varstva na željo ali zahtevo uporabnika izven območja regije in gre za takšne vrste storitev oziroma zdravljenja, ki jih je možno opraviti na območju regije se uporabnik na izpustnici s podpisom izjave zaveže, da bo poleg redne participacije plačal tudi naslednji % nastalih stroškov:

- 10 % nastalih stroškov bolnišničnega zdravljenja
- 25 % nastalih stroškov specialističnega zdravljenja

2. Obveznost plačila navedenega % nastalih stroškov velja tudi za uporabnika, ki je uveljavljal zdravstveno varstvo v napotnico, ki je ni izstavil pristojni ali izbrani zdravnik, oziroma pooblaščen zdravnik z območja zdravstvene skupnosti, razen v izjemnih primerih, ko gre za nujne medicinske pomoči, ali kadar ima uporabnik stalno bivališče izven regije.

3. O opravičenosti uporabnika do uveljavljanja zdravstvenega varstva izven regije, odloči v spornih primerih zdravniška komisija.

II. Zdraviliško zdravljenje

1. Odobranje koristnega zdraviliškega zdravljenja (B-indikacija) po pravilniku o indikacijah, kontraindikacijah in načinu pošiljanja

Pripominjam, da smo v mesecu marcu imeli v Kranju skupno usklajevanje teh zahtevkov in so se vse občinske skupnosti oziroma njihovi predstavniki odločili za enotno participacijo, kljub temu, da nimamo vsi enakih potreb. Kot priložnost objavljamo predlog sklepa o izvajanju ustalitenih, varčevalnih in omejitivnih ukrepov na področju zdravstvenega varstva.

Predlog sklepov je bil napravljen na skupnem sestanku predstavnikov gorenjskih občin.

Vsi restriktivni ukrepi so vrednoteni za 7.838.000 dinarjev. Če predloženih sklepov ne bi sprejeli, moramo računati na to, da bomo morali spremeniti izhodišča in zmanjšati obseg zdravstvenega varstva. Kot informacijo naj navedem še to, da tako v letu 1978, kakor tudi v letu 1979, nismo poravnali vseh zahtev po plačilu zdravstvenih uslug, ki so nam jih predložile zdravstvene delovne organizacije, držali smo se sporazuma, da se prekoračenje delovnega programa plača le do dogovorjene vsote. Seveda tak način plačevanja pomeni osiromašenje zdravstvenih delovnih organizacij in ne more iti v nedogled.

Zato naj delegacije na svojih sestankih temeljito predelajo poslano gradivo in se dogovorijo s svojo bazo, da bi na skupščino prišli z določenimi stališči ter pripravljeni, da bo potrebno, če ne bomo sprejeli predloženih mer, potem tudi ukrepati.

Stane Torkar

zavarovanih oseb na zdravljenje v naravna zdravilišča v breme zdravstvenih skupnosti se ne izvaja, razen za borce NOV.

Participacija se plača za vse dni bivanja v zdravilišču, vendar največ za 30 dni.

III. Uveljavljanje pravic do povračila pravic do denarnih nadomestil

1. Delavci in drugi delovni ljudje imajo ob začasni zadržanosti od dela zaradi medicinskih preiskav, bolezni in poškodb, transplantacije kože, živega tkiva ali organov v koži, druge osebe pravico do nadomestila osebnega dohodka v višini:

- 85 %, kadar se nadomestilo odmeri na podlagi osebnega dohodka iz leta 1979;
- 90 %, kadar gre za nadomestilo osebnega dohodka po osnovi iz leta 1978.

2. Nezmožnost za delo ugotavlja le pristojni zdravnik. Kadar presoja delavčovo delazmožnost zdravnik izven območja zdravstvene skupnosti ali zdravnik, ki ni pristojen, presodi utemeljenost stališča in izda listine za izplačilo nadomestila pristojni zdravnik ali zdravniška komisija, če je z zdravniškim potrdilom oz. medicinsko dokumentacijo razvidna in dokazana diagnoza, terapija in potek zdravljenja oz. izkazana nesposobnost za potovanje k pristojnemu zdravniku.

3. Pravica do nadomestila zaradi nege družinskega člana se prizna za 7. oz. 15 dni (za otroka oz. ožjega družinskega člana), kadar uporabnik s pisмено izjavo potrdi, da nege ni mogoče organizirati drugače (sprememba delovnega časa, svojci); izjem ni.

IV. Uveljavljanje pravic do povračila potnih stroškov v zvezi z uveljavljanjem zdravstvenega varstva

1. V primerih in pogojih kot so določeni v samoupravnem sporazumu o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva ima delavec in drugi upravičenec pravico do povračila 70 % nastalih stroškov v višini stroškov z javnim prevoznim sredstvom.

Potni stroški, ki nastanejo v zvezi z izvajanjem dialize v celoti bremenijo pristojno zdravstveno skupnost.

V. Neposredni prispevki uporabnikov k stroškom zdravstvenega varstva

1. Veljavna lista prispevkov uporabnikov k stroškom zdravstvenega varstva se dopolni in spremeni tako, da se glasi:

Vrsta prispevka (participacija)	znesek din
1.	2.

Uporabniki zdravstvenega varstva prispevajo k stroškom za naslednje zdravstvene storitve, zdravila in pripomočke:

- za prvi pregled v splošnih in obratnih ambulantah ter dispanzerjih v zvezi s posameznim primerom zdravljenja 50
- za prvi obisk zdravnika na domu, ki je opravljen na zahtevo uporabnika ali njegovih svojcev, ker bolnik zaradi zdravstvenega stanja ne more sam priti na pregled v zdravstveno organizacijo 120
- za vsak RTG posnetek v ambulantah in dispanzerjih, vendar največ za 6 posnetkov oz. največ 60 din 10
- za vsak prvi pregled pri zdravniku specialistu, tudi rentgenologu z napotnico zdravnika ali brez nje, če ta ni predpisana 80
- za nemedicinski del oskrbe v bolnišnicah, specialnih zavodih in institutih, v naravnih zdraviliščih - za vsak dan, vendar največ 30 dni 45
- za prvi prevoz z reševalnimi vozili in posebnimi prevoznimi sredstvi, ki ga odredi ali potrdi zdravnik, v zvezi s posameznim primerom zdravljenja 100
- za zdravilo, pomožni in sanitarni material ob prevzemu v lekarni na recept
 - A - lista 40
 - B - lista 25
- za kontracepcijska sredstva:
 - za kontracepcijske tablete (oralna sredstva) 25
 - za druga kontracepcijska sredstva 150
- za vsako umetno prekinitve nosečnosti vključno menst. regulacije, kadar ni medicinsko indicirana 50 % stroš.
- za ortopedske in druge pripomočke (ortotična in protetična sredstva, očesne in slušne pripomočke, ortopedsko obutev, sanitetne in druge pripomočke, ki so medicinsko indicirane) 30 % cene
- Za zobozdravstvene storitve iz dodatnega programa
 - Skupne zobozdravstvene storitve:
 - serijski, prvi klinični, konzultativni pregled in zdrav. sprejem 30
 - Z-1; Z-2; Z-4; Z-5
 - ponovni pregled (Z-3) 10
 - RTG slikanje zob, panoramsko slikanje (Z-10; Z-12) - največ 60 din 10
 - Zobne bolezni:
 - Amalgamske in sili-katne zalivke (Z-21; Z-22; Z-23) 50
 - Dograjevanje zobne krone (Z-24) 120
 - oskrba zobne krone z zaščitno prevleko, posebni pri preparaciji zalivk, provizorična zapora z zdravilom, indirektno in direktno

kritje pulpe, inpregnacija zoba, odstranitev obstoječe polnitve, odstranitev gingivalnega polipa (Z-26; Z-27; Z-28; Z-29; Z-30; Z-32; Z-46; Z-47) 20

- devitalizacijski posegi na pulpi (Z-34; Z-36; Z-39; Z-40) 60

- odstranitev zalomljenega kanalskega instrumenta (Z-48) 90

c) Ustne in parodontološke bolezni:

- kontrola plaka, odstranitev mehanskih dražljajev, brušenje v artikulaciji, razbremenilno brušenje, čiščenje zobnega kamna (Z-101; Z-102; Z-103; Z-104; Z-107) 30

d) Zobna protetika: ordinacija in laboratorij

- načrt protetične rehabilitacije, analiza modelov (Z-141; Z-142) 70
- totalna proteza (Z-143 + Z-191) 720
- partialna proteza (Z-144 + Z-145 + Z-192 + Z-195 + Z-197 + Z-199 - Z-204) 900
- reokluzija proteze, prilagoditev stare proteze, preparacija loža (Z-146; Z-152; Z-154) 20
- totalna proteza z mukodinamičnim odtisom (Z-143 + Z-153 + Z-191 + Z-215) 800
- vilita kovinska proteza (Z-147 + Z-210 + Z-211 + 214) 1.400
- reparatura proteze, brez odtisa (Z-150 + Z-206) 50
- reparatura proteze z odtisom, podložitev proteze (Z-151; Z-148; Z-149; + Z-206; Z-207; Z-208) 80
- začasna proteza (Z-155 + Z-218 + Z-208 + Z-197) 400
- polna kovinska prevleka, akvilatna prevleka, delna prevleka (Z-161; Z-162; Z-163; + Z-221; Z-222; Z-223; Z-224; Z-225) 330
- fasetirana prevleka Richmond krona (Z-164; Z-165 + Z-226; Z-227; Z-229) 420
- vezava solitarnih prevlek (Z-166 + Z-230) 50
- vmesni členi, inlay, nazidek (Z-167; Z-169; Z-170; Z-171; Z-172 + Z-231; Z-232; Z-234; Z-235) 210
- nadomestitev izpadle fasete, polzilo gred, jahač (Z-173; Z-174; Z-168; Z-181; Z-182; Z-238; Z-243; Z-244; Z-245) 140
- cementiranje stare prevleke, začasna prevleka, demontaža prevleke ali krone, oddelitev člena (Z-175; Z-176; Z-177; Z-178; Z-179; Z-183) 30
- opornica po členu (Z-180 + Z-236) 70
- opornica po Mamluku, po zobu (Z-321 + Z-242) 270

Pri fiksno protetičnih izdelkih uporabniki prispevajo še 50 % vrednosti porabljene standardne kovine (auropal, palador)

- Skupne specialistične storitve:
 - specialistični prvi pregled (Z-251) 70
 - kontrolni pregled (Z-252) 20
- Ortodontija:
 - snemni aparati, poševna ravnila (Z-337; Z-338; Z-339 + Z-262; Z-363; Z-364; Z-365) 500
 - kontrolni ortodontski pregled (Z-331) 30

Odbor za samoupravni nadzor, komisija za svobodno menjavo dela ter izvršilni odbor vsake zdravstvene skupnosti sta pooblaščenca in odgovorna za neposredno in dosledno izvajanje, spremljanje in usmerjanje opredeljenih sprejetih v zvezi z izvajanjem stabilizacijskih in restriktivnih ukrepov na področju zdravstva, tako v zdravstvenih skupnostih kot tudi v zdravstvenih organizacijah.

4. Med letom, zlasti pa ob vsakem tromesečju, se lahko ti stabilizacijski in restriktivni ukrepi in sklepi, ki so jih v zvezi s tem že sprejele skupščine občinskih in regionalne zdravstvene skupnosti dopolnijo, če se ugotovi, da ti ukrepi ne prinašajo predvidenih učinkov, oziroma se opustijo, če so učinki v mejah pričakovane uspešnosti.

5. Ta sklep začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem vestniku Gorenjske, uporablja pa se od 1/5-1980 dalje

DOPISUJTE

V ŽELEZARJA

VPIS V VRTEC

Osnovna šola Gorenjski odred ŽIROVNICA obvešča starše predšolskih otrok, da bo vpis v vzgojno-varstveno organizacijo:

- v sredo, 16. aprila, od 8. do 17. ure in
- v četrtek, 17. aprila, od 7. do 14. ure.

Vpisovali bomo vse predšolske otroke rojene vključno z letom 1977.

Vpis bo v prostorih osnovne šole Gorenjski odred v Žirovnici. Starše prosimo, da k vpisu prinesejo izpisek iz rojstne matične knjige.

S SEJE SVETA KS DOVJE-MOJSTRANA

Prejšnji teden je bila 14. redna seja sveta krajevnih skupnosti Dovje-Mojstrana. Obravnavali so vrsto pomembnih točk, med drugim priprave za začetek asfaltiranja vaških cest in poti iz sredstev samoprispevka ter obravnavo plana krajevnih skupnosti za letošnje leto.

Kot je bilo ugotovljeno, gradbeni odbor za asfaltiranje cest in potov na območju celotne krajevnih skupnosti aktivno nadaljuje z delom in pripravlja vse potrebno, da bi se z asfaltiranjem začelo čimprej, tako kot je bilo dogovorjeno konec lanskega leta, ko so se v vseh štirih

vaseh krajevnih skupnosti Dovje-Mojstrana na referendumu odločili, da bodo s samoprispevkom pomagali, da se čimprej uredijo in posodobijo vse ceste.

Kot so se odločili na seji, bodo v tem tednu sklicali zbor občanov, na katerih jih bodo podrobno seznanili z obsežno akcijo asfaltiranja in urejanja cest in poti, poleg tega pa bodo na zborih obravnavali tudi plane krajevnih skupnosti za letošnje leto in srednjeročni plan do leta 1985.

Včeraj je bil zbor občanov v Mojstrani, danes 10. aprila, bo na Dovjem, 11. aprila bo na Belci, 12. aprila pa v Radovini.

V nadaljevanju seje navzoči niso imeli bistvenih pripomb na plan krajevnih skupnosti Dovje-Mojstrana za letošnje leto, saj so o njem obširno govorili že na predhodnih sejah. Plan podrobno razčlenjuje vsebinske naloge z vseh področij. Poseben poudarek je seveda dan gospodarski dejavnosti, predvsem asfaltiranju cest in ureditvi novih poti, popravilu nekaterih mostov, ureditvi razsvetljave in vrsti drugih komunalnih del. Obsežne naloge so zajete tudi na področju stanovanjske ureditve, hortikulture, varstva okolja in kmetijske dejavnosti.

J. R.

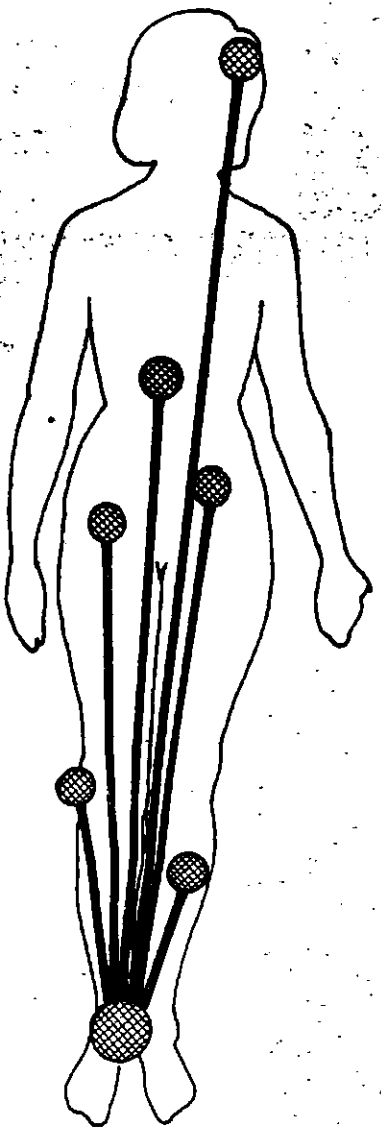
Gradnja mostu za karavanski predor (DK)

BOLEČE NOGE

Človeška noga, ki je parna, ima veliko fiziološko in anatomsko nalogo. Anatomske noge del od skočnega sklepa navzdol.

Anatomske pri nogi ločimo: kožo, podkožje, kožne podloške, žile, mezovalne, živce, mišice, kite, sklepe in kosti.

Za hojo in stanje je važno okostje. Prvi dve kosti sta zunanji in notranji gležnji. Zunanji je daljši od notranjega. Oba pa sta izredno važna glede na njihov položaj. Nogo sestavlja polgolež, ki ustreza zapetosti, nart, ki ustreza dlani na roki in iz prstov. Podgležne kosti so večje kot zapestne v roki in jih je sedem. Skočnica je v stiku z golenico in mečnico. Petnica je največja in se z njo dotikamo tal. Pred skočnico so še tri klinaste kosti, čolnice in kockasta kost.

Nožni signali in kaj pomenijo za vaše zdravje

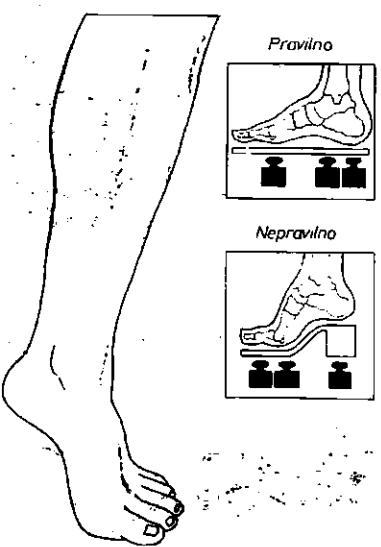
V nartu je pet prstov, najmočnejša je palčeva. Členov prstov je toliko kot na roki, le manjši so. Palec ni tako gibljiv kot na roki in z njim ne moremo oprijeti.

V mnogih primerih opazimo pri bosonogih težko hojo in deformacije stopala in prstov.

Poleg prirojenih nakaz nog so opazne tudi spremembe zaradi nepravilne obutve in preslabega higienega vzdrževanja kože, krvnega obtoka in nohtov.

Posebno poglavje je obutev. Včasih ljudje vrednotijo vse ostale stvari bolj kot zdravje. Žene same si pokvarijo noge z obutvijo, ker ne računajo s tem, da moderni čevlji niso vedno izdelani po anatomiji in

PRAVILNA IN NEPRAVILNA RAZPOREDITEV TELESNE TEŽE

fiziologiji nog. Pretirano visoke pete skrajšujejo ahlilno tetivo, zaradi tega pa močno slabijo mečne mišice. Tako neravna drža poškoduje blazinice na stopalu, kar povzroča patoanatomske spremembe. Podplat mora imeti široko ploskev, da je za zdravo hojo neoporečen. Ta navodila so potrebna zaradi tega, ker je okostje stopala prav posebno prilagojeno hoji po tleh in je zato prožno oblikovano v dveh smereh.

Za nakup čevljev veljajo naslednja pravila!

1. Čevlje kupuj pozno popoldan in ne zgodaj zjutraj!

2. Čevlji naj bodo lahki in zračni.

3. Za dobro hojo in počutje pete ne smejo biti višje od 3-4 cm.

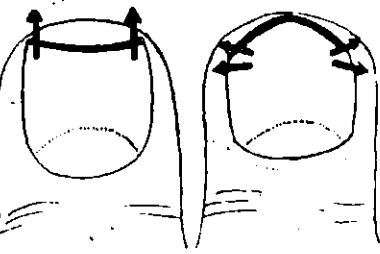
Glavna karakteristika dobre obutve je zmerno visoka peta, mehka zgornji del in prostornost. Zadnji del čevlja, v katerem je peta noga, mora biti dobro modeliran zaradi petnice, ki je posebno razvita kost gležnja. Kadar peta dobro ne sedi, lahko nastane vnetje sklepne vrečke ali pa košen izrastek. To povzroči bolno peto, pretesni čevlji v predelu, kjer so prsti, pa neznosno boleča kurja ocesa in žulje.

Dobri in udobni čevlji nas varujejo pred prehladom, zato ni čudno, če Hrvati pravijo »Dobra čizma varuje zdravje, šubara na glavi ga kvari«. Nogi v obutvi morata biti vedno suhi in topli.

Ločimo osebno in delovno obutev. Delovno obutev je prilagojeno delu, zato je običajno težje. Delavci radi nosijo delovne čevlje, neupravičeno pa se jezijo na čevlje z jekleno kapico z izgovorom, da so pretežki. Delavci bi morali vedeti, da tovarna ni modni salon, ampak da jih kapice varujejo pred poškodbami prstov. Jeklena kapica vzdrži pritisk šeststo kilogramov na kvadratni centimeter, medtem ko prsti ne.

Vsakodnevna nega nog je važno in zdravstveno pomembno delo. Za noge je treba narediti še kaj drugega, če se hočemo izogniti morebitnim poznejšim težavam ali pa že sedaj zmanjšati bolečine v nogah.

Bolečine v nogah so zelo razširjen pojav. Često pomagajo že dobri vložki v čevljih. Če pa s kopelmi pospešimo prekrvavitve in si tako okrepimo tudi mišično in vezivno tkivo na nogah, pa vložkov sploh ne potrebujemo. Težave zaradi ploskih nog so ugotovi na »pedoskopu«, kot je razvidno iz fotografije.

Obrezovanje nohta na nožnem palcu: levo - rez je pravilen; desno - rez je nepravilen

Zaradi bolečih nog nastanejo bolezn, ki so označene s črnimi pikami. Bolezni izhajajo direktno iz nog v meča, kolena, kolk, hrbtenico in glavo.

Vsak človek lahko sam ugotavlja svoje nožne odtise, tako da noge zmoči in stopi na ravno gladko betonsko podlago in mokre nožne odtise primerja s konturami podplatov, ki so vidne na sliki. Iz odtisov ločimo: Zdrava noga je tista, ki ima prste obrnjene naprej, podplat in peta imata značilno obliko. Bel prostor prikazuje dvignjen lok podplata.

Visoka noga daje odtise prstov sprednjega dela in pete. Ta primer kaže na slabost vezivnega tkiva. Ploska noga kaže obris čele površine podplata s prsti vred. Tako noga se pri hoji utrudi ter negativno vpliva na hrbtenico in kolke. Potrebni so ortopedski vložki.

Široka noga je zelo podobna ploski nogi z razliko, da štirje prsti ne dajo vodnega odtisa, prisoten pa je tudi lok podplata. Zaradi take noge ljudje zelo trpijo pri nošenju čevljev in hoji. Strokovno nastane Hallux valgus (ozeblina), ki ga je treba operirati.

Ortopedi menijo, da je zaradi bolečin nog možen srčni infarkt.

Pri bolečih nogah je izredno pomembno krtačenje podplatov in ostale noge. Krtači se od prstov proti peti in od prstov po nartu in od pete proti obema gležnjema. Krtačenje pospeši cirkulacijo. Poleg krtačenja je važna tudi masaža, ki se izvaja po istem vrstnem redu kot krtačenje.

Vraščeni noht je prava nadloga. Pri nepravilnem obrezovanju se noht vrašča na nožnem palcu v obnohtje. Za obrezovanje nohtov na palcih nog je potreben način, kot ga kaže slika.

Noht moramo obrezovati na nožnem palcu tako, da rasteta stran-

ska robova nohta v smeri vzdolžne osi nožnega palca, na pa vse bolj pravokotno na to os, da se končno zarasteta v obnohtje. Rez ne sme biti izbočen, marveč vbočen.

Če začne noht na palcu rasti v obnohtje, utesne povzroči vnetje zaradi gnilobnih klic. Nastane zagnojen vraščeni noht, ki se odstrani le z operacijo.

Glede na obolenje nohtov so važne tudi motnje zaradi prehrane. Bolezenske spremembe so predvsem na nohtni plošči. Spremembe nastanejo pri črevesnih katarjih, vnetjih trebušne slinavke, hujši oslabelosti, visoki starosti, otrdeli koži in luskavici nohtov.

Prehrabene motnje v nohtih na nogah so zelo pogoste po kroničnem varikoznem kompleksu zaradi trajnega zastoja venske krvi v spodnjih udih.

Priporočajo hojo z bosimi nogami predvsem po mokri travi in po vodi. Izrednega pomena je tudi masaža in izvajanje naslednjih vaj:

Dvigamo se na prste in spustimo nazaj na cele podplate, naredimo nekaj korakov po celem podplatu in se spet dvignemo na prste. To vajo ponovimo nekajkrat.

Nogi postavimo tesno skupaj, se počasi dvignemo na prste, nato pa peti počasi obračamo v kotu nazven, do koder moremo, nakaj jih vrnemo v prvotni položaj. Med posameznimi vajami rahljamo nožne mišice s tresenjem in in, gnetenjem.

Mrzle nožne kopeli se obnesejo pri zaprtju, krvavenju iz nosu in čirih na nogah. Tople kopeli pa se uporabljajo pri raznih prehladih. Mrzle in tople kopeli pa so odlično sredstvo za omiljenje raznih težav, ki nam jih prizadenejo noge, npr. boleče pete.

Mnogi trpijo zaradi mrzlih nog. Pomagajo mrzle in tople kopeli, sprehodi, primerna hrana in globoko dihanje. Prehrana je: grobozrnati kruh, sočivje in malo mesa. Večkrat je za boleče noge kriva tudi prevelika telesna teža - debelost.

Zelo neprijetno je potenje nog, ki ga odpravimo s toplimi kopelmi in volnenimi nogavicami. Za kopel vzamemo zavretek senenih rož. Pri tem je važno omejiti meso, več tednov jesti več sočivja in solate ter v sopari kuhanega krompirja.

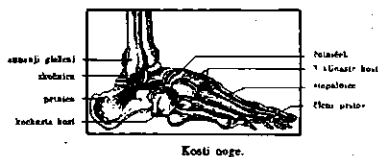
Krčne žile povzročajo bolečine v nogah. Otekle noge so za hojo in stanje prava nadloga. Uspešno je le strokovno zdravljenje. Zelo učinkovita in uspešna prva pomoč so mrzla voda in kroženje z nogami.

Izrednega pomena je arterijska cirkulacija nog. Posteriorni golenični (tibialni) puls palpiramo (tipljemo) na arteriji na notranji strani gležnja. Puls arterije narta (pedis dorsalis), ki je nadaljevanje tibialne arterije tipljemo na dorsalni strani stopala med obema maleolusama. Arterija nato poteka na dorsalni strani noge k prvemu in drugemu prstu. Če je noga mrzla, tega pulsa ne moremo otipati. Vsaka sprememba barve na prstih in bolečina nas mora opozoriti, da je potreben pregled pri zdravniku. Posebno je to važno pri diabetikih.

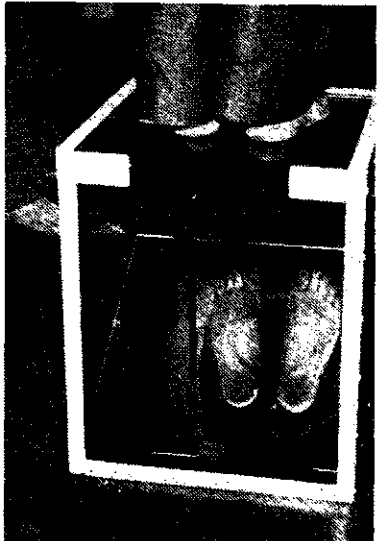
O pravilnosti cirkulacije nam pove oscilometrija. Na našem oddelku tako napravimo imamo.

Deformirana stopala s tremi in štiri prsti

Kosti noge

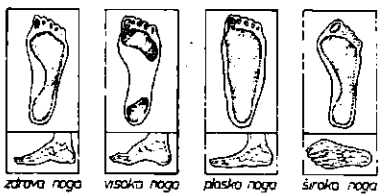
Edoskop

Kot zaključek: - nogi sta samo dve, zato ju moramo čuvati in nenehno negovati.

«Kdor svojo bolezen skriva, zanj ni zdravila» - etiopski pregovor.

dr. Aleksander Rjazancev

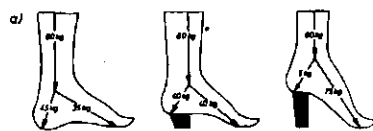
ODTISI NOŽNIH PODPLATOV

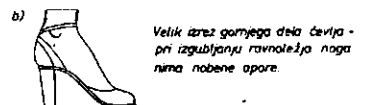
zdrava noga visoka noga ploska noga široka noga

ŽENSKI ČEVLJI 73 - SREDSTVO MODERNEGA MUČENJA IN DEFORMACIJ STOPALA

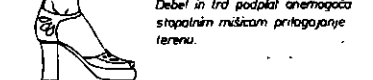
Tri nevarnosti čevljev z visoko in široko peto model 73

Previsoka peta - teža telesa je povsem na prstih, s tem je izredno povečan pritisk na stopalni lok (nevtralizirajo ploskih nog) in zelo zmanjšano ravnotežje telesa.

Velik izrez gornjega dela čevlja - pri izgubljenju ravnotežja noga nima nobene opore.

Debel in trd podplat onemogoča stopalnemu mišiču prilagajanje terenu.

KURIRČKOVA POŠTA NA OŠ TONE ČUFAR

Tudi letos je odšla na pot kurirčkova pošta. Učenci osnovne šole Tone Čufar smo jo sprejeli 26. marca ne Belem polju od kurirjev - učencev osnovne šole 16. december Mojstrana. Na šoli smo pripravili prireditveni kulturni program. Pionirjem je bilo zelo žal, da se sprejema ni udeležil nihče od še živih borcev, saj bi posebno najmlajši radi prisluhnili vsaj kratki zgodbi iz časa NOB.

Kurirčkovo torbico so naši kurirji zaupali najmlajšim iz VVO Angelce Očepek na Plavžu, še prej pa so v torbico vložili prismo z naslednjo vsebino:

DRAGI TOVARIŠ TITO!

Človek se bori s časom, čas se bori s človekom. Čas pa hiti ter nas priganja.

Mnogo je ljudi na svetu, ki jih spoštujemo. Šo junaki dela ali borbe. Med njimi si prvi ti, tovariš Tito.

V teh težkih trenutkih, ko biješ boj z boleznijo, nisi sam. S teboj je vsak trenutek tisoč misli. Ko poslušamo novice o tvojem zdravstvenem sta-

nju, nas združuje ena sama želja: čimprej ozdravi. Želimo, da naprej vodiš našo državo v bratstvu in ljubezni med narodi. Vsi potrebujemo tvoj lik, tvojo močno osebnost, ki nas vodi skozi vse težave. Tvoje ime je legenda, ki bo za vse čase živelo v srcih vsega človeštva. Tvoja ideja o politiki, ki temelji na miru in pravici vsakega naroda, je edinstvena.

Koliko brzojav prihaja k tebi vsak dan! Na tisoče pozdravov s celega sveta se steka k tebi v klinični center. Šasopisi pišejo o tebi kot o borcu za svobodo, kakršnega si et še ni imel. Pišejo kot o stvarniku našega edinstvenega političnega sistema, kot o sejalcu bratstva in enotnosti. Toliko milijonov ljudi trpi in upa s tabo. Je potlej čudno, da so naše misli ves čas s tabo?

Tito, eno samo željo imamo: ciscubani, pionirji, mladinci in vsi delovni ljudje naše lepe domovine. Tako kot si zmagal v bitkah med NOB, zmagaj tudi v tej bitki - bitki z boleznijo.

Pionirski odred OŠ Tone Čufar Jesenice
Zapisala Katarina Vidali. 8. a
OŠ Tone Čufar Jesenice

SPREHOD PO KARDELJEVI RAZSTAVI

Stojim med množico ljudi pred halo gospodarskega razstavišča v Ljubljani. Napis pri vhodnih vratih odkriva naš cilj: Razstava o življenju in delu Edvarda Kardelja. Ob 70-letnici njegovega rojstva jo je pripravil jugoslovanski center za teorijo in prakso samoupravljanja.

Ko stopim, se mi pogled ustavi na fotografiji dveh velikih mož - Kardelja in Tita. Skozi predprostor pridem v veliko dvorano. Pred mano se pojavi velika pokončna konstrukcija: jekleni, rdeče obarvani drogovi, speti med seboj v nekakšen mozaik. Stopim na lesene deske, ki me popeljejo na pot po razstavnih nadstropnih pregradah, pravzaprav na pot skozi Kardeljevo življenje.

Najprej pritegnejo mojo pozornost dela, prevedena v mnogo jezikov: v kitajščino, indijsko, angleščino in druge. Nekatere Kardeljeve knjige so prevedene v vse svetovne jezike, na primer: Socializem in vojna, Protislovja družbene lastnine v sodobni socialistični praksi, Zgodovinski izvirni neuvrščeni. Ogle-dujem si fotografije, ki so projicirane na folije. To so predvsem prizori iz Kardeljevega zasebnega življenja. Posebej prirčna je fotografija Kardelja z vnučko, ki mu mrši lase.

Po stopnicah pridem v prvo nadstropje. Ogledam si Kardeljeva spričevala. Bil je dober učenec. Tudi stari ata, ki je bil njegov sošolec, mi

je pravil, da je bil med najboljšimi. Obkrožajo me folije s citati iz Kardeljevih govorov in odlomki iz njegovih knjig. V naslednjem nadstropju si ogledam film, ki je bil predstavljen ob njegovi smrti - sestavlja jo ga spomini njegovih prijateljev in znancev. Posebej me pritegnejo Kardeljeve slike. Jakac pa je dober upodobil, pa tudi Pečar in Kos.

Ne vem natančno, koliko nadstropij je bilo, a vem, da je povsod odsevala njegova podoba, povsod učil njegov nauk, nauk borca za mir in socializem.

Višem se še v spominsko knjigo, vzamen prospekt in nadaljujem pot proti izhodu. Razmišljam o razstavi, ki je name naredila velik vtis, predmišljam o Edvardu Kardelju - o vojaku našega revolucionarnega gibanja, o neomajnem borcu, ki je poznal umika in oddiha, o velikemu našega naroda, ki bo večno živel v naših srcih.

Katarina Vidali. 8. a
Literarni krožek OŠ
Tone Čufar, Jesenice

TRJE SEMINARJI O VARSTVU OKOLJA

Ta teden smo začeli s seminarji o varstvu okolja. Napisali smo že, da bodo to dvodnevni seminarji, izvedeni v desetih urah in bodo obsegali štiri teme. Vendar je prišlo do spremembe, saj bodo seminarji samo trije. Zadnji načrtovani je bil preblizu prvomajskim praznikom, zato smo se odločili, da ga združimo s tretjim seminarjem.

Tako bodo seminarji ob torkih in sredo, v 3. b razredu centra srednjih šol (v gimnaziji), in sicer:

- prvi seminar: 8. in 9. aprila,

- drugi seminar: 15. in 16. aprila,

- tretji seminar: 22. in 23. aprila.

Na seminar smo vabili naslednje udeležence: člane komisij za varstvo okolja, člane komisij za komunalno gospodarsko in urbanistično planiranje, člane ZSMS, organizirane v krajevnih skupnostih in srednješolce. Vabili smo jih po krajevnih skupnostih, in sicer:

- na prvi seminar iz krajevnih skupnosti Zirovnica, Javornik-Koroška Bela in Blejska Dobrava;

- na drugi seminar iz KS Plavž, Sava, Podmežaklja in

- na tretji seminar iz KS Hrušica, Planina pod Golico, Dovje-Mojstrana, Kranjska gora in Rateče.

Sveda vabimo vse, ki jih seminar zanima, da pridejo, čeprav jih posebej nismo vabili.

Navedimo še enkrat teme:

- splošni družbeni pomen varstva okolja,

- varstvo zraka in ropota,

- varstvo voda in dispozicija odpadkov,

- trdi odpadki in končna dispozicija.

V klubu samoupravljalcev smo uvrstili ta seminar v program prazničnih zanimanj za varstvo okolja in upamo, da se ga bodo slušatelji udeležili v večjem številu. MVM

PROGRAM DELA KOMISIJ TD JESENICE

V četrtek, 3. aprila, so tri komisije Turističnega društva Jesenice sprejemale programe dela za letošnje leto s konkretnimi zadolžitvami.

Turistični podmladki v šolah bodo pridobivali nove člane, opravili vrsto čistilnih akcij okrog šol, na širšem območju Jesenic in drugod. Da bi zajeli vse mesto in okolico, so se dogovorili, da bodo učenci osnovne šole Karavanški kurirji NOV Koroška Bela čistili področje krajevne skupnosti Javornik-Koroška Bela, učenci poklicne šole ŽIC območje Senožet do TVD Partizan, učenci osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice območje krajevnih skupnosti Sava in Podmežaklja, področje krajevne skupnosti Plavž do potoka Jesenice in Hrušico bodo čistili učenci osnovne šole Tone Čufar Jesenice, zahodno od Jesenic pa učenci šole za zdravstvene delavce Jesenice. Dan in čas akcij bodo po šolah sami izbrali, o tem pa obvestili člane komisije za urejeno okolico, ki bodo pri tem sodelovali.

Podmladki so že vse leto delavni in bodo nadaljevali z zastavljenimi dejavnostmi, kot so: predavanja, turistično poučni izleti, zbiranje etnografskih predmetov, razglednic, projektov, priprava razstav, skrb za urejenost okolice pri spomenikih NOB. Učenci centra srednjih šol bodo popravili in prepletkali mini Aljažev stolp ob poti na tržnico in uredili nov prospekt Jesenic. Učenci osnovne šole Tone Čufar bodo očistili Trim stezo pod Žerjavcem ter s peskom posuli nekatere njene dele.

Člani komisije »lepe rože in urejena okolica« si bodo prizadevali, da se bodo še novi prebivalci Jesenic in okolice vključevali v že 12 let trajajočo akcijo, s katero pospešujejo prizadevanja, da bi bilo čim več oken, balkonov, vrtov in javnih prostorov zasajenih z rožami in da bi čim več prebivalcev stalno skrbelo za urejeno in čisto okolico. Navzoči so v zvezi s tem predlagali, naj bi komunalno podjetje Kovinar postavilo na avtobusnih postajališčih več večjih in bolj primernih košev za smeti. Najbolj bi bilo to potrebno pri bolnišnici, Čufarju, na železniški postaji in pred Železarno. Menili so, da je za namerne uničevalce in onesnaževalce okolja potrebno uvesti učinkovite sankcije. Za večji red in čistočo okrog poslopj z družbenimi stanovanji so stanovanjski in komunalni skupnosti predlagali, da naj hišni sveti posamezne stanovalce opozorijo na stanovanjske pravice zadolžijo, da bodo nenehno

skrbeli za red in čistočo na dodeljenem prostoru v in ob poslopju.

V nekaterih poslopjih so to že uredili in to uspešno, drugod pa se bodo morali o tem še dogovoriti. Člani komisije so menili, da bo uresničevanje tega prispevalo tudi h krepitvi stanovanjske samouprave. Samoupravno odločanje in udeležba pri vzdrževanju prebivališč in okolice bo največje jamstvo, da bo ta skrb popolna in učinkovita. Seveda pa bo pri tem potrebne še veliko vzgoje. Zato bo turistično društvo poskrbelo, da bodo vsa gospodinjstva dobila letake z vzgojno vsebino. Natisnili jih bodo pri gorenjski turistični zvezi, raznosili pa jih bodo člani turističnih podmladkov in učenci osnovnih šol.

Program dela je sprejela tudi komisija za turistični promet in informativno službo, čeprav se je zbrala v okrnjeni sestavi. Prizade-

vala si bo, da bi se povečale prenočitvene zmogljivosti, da se bo popravil in prepletkal mini Aljažev stolp ob poti na tržnico, da se bo ustrezno vzdrževala vremenska hišica, da se bo pridobil ustrezen prostor za informativno službo, da se bo izdelal nov prospekt, dopolnil tloris Jesenic na železniški postaji in podobno. Upravnemu odboru bodo priporočili, da dopolni in izboljša kadrovske sestave te komisije, ker je del članov ob konkretnih zadolžitvah popolnoma odpovedal. Pohvalo zasluži železniška postaja in njeno vodstvo, medtem ko so odpovedali predvsem tisti, ki so najbolj poklicani za urejanje teh vprašanj, in sicer Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje, Viator in Kompas na Jesenih.

Komisije bodo intenzivno nadaljevale z že zastavljenim in na novo predvidenim delom, ki bi program kar najbolj dosledno uresničili. Predsedniki komisij bodo o tem poročali upravnemu odboru, ki jim bo nudil potrebno pomoč in ustrezna finančna sredstva.

B.

MLADI SO DALI POBUDO ZA USTANOVITEV TURISTIČNEGA DRUŠTVA V ŽIROVNICI

Osnovna organizacija ZSMS v krajevni skupnosti Žirovnica je dala pobudo, da se ponovno ustanovi turistično društvo. Zato so v sodelovanju s krajevno konferenco SZDL in drugimi organizacijami 4. aprila imeli sestanek iniciativnega odbora, na katerem so sprejeli pravila in izbrali odbor, ki bo poskrbel za vse, kar je potrebno za ustanovitev društva. Odbor sestavljajo: Ludvik Avguštin, Jaka Čop, Beata Čučnik, Janez Dolžan, Francka Gorjanc, Slavko Mežek, starejši, Milan Pagon, Franc Vičar in Ljubica Zima, ki prebivajo v različnih naseljih tega področja. Na tem sestanku so sprejeli tudi priporočila za akcijski program tega odbora. Predvsem bo treba zbrati člane, oživiti delovanje turističnega podmladka na osnovni šoli, opraviti več turistično podučnih in vzgojnih predavanj, vključiti se v prizadevanja za varstvo, ureditev in okrasitev okolice, v tekmovanja, ki jih organizirata gorenjska in republiška turistična zveza, ureditev parka velikih mož s tega območja, dokončanje rekreacijskega centra v Završnici, propagirati obisk kulturno zgodovinskih spomenikov na tem področju, sodelovati pri koordinaciji kulturno zabavnih prireditev in drugo.

Prvi sestanek pripravljalnega odbora bo sklical osnovna organizacija ZSMS. Na njem bodo sprejeli program in pričeli z delom. V zvezi s tem naj povemo, da ima turistično društvo na tem območju vse pogoje za uspešno delovanje na prostovoljni osnovi. Za materialne stroške naj bi v začetku prispevale vse organizacije, katerih predstavniki bodo tudi povabili na prvo sejo odbora. Kasneje naj bi se potrebna sredstva za delovanje zbirala od turistične takse za nočitev na tem področju, od raznih prireditev, ki bi jih organizirali in pripravili ter od drugih možnosti, ki se bodo še pokazale med delovanjem.

Izredno pohvalno pri tem pa je, da so za ponovno ustanovitev društva dali pobudo mladi, ki bodo s svojim mladostnim poletom ob veliki ljubezni do svojih rojstnih vasi pod Stolom, iz katerih so izšli svetovno pomembni možje, pripomogli k hitrejšemu razvoju tega turistično zanimivega področja.

B.

ASFALT BO ŠE POVEČAL OBISK VRŠIČA

Čez Vršič je včasih vodila pot, po kateri so hodili kozarji in rejci ovac iz Trente in Bovškega ter nosili na sejem v Kranjsko goro napredaj skuto in druge mlečne izdelke ter drobnico. Prva svetovna vojna, boljše Soška fronta, pa je zahtevala boljše pot za dobro oskrbo avstroogrske vojske. Zato so se odločili in v glavnem po trasi, ki je še danes, zgradili za takrat široko in niti ne strmo cesto čez Vršič. Od Kranjske gore do Trente je dolga 24 km in ima 50 ostrih ovinkov, ki so ustrezno označeni.

Do lani, ko so jo asfaltirali z obeh strani, je bila ta zanimiva gorska cesta makadamska. Asfalt manjka sedaj samo še na manjšem delu ceste pod Vršičem na primorski strani, kjer morajo obnoviti še most in cesto ustrezno razširiti. Glede na to, da je ta edinstvena gorska cesta, ki se vije v objemu najvišjih skalnatih vršcev naših Julijcev, sedaj asfaltirana, bo od 1. maja, ko cesto navadno odpro, pa tja do jeseni, ko jo zapade sneg, promet še veliko večji, kot je bil doslej. Po njej se bodo namreč usmerjali tudi številni gostje iz zahodnih držav, ki bodo prihajali k nam na severni Jadran.

B.

LANI NA JESENICAH VEČJI TURISTIČNI PROMET

Na Jesenicah prevladujeta v glavnem prehodni in poslovni turizem, prehodni zaradi lege ob glavni gorenjski magistrali, po kateri teče velik del prometa iz Zahodne Evrope k nam in še dalje v severa tudi v obratni smeri, poslovnega turizma pa na Jesenicah veliko zaradi Železarne in drugih delovnih organizacij, ki jih od drugod obiskujejo kupci in drugi poslovni gostje.

Lani je na območju turističnega društva Jesenice, to je od Potoka do vključno Hrušice, prenočevalo 8.971 gostov. Od tega je bilo domačih 7.120, tujih pa 1.851. To je 2.839 ali 24 % manj kot leto prej. Pri tem pa je zanimivo to, da je bilo lani kar 9.592 ali 43 % več nočitev kot leta 1978. Domači gostje so prenočevali 30.855 krat, tuji pa 2.215 krat. Gostje so torej na Jesenicah zadrževali dalj časa, glede na omejene prenočitvene zmogljivosti, skupno 140 postelj, pa ni moglo prenočevati toliko oseb kot predlanskim.

B.

LETNA KONFERENCA ZB NOV PODMEŽAKLJA

V četrtek, 27. marca, je odbor ZB NOV Podmežaklja sklical redno letno konferenco v dvorani KS Podmežaklja. Od 106 članov je bilo navzočih 58. Udeležba je bila razmeroma dobra, če upoštevamo starostni sestav članstva. Konferenco je odprl predsednik odbora Alojz Komic, pozdravil je predsednika KS Podmežaklja Janeza Komela, sekretarja osnovne organizacije ZK Franca Jerala in vse navzoče člane ter predlagal enominutni molk v počastitev spomina na štiri umrle člane v preteklem letu.

Sledila so poročila predsednika o političnem položaju v svetu, tajnika o delu in poslovanju odbora v letu 1979 in blagajnika o blagajniškem poslovanju s poročilom nadzornega odbora, ki je pozitivno ocenil poslovanje. Sledilo je še poročilo o delu civilne zaštite v KS Podmežaklja, ki ima velike kadrovske težave, ker kadrov v ZB NOV Podmežaklja praktično ni, ker je večina na drugih dolžnostih.

Zaradi bolezni Alojza Komica je konferenca z večino glasov navzočih članov izvolila za novega predsednika odbora ZB NOV Podmežaklja Ivana Azmana, Alojz Komic pa je še nadalje ostal član odbora, da bi pomagal pri vodenju ZB NOV Podmežaklja.

V razpravi in poročilu je predvsem izstopalo vprašanje, kateri dogodek in datum bi bil najbolj primeren za proglasitev krajevnega praznika.

Alojz Komic je kot član komisije za udržitvev krajevnega praznika po-

jasnili, kaj je vodilo odbor pri predlogu, da se krajevni praznik praznuje 19. julija, to je na dan, ko je leta 1944 Prešernova brigada izvedla mobilizacijo prisilno privedenih delavcev za železarno na Jesenice. Navzoči so predlagali, naj bi bil datum za praznik začetek dela Osvobodilne fronte na terenu Podmežaklja.

Na osnovi razprave so strnili naslednje predloge za praznovanje krajevnega praznika:

- akcija Prešernove brigade 19. 7. 1944,
- akcija Cankarjevega bataljona v letu 1942,
- dan smrti pisatelja Toneta Čufarja, 11. avgusta 1942,
- organizirano delovanje OF v maju 1941.

Konferenca je dala komisiji, katero sestavljajo predstavniki družbenopolitičnih organizacij krajevnih skupnosti, pooblastilo, da predloge temeljito prouči in dobi rešitev, ki bo najboljše in najbolj ustrezala kraju.

Poleg tega je tekla tudi razprava o predlogu, da bi se naj nekatere ulice preimenovali po padlih borcih in talcih. Tako je bilo predlagano, da naj bi se Ilirska ulica preimenovala v ulico Lovra Azmana, Medvedova ulica v ulico Stanka Sekardija in odcep Ceste 1. maja v naselju za trgovino v ulico Stanka Balanča. Konferenca je predlog soglasno sprejela in predlagala, da se da ustrezen predlog občinskemu odboru ZB NOV Jesenice.

Jože Rozman

BORCI NOB S PLAVŽA SO PODALI OBRAČUN DELA V LANSKEM LETU

Krajevna organizacija ZB NOV Plavž je imela svojo letno delovno konferenco v petek, 4. aprila. V poročilu o delu, ki ga je podal predsednik Franci Pesjak, je poudaril, da sta bile od šestih komisij najbolj delavni komisiji za zdravstvena in socialna vprašanja ter komisija za razvijanje tradicij NOB. Prva je vodila posebno skrb za starejše in bolne člane, ki so jih obiskovali doma in v bolnišnici. Obiskali so skupno 80 bolnih članov, za 70-letnike in borce-prostovoljce za severno mejo 1918/1919 so pripravili družabni večer, 18 članov so predlagali za priznavalnino, 15 pa za zdravljenje. Poleg tega so dvema članoma podprli prošnji za stanovanje in trem članom za gradbena posojila.

V okviru komisije za razvijanje tradicij NOB so se udeležili kurirskega smuka, pohodka na Stol, komemorativne svečanosti v Svečah na Koroškem, sodelovali so pri pravi proslavi ob dnevu žensk, šest članov se je udeležilo slavlja na Ravnah na Koroškem. Poleg tega je bilo več članov na proslavi dneva mladosti na Pristavi, ob sprejemu kirurške pošte, na pikniku v Begunjah, na proslavi ob krajevnem

prazniku v Žirovnici, na zboru aktivistov pri Kamniku, orientacijskem pohodu po partizanskih poteh in drugod. Na dan mrtvih so organizirali žalno komemoracijo ob grobovih padlih borcev v spominskem parku na Plavžu. Proslave »mrtvi bataljon« na Pokljuki se je udeležilo sedem tovarišev.

Kadrovska komisija je skrbela za izpopolnjevanje evidence. Pri tem so ugotovili, da mnogi nimajo ustreznih odlikovanj za udeležbo v NOV. Dosej so pripravili 15 predlogov, za druge pa jih še bodo. V razpravi so med drugim sprožili vprašanje v zvezi s pisanjem Jožeta Vidica o smrti partizana Miha Arha iz Podkorena. Za raziskavo tega primera so predlagali posebno komisijo.

S konference so predsedniku Titu poslali pozdravno brzojavko z najboljšimi željami za čimprejšnjo ozdravitev.

Za sestavo letošnjega programa dela, ki bo podoben lanskemu, so imenovali posebno komisijo. Pri tem bodo dali poseben poudarek aktivnemu sodelovanju v stabilizacijskih prizadevanjih in čuvanju pridobitev ljudske revolucije.

B.

VABILO NA PROSLAVO DNEVA INVALIDOV

DRUŠTVO INVALIDOV JESENICE vabi invalide in občane na proslavo v počastitev mednarodnega dneva invalidov, ki ga letos praznujemo pod geslom: REHABILITACIJA INVALIDOV - DOLŽNOST IN PRAVICA.

Proslava bo v soboto, 19. aprila, ob 17. uri v delavskem domu Julke in Albina Pibernik na Javorniku.

Kulturni program bodo izvajali:

- pihalni orkester Jeseniški železarji pod vodstvom Ivana Knifca,
- Vokalni oktet DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica - Breznica pod vodstvom Marjana Jemca,
- kulturna skupina pri DU Javornik - Koroška Bela pod vodstvom tov. Peternele,
- recitatorji OŠ Karavanški kurirji NOV Kor. Bela pod vodstvom tov. Malenškove.

Vljudno vabljeni

Udeleženci iniciativnega sestanka za ustanovitev TD v Žirovnici (Foto B. Blenkuš)

PROMETNA TEKMOVANJA

V petek, 4. in v soboto, 5. aprila, je bilo na Jesenicah občinsko tekmovanje pionirjev prometnikov in tekmovalcev »Kaj veš o prometu?«.

Tekmovanje za pionirje prometnike je organizirala osnovna šola Tone Čufar Jesenice, sodelovale pa so ekipe iz vseh osnovnih šol jeseniške občine. Najprej smo reševali naloge iz prometne varnosti in streljali zračno puško. Kako se znamo obnašati na cesti, smo dokazali na orientacijskem pohodu. Pot nas je vodila preko železniškega in savskega mosta do Žvagnove kmetije, mimo vseh pomembnejših kulturnih in zgodovinskih obležij. Med potjo smo reševali naloge iz poznavanja kulturnih in zgodovinskih znamenitosti Jesenic, varstva okolja in etike v prometu.

Nase priprave za tekmovanje so bile temeljite. Med prostim časom smo streljali zračno puško, predlagali snov iz prometnih predpisov in iz prve pomoči. Pri tem so nam pomagali Pavla Pintar, Franc Langus, največ pa mentorica za prometno vzgojo Cvetka Hubjer.

Rezultati tekmovalcev pionirjev prometnikov: 1. OŠ Gorenjski odred - Žirovnica, 2. OŠ Tone Čufar - Jesenice, 3. OŠ Karavanški kurirji NOV - Koroška Bela.

Tekmovanje »Kaj veš o prometu« je bilo na osnovni šoli Prežihov Voranc na Jesenicah. Na tem tekmovalstvu sta sodelovali po dve ekipi iz vsake šole. Obsegalo je

spretnostno vožnjo na poligonu, vožnjo po mestnih ulicah in poznavanje cestno prometnih predpisov in etike v prometu. Tekmovalci naše šole so vadili spretnostno vožnjo pri osnovni šoli Prežihov Voranc.

Najboljši učenci na tem tekmovalstvu so bili: 1. Gregor Peljhan, OŠ Gorenjski odred Žirovnica, 2. Matjaž Škof, OŠ Tone Čufar Jesenice, 3. Primož Kapus, OŠ Prežihov Voranc Jesenice.

Ekipno so se tekmovalci takole uvrstili:

Mlajši pionirji: 1. OŠ Gorenjski odred Žirovnica, 2. OŠ Jeseniško-bohinjski odred Kranjska gora, 3. OŠ Tone Čufar Jesenice.

Starejši pionirji: 1. OŠ Gorenjski odred Žirovnica, 2. OŠ Karavanški kurirji NOV Koroška Bela, 3. OŠ Tone Čufar Jesenice.

Na republiškem tekmovalstvu, ki bo 19. aprila, bodo jeseniško občino zastopali vsi proučvrščeni: Gregor Peljhan, Blaž Kokalj, Sonja Legat, Marjan Šiler, Mojca Burlačenko - vsi iz OŠ Gorenjski odred - Žirovnica.

Vsi tekmovalci smo si zadali nalogo, da bomo pazili na red in disciplino na naših cestah.

Zelimo, da bi se vsi sošolci ravnali po cestno-prometnih predpisih, saj bo le tako na naših cestah manj žrtev med šolarji.

Sonja Legat, 8. r. OŠ Gorenjski odred Žirovnica

Najboljši udeleženci dveh tekmovalj o prometu na Jesenicah (Foto J. Rabič)

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Mate DOLENC: Vampir z Gorjancem. Fantastična povest. Mladinska knjiga 1979. — Oznaka v podnaslovu (»povest«) se zdi sprično obsežnosti teksta (275 strani) malce skromna. Na drugi strani pa se v teh posttranskih rečeh — naslov, podnaslov, slika na ščitnem ovitku — kaže precejšnja podjetnost. Ta knjiga bi očitno rada postala uspešnica, razen tega pa ima ambicije tudi na drugi strani. Ni ji namreč botrovala le zgodba o grofu Drakuli, botrovala sta ji tudi Bürger in Prešeren z Lenoro. Vse to seveda zbuja radovednost. Gre za pravo grozljivo ali za parodijo? Poskusil bom potešiti nekaj te radovednosti, vseeno pa je bo ostalo še dovolj, da bo motivirala vse tiste, ki si bodo izbrali to knjigo za svoje prvo letošnje pomladansko branje.

Držal se bom avtorjevega načela, da ne kaže povedati vsega, na začetku pa še sploh ne. Glavno je treba prihraniti za konec — morda sploh zamolčati.

Ne kaže pa mi odlašati z ugotovitvijo, da Dolenčev pisateljsko znanje raste. Dolenc se je ob pisanju krajših povesti marsičesa naučil. Spretnost v pripovedovanju zgodbe (kako malo jih je, tudi v svetovnem merilu, ki se lahko s tem pohvalijo), pa ni njegov edini adut. Štos je v tem, da na pisec, ljubitelj dobrih goštilin in podvodni lovec prenaša v današnjem času v prsih pravo romantično dušo. In zna jo razgrniti pred bralca kakor pred kakšnega pivskega pajdaša.

V tonusu skoraj vseh Dolenčevih zgodb najdemo isti obris, ki je sicer značilen za mnoge znane opere. Ali recimo za Durrellov Aleksandrijski kvartet:

Mlad korenjak pride v stik z lepotic in se zaljubi vanjo. Ona mu kaže sprva naklonjenost, potem pa se mu odmika. Postaja jasno, da pripada nekemu tujemu, skrivnostnemu in sovražnemu okoliščju.

Drugače povedano: preko te lepotic pride junak v stik z neko mračno družbo, z družbenim podzemjem, s sovražnim družbenim razredom, — zakaj ne z »vampirji«? Ta formula je vsekakor neuničljiva, sam Dolenc jo je že večkrat z uspehom uporabil.

Ni pa romantični samo ta skrivnostni svet, ki grozi junaku in ki mu odteguje njegovo izvoljenko: romantično je predvsem njegovo bolesto nagnjenje, njegova ljubezen, ki se kaže kot nekakšna zasvojenost. Junak v osebi te ženske ljubi tisto, kar mu je sicer sovražno, kar mu škoduje, pa ga vendarle privlači. Vendar o podzvesti zdaj ne bomo razpravljali.

Talent Meteta Dolenca pa se ne kaže le v izbiri snovi in v tisti tako redki sposobnosti pripovedovanja, kjer pripoved teče mirno, kot to predpisujejo teoretiki: mirno kot reka, pa hkrati kot bi želeli bralci: kratkočasno kot gorski potok.

Se bolj pomembno se mi zdi to, da zna ta »še vedno mladi« pisatelj tako živo, doživeto, brez predsodkov prikazovati življenje mladih (in »še vedno mladih«) ljudi v naših dneh. Socrealističnih kritik bi tej njegovi podobi sicer lahko očitali marsikaj — od slepote do grdih namerov. Njegovi junaki — mladi, kot so, neprebrani, kot so — so pravzaprav del družbe v malce parazitskem odnosu. Enako kot je orhideja v para-

zitskem odnosu do drevesa, na katerem raste. Znano je, da orhideja prekaša svojega gostitelja po lepoti; in da mu — če je drevo v osnovi zdravo — sploh ni pogubna.

Ti mladi ljudje se, kaj pa moreš, zanimajo samo za ljubezen in za podobne reči. No, tudi za pijačo, za obup, za nihilizem. Samo do kod je to treba jemati zares? V družbo so vključeni bolj tako, z levo roko.

Torej gre za beg pred družbeno resničnostjo? Res, tudi to. Hkrati pa pride do zanimivega paradoksa. Presenetljivo in na zelo pretanjen način se ta zabavni roman dotika zelo bolečega družbenega problema. Vsi se še spominjamo, kako je pred deset in več leti zajel našo deželo val mladinskega samomorilstva. Takrat sta zelo tendenčno zastavila svoji pisateljski peresi Bor in Javoršek. O tem, kako je ta travma prizadela starše, priča tudi pred kratkim nastajena knjiga Milke Kovič, v kateri se ponavljajo Borove in Javorškove obtožbe na račun mračnih sil, ki naj bi gnale mlade ljudi v prezgodnjo smrt, na račun posameznikov, ki naj bi si gasili ježo z mlado krvjo. Če se ne motim, sodne preiskave teh obtožb niso mogle potrditi.

Samomorilski val je skupaj z vsem, kar je sledilo, prejkone prizadel tudi mlado generacijo. O tem, kakšen je bil dejanski odnos mladih do vseh teh dogodkov, do dejstev, do sumov, do govorice, vemo bolj malo. Prav iz te more pa ustvarja Dolenc »vampirsko« vzdušje v prvem delu pričujoče povesti. Tu nastopa tudi profesor Hipolit, ki je širil med mladino nihilistično filozofijo s svo-

jimi občudovalkami. To je taisti lik, ki ga je Bor uporabil v svoji Soli teme.

Dolenc gradi svojo zgodbo po preiskovanem receptu: junak na vsakem koraku odkrije kaj zlovesčega: vence česna, zaskrbljene domačine, ki ob prihodu tujca stikajo glave, nenaravno dolge podočnike. Lenoro vidi junak te zgodbe prvič na podeželskem pokopališču, — stike pa navežeta na predavanju taistega profesorja Hipolita, ki je tako rad govoril o Niču in o Smrti. Le da se pri Dolencu ta travma razveže v črni smeh: če že niso stvari postavljene na prava mesta, pa je vsaj ustvarjeno razpoloženje, ki ho to omogočilo.

Mnogim bralcem je všeč, če v sicer domišljijki zgodbi odkrivajo sledove resničnih dogodkov in oseb. Dolenc vsekakor ni mislil samo nanje. Največ in najlepših strani je napisal za tiste, ki jim ni odveč tisto, kar nekateri imenujejo erotika (ki so od pornografije razlikuje po tem, da ji ne gre za grde besede ne za navajanje dejstev, ampak za poezijo ljubezni). Na zunaj pa je ostal zvest žanru, ki zahteva, da se mora junak v zadnjem dejanju sam podati v levji brol. In tako se konec koncev v zgodbi zares pojavijo vampirji. Komu se bo zdelo, da je s tem avtor zdrsnil na raven šunda. Drugi bodo spet v tem videli pisateljevo pripodobo, niti ne tako izvirno, saj je vampirstvo znana metafora za vse tisto, kar naj bi v miru počivalo, pa ne more.

Marko Hudnik

USPEH UČENK GŠ JESENICE NA 9. TEKMOVANJU MLADIH GLASBENIKOV SRS

V organizaciji skupnosti glasbenih šol, zveze društev glasbenih pedagogov in Glasbene mladine Slovenije je bilo v marcu v Ljubljani — Križankah DEVETO TEKMOVANJE UČENCEV, DIJAKOV IN ŠTUDENTOV GLASBE SR SLOVENIJE.

Na tekmovanju, ki so se ga prvič udeležili tudi študentje akademije za glasbo, so pokazali svoje znanje in sposobnosti najboljši učenci od prvega razreda glasbenih šol do zadnjega letnika akademije za glasbo. Kot je bilo v navadi že doslej, so bile propozicije za udeležbo na tekmovanju zelo stroge zaradi starostnih omejitev, ki potiskajo študij glasbe v zgodnjo mladost. Na tekmovanju je bilo opaziti porast pianistov, manj razveseljivo je stanje učencev in dijakov za harmoniko, solo pevcev in in še nekaterih instrumentov. Razveseljivo pa je bil nastop zadovoljivega števila komornih skupin — od triov do kvintetov raznih instrumentalnih sestavov — kar dokazuje, da je zanimanje za to vrsto muziciranja razmeroma veliko in da iz leta v leto narasta.

Tekmovanja se je udeležilo tudi pet učenk klavirja glasbene šole Jesenice: Ksenija Pejič, Urška Čepulič, Marta Mesec, Mojca Komel, vse iz šole pedagoginje Rajke Pejič in Mojca Ažman, učenka profesorja Petra Kopača. Med mladimi tekmovalci klavirja so vse štiri učence mentorice Rajke Pejič v svojih starostnih kategorijah zasedle tretja mesta in osvojile tretje nagrade. Mojci Ažman pa je bilo dodeljeno

priznanje — diploma. V kategoriji najmlajših tekmovalcev klavirja, v kateri je tekmovala Ksenija Pejič, ni bila podeljena prva nagrada, zato je uspeh nadarjene pianistke še pomembnejši. Poleg zahtevnih obveznih skladb so vse jeseniške učence za tekmovanje pripravile še po tri skladbe znanih skladateljev klavirskih del:

Ksenija Pejič, obvezna skladba: J.S. Bach: Mali preludij c mol, F. Kuhlau: Sonatina op. 55 št. 3 C dur 1 st., F. Schubert: Scherzo, J. Pavlič: Spomin na prvi ples; **Urška Čepulič**, obvezna skladba: J.S. Bach: Mali preludij c mol, M. Clementi: Sonatina op. št. 2 G dur 1. st., P.I. Čajkovski: Polka, Sanjarjenje, Skrjančkova pesem in M. Kozina: Divertimento I. III. V.; **Marta Mesec**, obvezna skladba: J.S. Bach: Dvoglasna invencija št. 14 B dur, L. v. Beethoven: Sonata op. 49 št. 2 G dur 1. st., P.I. Čajkovski: Letni časi, April in I. Lhotka-Kalinski: Stari dalmatinski plesi; **Mojca Komel**, obvezna skladba, J.S. Bach: Dvoglasna invencija št. 14 B dur, J. Haydn: Sonata št. 10 F dur, F. Mendelssohn-Bartholdy: Pesem brez besed in L. M. Škerjanc: Serenada, Nokturno; **Mojca Ažman**, obvezna skladba, J.S. Bach: Dvoglasna invencija št. 14 B dur, J. Haydn: Sonata št. 10 F dur 1. st., E. Grieg: An den Fruhlung, Hochzeitstag auf Trolldhaugen («Lyrische Stucke») in M. Tajčević: Sedem balkanskih plesov št. 1 in št. 2.

Odveč je poudarjati, da take ali podobne glasbene manifestacije stimulirajo delo in študij tako učencev kot pedagogov. To potrjuje prav primer glasbene šole Jesenice, saj je edina z gorenske regije poslala svoje učence na tako pomembno tekmovanje. Prav gotovo tekmovalni uspeh, ki so ga dosegli učence glasbene šole Jesenice, kaže na pravilno selekcijo talentov in bodočih (mogoče celo poklicnih) glasbenikov, ki jih izredno primanjkuje ne samo na Jesenicah, ampak v vsej Sloveniji. Obenem pa je uspeh učencev še eno potrdilo in dokaz, da se glasbena vzgoja na Glasbeni šoli Jesenice in zainteresiranost učencev za pridobivanje glasbene kulture na nekaterih instrumentih v okvirih zelo skromnih razvojnih možnosti razvija v zdravo in pravo smer.

Za uspeh, katerega so dosegli v zelo kvalitetni konkurenci učencev in študentov glasbenih šol in Akademije za glasbo Slovenije, zaslužijo priznanje učenci in njihovi pedagogi, saj so skupaj v večmesečno delo vložili veliko truda, ki je bil poplačan z lepim uspehom in afirmacijo Glasbene šole Jesenice.

F. Ropret

PRED NOVO PREMIERO V JESENIŠKEM GLEDALIŠČU

Jeseniški amaterji pripravljajo še zadnjo igro v tej sezoni. Premiera je predvidena v soboto, 19. aprila. To pot pripravljajo komedijo GUGALNIK, ki jo je napisal Novak Novak, znani beograjski avtor TV nanižanke Pozorište u kući. Tudi GUGALNIK se dogaja v mladi beograjski družini in je pravzaprav komedija veselega žanra. Nekoliko pikra zgodba iz našega vsakdanjega življenja, ki jo gledališniki pripravljajo z veliko željo, da bi nudili domačemu občinstvu dobro in prijetno zabavo.

Režijo so to pot zaupali poklicni

režiserki Vesni Arharjevi, medtem ko jim je bil v veliko pomoč tudi Bojan Stih kot dramaturg predstave.

Komedijo bodo zaigrali: Tatjana Koširjeva, Miran Kenda, Lidija Bižnikova, Rado Mužan, Slava Maroševićeva, Franci Černe, Klemen Klemenc, Ivan Berlot, Bernarda Gašperšičeva in Igor Škrli.

Po sobotni premieri načrtujejo še reprizo v nedeljo, 20. aprila, medtem ko se bodo predstave za abonma zvrstile v tednu pred prvomajskimi prazniki.

IV. INTERFOTO 1980 — RAZSTAVA FOTOGRAFIJ

V okviru svoje dejavnosti neguje foto klub Andrej Prešern Jesenice dobre prijateljske odnose s sosedi onkraj Karavank, s fotoamaterji fotosekcije Naturfreunde iz Beljaka. Vsakoletna razstava, enkrat na Jesenicah in enkrat v Beljaku, je letos že četrta pod nazivom »interfoto«.

Fotoamaterji se sporazumevajo brez besed s fotografijo, svet gledajo skozi objektiv kamere. Učijo se eden od drugega, pomagajo si, vse v želji za razvoj fotografije.

Na letošnji razstavi, ki je bila odprta v petek, 4. aprila, se predstavlja 24 avtorjev s po štirimi fotografijami, 13 avtorjev z Jesenic, od tega pet mladincev in 11 avtorjev iz Beljaka. Žirija, ki sta jo sestavljala Marko Aljančič in Jakob Gnilišak, oba kandidata za mojstra iz Kranja, sta fotografije ocenila ločeno za Jesenice in ločeno za Beljak in določila po štiri najboljše kolekcije.

K predloženim delom sta imela člana žirije nekaj pripomb:

— nekateri avtorji so oblikovali svojo kolekcijo preveč enolično, tako da so posamezna dela v bistvu ponovljeni motivi, ki pa izrazno in vsebinsko ne bogatijo podobe celote;

— k različnim tehnikam pripominjate, da naj bi se uporabljale izjemoma in previdno, morda le v skladu z motivom, ne pa zgolj zaradi tehnike;

— pohvalila sta mladince, ki so s svojimi deli pokazali, da že lepo obvladajo motiviko in jo primerno interpretirajo;

— očitna je tudi razlika med obema klubskima kolekcijama, kar pa najbrž izvira iz različnih pogledov na fotografijo.

Otvoritevno svečanost so popestrili učenci glasbene šole Jesenice s prisrčnim programom, za kar jim gre vsa pohvala. Nastopili so: pianisti Nada Šavor in Mojca Ažman, na blok flavti Mojca Kurbas in Veronika Bartelj ter harmonikar Marcel Federle.

OBISKAL NAS JE PIANIST IGOR DEKLEVA

V okviru prireditve glasbene mladine, v katero smo vključeni vsi učenci osnovne šole Gorenjski odred Zirovnica, smo v sredo, 2. aprila, prisluhnili še drugemu koncertu. Tokrat nas je obiskal in se nam predstavil s svojim mojstrskim igranjem pianist Igor Dekleva.

Predstavil nam je delo Modesta Mosorskega Slike z razstave. Srečanje z umetnikom je bilo enkratno glasbeno doživetje. Občudovali smo hitre gibe umetnikovih prstov po klavirskih tipkah, napeto smo prisluhnili tonom, ki so se širili iz klavirja po telovadnici. Med koncertom nam je tovariš Dekleva razlagal, kako naj prisluhnemo glasbi in si zamislimo slike. Razložil nam je, kako se s toni lahko izrazi različno razpoloženje. Ples piščančkov v jajčnih lupinicah je skladatelj ponazoril v zelo razgibani in razigrani glasbi. Nizki toni so predstavljali težak

kmečki voz; popolnoma drugačna pa je zopet slika, ki je ponazarjala živahen prepri med revežem in bogatašem in branjeve na trgu. Vsak od nas si je lahko ustvaril svojo predstavo o sliki. Igranje je bilo slikovito in koncert nas je navdušil.

Veseli smo, da lahko v okviru prireditve glasbene mladine slišimo igranje velikih mojstrov. Naš gost, pianist Igor Dekleva, nam je pokazal, kako lahko razumemo glasbo. Taki koncerti nam odpirajo nov svet. Svet, ki ga tako malo poznamo in tudi malo cenimo. Spoznavamo tudi najrazličnejša glasbila. Mogoče se bo na kakšnem koncertu celo kdo od nas navdušil za igranje katerega od glasbenih instrumentov.

Saša Kokalj, 6. b —
novinarski
krožek
Osnovna šola Gorenjski
odred Zirovnica

Učenka Glasbene šole Jesenice je nastopila pri otvoritvi likovne razstave (F. B. Blenkus)

KONCERT ZA GLASBENO MLADINO NA JESENICAH

V petek, 4. aprila, je bil v dvorani gledališča Tone Čufar drugi koncert za glasbeno mladino. Gostoval je slovenski pianist Igor Dekleva. Predstavil nam je znano delo M. P. Musorgskega Slike z razstave. Skladba spada med programske glasbo in je za poslušanje zelo zanimiva. Najbolj so me pritegnile Promenade, ki so bile uvod nekaterim delom skladbe.

Koncert je bil zelo poučen. Préd vsakim delom skladbe nam je pianist sebinjo razložil, šele nato jo je zaigral. Z zanimanjem in zadovoljstvom smo ga poslušali.

Po končanem koncertu smo se nekateri učenci z njim pogovarjali o njegovem umetniškem delu. Rad nam je odgovarjal na vprašanja, pa tudi sam je povedal to in ono. Pokazal nam je tudi slike z razstave, o katerih je to skladbo Musorgski komponiral. Tudi ta način dela se mi zdel zanimiv in nenavaden.

Zal mi je, da v tem pogovoru ni delovalo več učencev. Preden smo se razšli, nam je pianist dal avtorizacijo, ki nam bodo ostali v trajnem domu na človeka — umetnika, ki

je svoje znanje nesebično razdal tudi nam, mladim poslušalcem.

Nada Šavor, 7. c

OŠ T. Čufar Jesenice

OBISK PREŠERNOVE IN FINŽGARJEVE ROJSTNE HIŠE

V letošnjih prvih treh mesecih si je Prešernovo rojstno hišo v Vrbi ogledalo 2030 otrok in 1200 odraslih. Hiša je odprta vsak dan razen ponedeljka od 9. do 12. in od 13. do 16. ure.

Finžgarjevo rojstno hišo v Doslavičah si je v tem času ogledalo 526 otrok in 108 odraslih. Finžgarjeva rojstna hiša je odprta ob torkih od 9. do 13. ure, ob sredah od 13.30 do 17.30, ob četrkih od 9. do 13. ure, ob petkih od 13.30 do 17.30, ob sobotah od 9. do 13. ure in ob nedeljah od 13.30 do 17.30. Rk

NEKAJ POJMOV O SLIKARSTVU

Za bralce Železarija, še posebno pa za obiskovalce likovnih razstav, posebno razstav nam vsem znanega in najstarejšega likovnega kluba DOLIK na Jesenicah, bi rad na kratko opisal nekaj pojmov iz slikarstva, kar naj bi pripomoglo k boljšemu razumevanju slikarstva oziroma izražanja umetnikov v njihovih slikarskih izpovedih.

UMETNOSTNE DOBE

Renesansa (preporod): politično in kulturno gibanje od sredne 14. stoletja do sredne 16. stoletja. Napredek znanosti, književnosti in umetnosti (iz Italije).

Barok: izražen z nemirnimi, razigranimi oblikami, učinki močne svetlobe in senc, bogastvom in nakitom. V času od konca 16. stoletja do sredne 18. stoletja (izhaja iz Italije).

Rokoko: Slog po baroku, med 1720 in 1780, z jedrom v Franciji, Nemčiji in Italiji. Zanj so značilne okrasne, igrive oblike, ljubkost in lahkotnost. Najčisteje se je razvil rokoko v notranji opremljeni in umetni obrti (posebno porcelan).

SLIKARSKE UMETNOSTI

Risba: barva pri risbi ni pomembna. Izražajo jo črte. Riše se s svinčnikom, ogljem, kredom in peresom, pa tudi s čopičem.

Kreda: risanje s posebno, nemastno belo in črno kredom, običajno na barvan papir (črn, siv, zelen idr.). Z belo kredom se slikajo svetlobe in s črno poudarjajo sence, osnovo slike tvori barva papirja.

Lavirana risba: nastane z razredčevanjem tuša ali vodne barve z vodo, da se s tem dobi pri isti barvi različne jakosti tonov. Je pa tudi posebna vrsta perorisbe, pri kateri se že posušene črte risbe ponovno raztopi in se jih v gostejših ali redkejših ploskvah razmaže po papirju.

Grafika: vrsta likovne umetnosti, pri kateri se odtiskuje na plošči izdelana risba — lesorez, bakrorez, jedkanica, litografija.

Pastel: pastelna risba je narisana z barvastimi kredami — pasteli, ki so nemastni in se dajo razmazati. Pastelne slike ne spreminjajo barv, morajo pa biti zaščitene pred dotikom (steklo, fiksir).

Akvarel: to je slikanje z vodenimi barvami, prosjono na beli, hrapavi papir. Svetlejša tona se doseže z razredčevanjem barve z dodatkom vode. Bela barva se ne uporablja, ker jo nadomešča belina papirja.

Gvas: slikanje z vodenimi barvami, ki pokrivajo in z dodajanjem bele barve za svetlejša barvna odtenke.

Akvatinta: grafična tehnika, vrsta radiranja, podobni učinki kot s tušem.

Tempera: tehnika slikanja z mineralnimi barvami, ki imajo primešano vezivo (rumenjaki, med, klij idr.). Jajčna tempera, kazeinska tempera.

Freska: (al-fresco — na sveže), slikarja z vodenimi barvami na svežo plast ometa. Neprava freska je slikarja na suh omet.

Olje: tehnika slikanja z oljnatimi barvami na napeto platno, juto, pa tudi na lepenko, les, lesenit, iverico, smrkov papir idr., bodisi s čopičem ali pa z nanosom barve s posebno lopatico.

Tabelno slikarstvo: ta tehnika slikanja izvira iz mumijskih portretov, naslikanih na deščico, iz katere se je razvila ikona.

Mozaik: je tehnika sestavljanja raznobiranih kamenčkov ali steklenih kock z vtiskavanjem v svež omet, ki po osušitvi otrdi.

Collage (nalepljanje): Na platno nalepljeni kosi časniškega papirja, tapet, povosčenega platna in raznih tkanin, povezano z barvnimi ploskvami ali z risbo z ogljem.

Sgraffito: tehnika stenskega slikarstva; v zgornjo plast ometa se izpraska oziroma izreže risba do spodnjih temno obarvanih plasti, kar poudarja učinkovitost risbe.

SLIKARSKE ZVRSTI

Secesija (odhod, odcepitev): Odcepitev od starih konzervativnih združenj. Umetniška smer, ki se je odcepila od stare smeri idealizma in težila po naravnosti.

Realizem: Smer, ki stremi za upodabljanjem resničnosti in odklanja zato vsakršno idealiziranje. Kulturno razgibane epohe: pozna antika, plastika 13. st., nizozemsko slikarstvo. Kot umetnostno zgodovinsko obdobje pokriva realizem nekako čas od 1830 do 1880.

Impresionizem: V Franciji nastala slikarska smer (fran. impression — vtis). Ta tehnika sloni na vtisih v svetlobi menjajočega se vtisa, videza (bolj nakazani kot izčrpani prikazani predmeti). Vloga barve in tehnike slikanja (naši slikarji: Jakopič, Grohar, Jama in Strnen).

Neopresionizem: Razvil se je iz impresionizma z značilnima tehničnima novostma:

— **divizionizem:** nanašanje nemasanih, čistih barv;

— **pointilizem:** pikčaste oblike barvnih lis. Deli barve, ki jih vidimo, v temeljne barve ter prenaša le-te na platno v čistem ali prvotnem stanju kot drobne potezice s čopičem ali pikice; gledalci očesni mrežnici pa prepušča nalogo, da temeljne barve znova združi v optično mešanico.

Ekspresionizem: smer 20. stoletja. Izraz za subjektivna (pristranska) čustva in doživljanje, ki jih vzbujajo v človeku predmeti in dogodki zunanjega sveta. Odpovedovanje naravnim oblikam, deformacija risbe, omejitve barvne skale in njeno stopnjevanje do dramatičnih nasprotij (izražanje duševnih in socialnih kriz; iz Nemčije). Naši slikarji: brata Kralj, Pilon in drugi.

Dadaizem: geslo: uničenje in hkrati ustvarjanje. Uporaba vseh sredstev grozljive domišljije, pa naj je bilo to izdelovanje slik iz odpadkov ali pa razstavljanje spotikljivih predmetov, kot so stola za steklenice ali pa urinali na umetnostnih razstavah (Mona Liza z brki, nesmiselni stroji kot porog znanosti in uspešnosti). Razbiti vse konvencionalne (običajne) umetnostne pojme in popolnoma osamosvojiti vidno domišljijo.

Futurizem: avantgardna (predhodna) umetnost. Prelom s tradicionalno (običajno) kulturo in estetiko. Vse večje potrebe po resnici ne moreta več zadovoljevati oblika in barva; vse stvari se gibljejo in tečejo, vse se naglo spreminja in umetnik bi se moral potruditi, da prikaže to vesoljno dinamičnost. Prostora ni več, oziroma obstaja samo še kot ozračje, v katerem se telesa gibljejo in se med seboj predirajo. Tudi barva se spreminja in iskri, sence so blesteče in plapolajo. Zato so slikali konje, pse ali ljudi s številnimi udi, ki so bili razporejeni po vrsti ali pa žarkasto. Tudi zvok je bilo mogoče prikazati kot zaporedje valov, barvo pa kot prizmatičen ritem. Različne vidike gledanja je bilo moč združiti v en »proces interpenetracije — sočasne zlitja«.

Futurizem je bil v bistvu simbolična umetnost, poizkus ilustrirati izvirne zamisli v likovni obliki.

Kubizem: — začetek leta 1908 (Picasso). Predmetne oblike so geometrično poenostavljene, fasetno lomljene in prenesene v ploskev. Prevladujejo sivkasti in rjavkasti toni. Picasso: kubizem kot umetnost, ki se ukvarja predvsem z oblikami, ko pa je oblika enkrat uresničena, zaživi lastno življenje. Da bi

kubizem lažje razložili, so ga spravljali v zvezo z matematiko, trigonometrijo, kemijo, psihoanalizo, glasbo in še vsem mogočim drugim. Vse to je sama čista literatura, da se ne reče nesmisel, ki je imela samo slabe posledice, ker je ljudi zaslepljala s teorijami. Vse prvine narave, se pravi, vse vidne predstave, ki izhajajo iz predmetne vsebine, umetnik razbije in jih uporabi kot strukturne prvine, tako rekoč zlomi trdno skalo v kocke, ki mu nato rabijo za zgraditev nove samostojne strukture.

Surrealizem (pittura metafisica) iz književnosti v slikarstvo: Sanjske — absurde (nesmiselne) likovne tvorbe, sestavljene stvari in oblike. Bistvena sestavina surrealističnega nauka je pojem svobodne volje. Sanje, prividi. Budne sanje kot možnost umetniškega ustvarjanja. Slikarstvo in kiparstvo zasnovano v bistvu kot likovno preoblikovano pesništvo. Breton: Čist psihični avtomatizem, s katerim hoče kdo ustno ali pisno kako drugače izraziti resnično miselno dogajanje. Narek misli, prost vsakršnega nadzora s strani razuma, neodvisen od vseh estetskih in navedenih pridržkov. Encikl. filozofije: Sam temelji na veri v višjo resničnost nekaterih doslej zanemarnjenih oblik asociacije (miselne zveze), ne vsemogočnosti sanj, na nepristranski igri misli. Poizkuša dokočno razdreti vse druge psihične mehanizme in pri razreševanju poglobljenih življenjskih vprašanj postaviti na njih mesto samega sebe. Formalna pripadnost surrealističnega gibanja komunizmu.

Suprematizem: Zanj je pravi način tisti, ki mu zagotavlja najbolj polno izražanje čistega občutka in se ne meni za splošno priznano predmetnost. Predmet sam po sebi mu je nepomemben, misli zavestnega duha brez vrednosti. Odločilni dejavnik je občutek. Tako pride umetnost k nepredmetnemu prikazovanju — k suprematizmu.

Mašinizem: Mehanično usmerjen; posledica zavestne izenačitve človeka s strojem.

Frottage: Risbe nastale iz »odrgnin« raznih robatih površin, ki jo sestavljajo izmišljene rastline, živali in druge navidezne organske oblike.

Orfizem: Kot umetnost, ki naslika nove strukture s prvini, katere niso izposojene iz vidne resničnosti, temveč čiste stvaritve samega umetnika, ki jim podeli polno resničnost.

Fauvizem (divje zveri): Oznaka skupine slikarjev, ki je prvič zaključeno nastopila leta 1905 v pariškem salonu. Sorodno ekspresionizmu stopnjujejo izraz z močnimi in čistimi barvami, pa tudi s poudarjenimi obrisi.

Verizem: Je estetski vzor, večkrat pa tudi vzor umetnikov s socialističnimi ali humanističnimi simpatijami.

Panteizem: Religiozni ali filozofski nauk, ki postavlja božanstvo in celoto sveta kot eno, se pravi, da zatruje imanenco boga v svetu in zanika osebnega boga.

Abstraktnost: Smer v 20. stol. V osnovi brez predmetne upodobitve in posnemanja le-te. Motivi te

umetnosti niso iz stvarnega sveta. To je nepredmetno slikarstvo z uveljavljanjem in razvijanjem čistih prvih likovnega izražanja: linije, ploskve, volumna, ritma ipd. Ker se odreka upodabljanju oblik iz stvarnega sveta, tudi nima vsebine v pravem pomenu besede, pač pa z razvijanjem čistih prvih likovnega izražanja prihaja do določene likovne vsebine.

Naivno slikarstvo: samouki slikarji slikajo naravno, neponarejeno, prostodušno, otroško.

Sestavil: Rudolf Arh

Literatura: Leksikon Cankarjeve založbe, 1973; Herbert Read: Zgodovina modernega slikarstva, 1969; Michael Levey: Zgoščena zgodovina slikarstva, 1969; Janez Höfler: Osnove likovne umetnosti.

KRANJSKOGORSKO RAZMIŠLJANJE, KI JE LAHKO TUDI VAŠE IN NAŠE

Ko igra mine, je kralj spet berač, pa vendar je vse dobro, kadar pač naš trud ni bil zaman — čim več priznanj, tem večja naša vnema dan na dan. Dajmo drug drugemu, kar kdo ima: vi nam dlani, mi pa vam kos srca.

(W. Shakespeare)

Sleheri ustvarjalec ali poustvarjalec mora biti, če hoče ohraniti ta položaj, v stalnem soočanju z množicami, ali kakor pravimo, z občinstvom, včasih pa jim pravimo tudi porabniki kulture. Šele takrat zadobi njegovo delo svojo resnično vrednost in smisel. Noben pesnik ne more obstajati brez ljudi, ki ga berejo.

S pričujočim zapisom želim pripovedati k razmišljanju tega bumerangovskega odnosa, v podtonu pa tudi kot opravičilo vsej kulturni publiki krajevne skupnosti Kranjska gora.

Ko je pred slabima dvema letoma zaživel OO ZSMS v krajevni skupnosti Kranjska gora, je pričela v njenem okviru s svojo dejavnostjo tudi komisija za kulturo: pionirsko, petošolsko, diletantsko, pred dobrim ducatom poslušalcev, a naivno upajoč, da se bo sčasoma spremenila zaspanost kulturnega bivanja in s tem tudi atmosfera, ki zelo pogojuje avantgardnost neke (po)ustvarjalnosti: (umetnost pa je večna avantgarda in mi imamo v mislih poustvarjanje umetnosti).

Kulturno življenje se v dani sredini še vedno širše manifestira le v dveh kinopredstavih tedensko, ki pa so ju programerji v strahu finančne insuficience degradirali na stopnjo pogrošne zgodbe ob sredah in kriminalke ali zgodbe z divjega zahoda ob sobotah. Tako nas obide 90% renomiranih filmskih produkcij; pred časom: Jesenska sonata, Annie Hall, Življenje pred seboj, da ne

omenjamo Življenske prelomnice, Fedore pa Psiha, ki je bila odpovedana zadnji trenutek.

Če naj se tu krog konča, nočemo zanikati obstoja kulturnih prizadevanj osnovne šole, moškega pevskega zbora, knjižnice, vse do omenjene komisije same, želimo le poudariti, da ti subjekti ostajajo zaprti znotraj sebe, da ne iščejo medsebojnega stika in iz tega rojeno delo ne more zadovoljiti občinstva, ki je skoraj že pozabilo bogato kulturno tradicijo preteklosti in si želi ekskluzivnih predstav, kjer se mizerna inscenacija, šepava režija in tehnična neizraznost še nekako odpusti, nikakor pa ne dejstvo, da nastopajočji nima brezhibne nove kravate. In nihče ne pomisli, koliko trmaste vztrajnosti je bilo treba, da smo v mukotrpni predstavi pokazali, česa ne znamo.

Ni res, da ni ustvarjalnih kadrov. Nekateri so se že vnaprej zblali kuluarjev zakulisnih spletk, drugi pa so izvirni, nekonvencionalni in radi eksperimentirajo, a vselej banalnost atmosfere izniči njihov kreativni potencial.

Kje je pot do estetskega užitka obeh: občinstva in ustvarjalca? V njunem dialogu, v prizanesljivejšem vrednotenju dela in pomena obeh, ko bo občinstvo soustvarjalo predstavo, zavedajoč se, da kdorkoli, ki si je kdaj priboril svoj kvadratni meter odra, ni hotel zahtevati, marveč dajati: »kos srca za plosk dlani«.

Benamina Košir

Učenci osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice na razstavi ročnih del (IK)

CENA ENE STOTINKE

Veliko bralcev Železarija je v preteklem tednu gledalo oddajo na ljubljanski televiziji v živo (cena ene stotinke). Zaradi aktualnosti teme in zanimanja gledalcev oziroma poslušalcev sem tudi sam poslal naš TV pismo, ki ga v celoti objavljam v našem glasilu. Zaradi časovne stiske same oddaje pismo seveda ni bilo v celoti objavljeno in tudi na moja vprašanja in razmišljanja je bilo le delno odgovorjeno. Tudi na druga vprašanja gledalcev so bili odgovori bolj filozofske fraze, ki jih ne razume povprečno izobražen Slovenec. Zlasti veliko vprašanj je bilo glede na Krizajev izjavo na TV, čes da tekmuje predvsem za sebe in za svoj športni užitek. Dejansko to počnejo vsi športniki, le z eno razliko, da naša družba različno vlogo svoja sredstva v priprave vrhunskih športnikov.

Resnica je, da že od pionirske selekcije naprej športne organizacije »živijo« od družbenih sredstev. Kaj so družbena sredstva, pa je razumljivo, saj se to tiče tudi naših žepov. Torej izjava Krizajeva ni bila v redu. Kajti poleg Krizajevih dispozicij, ki so nesporno velike, je prav naša družba tista, ki mu je omogočila, da je razvijal svoje sposobnosti.

Prav do tega odgovora, ki je dokaj enostaven, pa naši gostje na TV niso prišli. Namreč pozabili so, da je pri vsaki dejavnosti našega delovnega človeka prisotna naša socialistična družba na tak ali drugačen način. Mislim, da Krizaj ni edini takega mnenja, temveč lahko rečemo, da se tako obnaša večina naših športnikov, kajti v športnih organizacijah so očitno pozabili vzgajati športnike v socialističnem duhu v odnosu do svojega kluba, republike in države.

V našem športu je toliko neurejenega, da lahko športnik kaj hitro pozabi odgovornost do naše družbe. Za tako mišljenje torej niso krivi samo športniki, temveč tudi naša družba, ki ji je šport ušel iz vajeti.

PISMO UREDNIŠTVU TV

Za vašo oddajo »v živo« bi vašim gostom postavil nekaj vprašanj in razmišljanj v zvezi s temo o športu.

Sam sem se aktivno ukvarjal s športom. Pred leti sem bil stalni član državne reprezentance v klasični kombinaciji in smu-

čarskih skokih. Tako so mi problemi vrhunskih športnikov znani, zlasti v skakalnem športu.

Cilj vsakega športnika je doseči čim boljši rezultat, ne glede na vrsto tekmovalstva. V tej želji po uspehu pa marsikateri športnik odpove, zlasti na zelo pomembnih tekmovanjih. Čeprav ima vse dispozicije, da osvoji največ, kar si športniki želijo — olimpijsko zlato, klone prav iz psihičnih razlogov. Veliko krivde je v sami vzgoji športnikov. Trenerji predvsem pripisujejo izredno pomembnost rezultatom in že od pionirske selekcije naprej vcepljajo v glavo nadebudnežu pomembnost tekmovanj. Največkrat iz lastnih ambicij, vendar kaže, da je to praksa vseh trenerjev.

Poleg trenerjev in športnih funkcionarjev veliko pozornost posvečajo športnim dosežkom tudi sredstva informiranja — glasila, televizija, radio in na podlagi tega vsa športna javnost. Vsi navedeni vplivi veliko bolj pridejo do izraza v individualnih športih, kot so smučanje, smučarski skoki, atletika. Te športne panoge zahtevajo od športnika maksimalno koncentracijo brez stranskih psihičnih pritiskov. Poleg tega je tudi preveč potrošniških interesov samih organizatorjev tekmovanj. Od vsega tega cirkusa ima športnik tekmovalce več škode kot koristi.

Ne smemo zanemariti motivacije vrhunskih športnikov. V naši družbi nimamo urejenega statusa vrhunskih športnikov. Pojave profesionalizma v drugih športih družba različno vrednoti. Nagrajevanje vrhunskih dosežkov je neenotno. Plačujejo se premije, ki postavljajo športnika bolj v delovno-tržni odnos, kar pa ni namen niti cilj športa. Včasih bi se morali zgedovati tudi po vzhodnih državah, ki imajo status športnika rešen. Tudi pri nas bi morali določiti kriterije, kot so mojster športa, zaslужni mojster športa. S tem bi družba stimulirala vložen trud vsakega vrhunškega športnika. Sam naslov pa bi omogočil določene prednosti in ugodnosti vrhunskim športnikom, ki bi bile v skladu z našimi družbenimi interesi.

Navedel sem le nekaj bistvenih problemov, ki so lahko pomembni elementi psihične nestabilnosti naših vrhunskih športnikov. Ponuja se mi vprašanje, zakaj športne organizacije in naša celotna družba ne reši statusa vrhunškega športnika in zakaj nad psihično vzgojo športnikov nimajo večje kontrole oz. vpliva družbenopolitične organizacije.

Jože Dovžan

S samostojne razstave članice likovnega kluba DOLIK dr. Danice Bem Gala (IK)

Urejanje okolja na Plavžu (IK)

Samoupravna stanovanjska skupnost občine Jesenice na podlagi 4. člena odloka o načinu upravljanja s sredstvi družbene pomoči v stanovanjskem gospodarstvu za udeležence NOV in načinu njihovega reševanja stanovanjskih vprašanj (Ur. vestnik Gorenjske št. 11/76) in sklepa 5. redne seje komisije za reševanje stanovanjskih vprašanj udeležencev NOV z dne 2. 4. 1980 objavlja

**ZA DODELITEV POSOJIL UDELEŽENCEM NOV, KI
GRADIJO, ADAPTIRAJO ALI REKONSTRUIRAJO LASTNE
STANOVANJSKE HIŠE**

Posojilo po tem razpisu se lahko odobri za adaptacijo ali rekonstrukcijo stanovanjske hiše (največ do 50.000 din) in za dograditev stanovanjske hiše (največ do 100.000 din).

Posojilo je razpisano iz sredstev samoupravne stanovanjske skupnosti občine Jesenice – družbena pomoč v stanovanjskem gospodarstvu za udeležence NOV. Razpisna vrednost posojila znaša din 500.000 din.

Posojilo po tem razpisu lahko najemajo udeleženci NOV, ki stalno prebivajo na območju občine Jesenice s priznano dvojno delovno dobo v času od 1941–1945, vdove in starši padlih in po vojni umrlih borcev NOV in vojaški vojni invalidi. To pravico imajo tudi otroci padlih in po vojni umrlih borcev NOV ter vojaških vojnih invalidov, če so nesposobni za pridobitno delo.

Interesenti iz III. točke tega razpisa imajo pravico do najetja posojila:

- za dograditev lastne stanovanjske hiše, če imajo zgrajeno hišo do III. gradbene faze, oziroma za dograditev montažne stanovanjske hiše, če imajo dograjeno hišo do I. gradbene faze;
- za adaptacijo ali rekonstrukcijo lastne stanovanjske hiše na podlagi gradbenega dovoljenja ali urbanističnega potrdila pristojnega občinskega upravnega organa.

a) Odplačilna doba za posojilo znaša največ 20 let.
b) Obrestna mera znaša 4 %, v primeru pa, da posojilojemalec ne izprazni družbenega stanovanja v kolikor le-tega zaseda, v roku 36 mesecev po odreditvi posojila, je dolžan plačevati 12 % obresti od najetejga posojila do dneva izselitve iz družbenega stanovanja.

Interesenti za dodelitev posojila vložijo zahtevek v 15 dneh od dneva objave razpisa na posebnih obrazcih preko krajevne organizacije ZB NOV na občinski odbor ZBZB NOV Jesenice, le-ta pa na jih s svojim mnenjem posreduje komisiji za reševanje stanovanjskih vprašanj udeležencev NOV pri samoupravni stanovanjski skupnosti občine Jesenice.

Udeleženci razpisa morajo k obrazcu »zahtevek za odobritev posojila« katerega dobijo na samoupravni stanovanjski skupnosti občine Jesenice na Jesenicah, C. marsala Tita 65, predložiti še:

- gradbeno dovoljenje ali urbanistično potrdilo pristojnega občinskega upravnega organa za gradnjo stanovanjske hiše ali izvedbo adaptacijskih oziroma rekonstrukcijskih del na stanovanjski hiši, katere lastnik je posrlec,
- zemljiškoknjižni izpisek izdan po l. 1. 1980,
- potrdilo o stalni prijavljenosti na območju občine Jesenice (prijavni urad),
- potrdila o vseh dohodkih družinskih članov prosilca za preteklo leto,
- dokazilo o eventuelni invalidnosti (samo vojaški vojni invalidi),
- izjavo o izpraznitvi družbenega stanovanja v roku 36 mesecev, v kolikor ga posrlec zaseda.

**V SOBOTO, 12. APRILA,
BOSTA NA JESENICAH
OD 7. DO 19. URE ODPRTI
TRGOVINI:
EMONA MARKET, PRE-
ŠERNOVA 1/a IN
ROŽCA, SAMOPOSTREŽ-
NA TRGOVINA NA JA-
VORNIKU, O. NOVAKA 8.**

Za občini Jesenice in Radovljica je v mesecu aprilu dežurna lekarna Jesenice

Iščem vsaj enosobno družinsko stanovanje na Jesenicah ali v bližnji okolici. Pripravljen sem plačati stanarino za leto dni naprej. Naslov dobite na uredništvu Železarja.

V soboto dopoldne sem od Poljč od ambulantne železarne Jesenice izgubil rusko možko uro rumene barve s kovinskim rumenim pasom. Ura mi je dragocen spomin, zato prosim poštenega najditelja, da mi jo vrne proti visoki nagradi na naslov Jože Gregorčič, C. revolucije 4, 64270 Jesenice.

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Hladna valjarna Jesenice se iskreno zahvaljujem za prejeto denarno pomoč, ki mi je zelo dobrodošla v času moje bolezn.

Franc Berce

Sodelavcem kadrovskega sektorja se iskreno zahvaljujem za vso izkazano pozornost ob smrti mojega očeta.

Anica Poklukar

Izvršnemu odboru osnovne organizacije sindikata delovne skupnosti za EK-TKR-NOVOGR. se toplo za hvaljujem za prejeto denarno pomoč, ki mi je v času moje bolezni zelo dobrodošla.

Marija Sivec

12. aprila poljski barvni risani film
VELIKA PUSTOLOVŠČINA BOLEKA IN LOLEKA ob 15. uri.

12. in 13. aprila domači barvni
letal. film **PARTIZANSKA**
ESKADRILJA; režija Hajrudin
Krvavac, v gl. vlogi Bekim Feh-
miu, ob 17. in 19. uri.

14. in 15. aprila nem. barvni kavb.
film **OSCEOLA**; režija Konrad Pot-
zold, v gl. vlogi Gojko Mitič, ob 17.
in 19. uri.

14. in 15. aprila dom. barvni
letalski film PARTIZANSKA
ESKADRILJA ob 18. in 20. uri.
16. aprila zaprto.
17. in 18. aprila amer. barvni pust.
film. VELIKI REVOLVERAŠKI
OBRAČUN ob 18. in 20. uri.
19. in 20. aprila amer. barvni akcij.
film PIRANA ob 18. in 20. uri.

12. aprila amer. barvni akcijski
film HOOPER SUPERKASKA
DER ob 20. uri.

16. aprila nem. barvni kavb. film
OSCEOLA ob 20. uri

19. aprila dom. barvni letalski film
PARTIZANSKA ESKADRILJA
ob 20. uri.

23. aprila amer. barvni akcijski film
PIRANA ob 20. uri.

12. aprila amer. barvni film —
drama NE UKRADI MI OTROKA
ob 19. uri.

13. aprila amer. barvni akcij. film
HOOPER SUPERKASKADER ob
19. uri.

19. aprila nem. barvni kavb. film
OSCEOLA ob 19. uri

20. aprila dom. barvni letalski film
PARTIZANSKA ESKADRILJA
ob 19. uri.

— **tajnika** s polnim delovnim časom za nedoločen čas.
 Pogoji: ekonomska srednja šola, dve leti delovnih izkušenj.
 Poskusno delo traja en mesec.
 Kandidati naj pošljejo vloge z dokazili o izobrazbi na naslov:
TOZD Osnovna šola Prežihov Voranc Jesenice v 15 dneh od dneva
 objave.
 O izbiri bodo kandidati obveščeni v 15 dneh po izteku prijave.

se iskreno zahvaljujemo za nesebično pomoč ob težkih trenutkih sosedom Vidičevi in Bogatajevi.

Lepa hvala vsem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti in nam izrazili sožalje.

Posebna hvala družini Novakovi
za venec in vsem darovalcem cvetja.

**Nečakinja Jožica z družino,
nečakinja Marica in ostalo so-
rodstvo**

Ob boleči izgubi naše dobre mame, stare mame, prababice, sestre, tete, svakinje in tašče

se iskreno zahvaljujemo vsem soro-
dnikom, sosedom in znancem za
pozornost in pomoč.

Iskrena hvala sodelavcem in so-
delavkam TOZD Družbena prehra-
na, GD Hrušica in vsem prijateljem
in znancem za podeljene vence in
cvetje ter izrečeno sožalje.

Zahvala tudi pevcem in vsem, ki
so jo spremlili na njeni zadnji poti.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

**Sinovi: Branko, Lado in Bog-
dan z družinami ter ostalo so-
rodstvo.**

se iskreno zahvaljujemo vsem darovalcem cvetja, vsem, ki so z nami sočustvovali in ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Hvala vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in sosedom, ki so nam pomagali in bili z nami. Posebno zahvalo izrekamo dr. Zoniku in dr. Markežu za njuno požrtvovalno pomoč in zdravljenje.

Najlepša hvala za poslovilne besede predstavnikov občinskega odbora ZBZB NOV Jesenice, krajevne organizacije ZB NOV Podmežaklja, predstavniku KS Podmežaklja in govornikom valjarne žice železarne Jesenice. Športnega društva Jesenice in Društva rejcev malih živali Jesenice.

Vsem še enkrat iskrena hvala.
Vsi njegovi

Ob boleči izgubi moje drage mame

se zahvaljujem zdravnikom in strežnemu osebju internega oddelka jeniške bolnišnice za skrb in nego. Zahvalo sem dolžna tudi sorodnikom, sosedom ter kolektivu ŽIC za darovano cvetje in venec.

Posebno zahvalo izrekam družini Zupan, ki mi je v težkih trenutkih nesebično priskočila na pomoč. Hvala tudi pevcem jeseniških upokojencev za zapete žalostinke.

Vsem še enkrat najlepša hvala.
Sin Marijan in vnukinja Betka

			RAHEL VOD			GEODIŠKA ZOGA. :IGONKI			IVANJICA			REKA NA SLOVSKEH			ZITVA BOLEZEN			LOJZE KRAVAC			SIRIJA Z MEZOPOTAMISO			TRATA			VRV. OŽE			PLOD MALI- NJAHA			SELEZAR											
			OSEBNI ZAJMEK						DENIS									HRBANEJ BEOGRAD. NAŠTE- NISAC												SPELE- LOG														
			DOBOT									NESTO V KONGU RUDARSTVO NESTO V PSE												IVAN MINATTI IRENA KOHONT									KRALJIC OTOK			SL.PISA- TELS (ANTON)								
KOČA- RICA			NAPADA- LEC NA POLITIČNO OSEBO			GRUPINA IHELE- MENTEV			TRENER NIKOLIĆ			RIBIŠKA TRVKA			FIGURA SPLOŠNE AMORFNA						RELEZAR			ČISTINA Φ									POGAN											
RUSKI INSTRO- MENT																					NAZEMNI KOZNIKI ČKOR- LOST															TVOR								
PUSLAVA V ČILU															VISOKOGR. VEN EVGENI BERGANT												NESTO V REŠISI ZVANE PO SIRU			KRIVO VENO- NJAŠKO BODALO			SESTAVI ROHNER			URKUTICA V KOŽI GORJKA								
NESTO V UKRAJINSKI SSR																					ANTON JODNIK			ČAR			SIMON JENKO PRIPADNIK ITALIKOV						MORSKA PTICA											
TRINER TOLUOL						KOSITER TRKAL SOSTABE						DVOŽEN- STVO OBREŽJE																					SČEDIČE VRENSA ALUMINIJ						FEDERICO ENIS ARABSKI KNEZ					
IME TREH PERGAM- NIN KRAJSEV									SIN K. SAMOGL. SIRČAK						NOVOST PTICE UTEDE																					BAHENA PALICA								
ZIVCI SLI V. IGRALEC (ALIJ)									AP.ČVO- LOG (FRANJ) OŠEPAČNI BOSNJSKA												PREKOP ---- KE TULU												EDRAVIL ROSTLINJA SODOBNA SL.PESNJA											
NAČRT POTO- VANJA															TEGA MESECA ANDREJ NANTIGEL						KRAJ PR N.GORJE NINO ROBIČ									SREDIŠČE KORE- NJSKE														
VEDICA ARGENT. KP NINČENOV																		Z.I.ME															PREDI- VALKA NEMICE											
CHASSIS						KRALEC DELON												VRHNAŠ YHER												EGON KUNEJ						OKAY								

DRŽAVNO PRVENSTVO ALPSKIH SMUČARJEV NA ZELENICI

Zaradi slabega vremena in plazov je državno prvenstvo, ki je bilo planirano še pred olimpiado, dobilo izredno pozen termin, ki pa jo je še enkrat zagodel. Niti kolikokrat je bila izvedba tekmovanja otežena, ali celo nemogoča, kljub temu pa moramo spet in spet na Zelenico. Če bi bil v prvem roku na razpolago rezervni teren na Koblji, ali v Kranjski gori, bi bilo prvenstvo v skladu s pripravi tekmovalcev pravčasno pod streho, tako pa se je odvijalo v soboto in nedeljo, 5. in 6. aprila.

Prvo disciplino – veleslalom je motil veter v sunkih. Razmere so bile spremenljive in tekmo lahko proglasimo za neregularno. Poleg nemogočih tekmovalnih razmer moti še dogotrajnost tekmovalca. Ob pol štiri popoldan so dekleta zaključila tekmovalje brez prave prehrane. Pozabljamo, da tekmovalci niso stroji, ampak ljudje.

Slalom je bil boljši. Če ne bi bilo toliko izpada v prvem teku moških, bi lahko rekli celo odlični. Predvsem lepa je bila tekma deklet.

Prvenstvo se je nadaljevalo še v nedeljo s tradicionalnim memorialom Zdravka Križaja. Tržičani so letos nosili veliko breme z organizacijo celotnega državnega prvenstva in še dodatno FIS tekmo. Za pripravo zaslužijo zvrhano mero pohval. Toda odločitev, da veleslalom ne trasa njih profesionalni trener, ampak njihov zaslužni delavec, je bila katastrofalna. Izpad v prvi jakostni skupini je bil večji kot v katerikoli slalomu. Na progi so bile tri tako banalne traserske napake, da je vsa

stvar skoraj nerazumljiva. Upajmo, da je draga šola prireditelje v tem smislu dokončno osvestila, kajti to se ni zgodilo prvič.

Najboljša uvrstitev naših je bilo peto mesto Benedika v veleslalomu, v slalomu je bil sedmi. To sta njegovi prvi uvrstitvi v deseterico na članskih državnih prvenstvih.

Pri ženskah je solidno osmo mesto v veleslalomu dosegla Benedičičeva, žal pa je bil zaostanek več kot 11 sekund zelo velik. V slalomu je bila dvanaajsta. Ni ji uspel drugi tek, kar pa je razumljivo, kajti forme brez pravega treninga ni. Šola je jasno na prvem mestu.

Za živce je spet poskrbel Matej Oblak, ki je v obeh disciplinah dosegel odlične čase v prvih tekih, nato pa je na drugi progi precej lahkomiselno zletel s proge. Šele na memorialni tekmi mu je delo šlo od rok, bil je dvaindvajseti, boljši od njega iz njegove konkurence je bil le Čizman, ki pa je vsekakor najuspešnejši mlajši mladinec v tej sezoni.

Tudi Podrekar je imel podobne težave kot Oblak. Res škoda, da na državnem prvenstvu v veleslalomu ni prišel do cilja v drugem teku. Devetnajsto mesto zadnji dan je zadovoljiva uvrstitev.

Lavtižar in Kavčič nista dosegla vidnejših rezultatov. Slabi tekmovalni pogoji, pa tudi padec v formi so storili svoje.

Strokovni svet pri smučarjih zvezi bo prav gotovo storil vse, da se podobni primeri ne bodo ponovili več in bo državno prvenstvo osrednji dogodek sezone in ne zaključek.

Robert Žan, tehnično dovršen pri trinajstih letih (F. J. Šmitek)

Sašo robič, samo tako naprej (F. J. Šmitek)

JESENICE : ELAN 5:1 (3:1)

V tretjem kolu spomladanskega dela SNL – zahod so Jesenitani gostili ekipo Elana iz Novega mesta in visoko zmagali. Tekma je bila odigrana na igrišču NK Bled na Bledu, ker igrišče v Podmežaklju popravljajo.

Tekma je bila zelo lepa, saj smo lahko videli hitro igro z mnogimi strelji na vrata obeh vratarjev in tudi šest zadetkov. In kako so pasali zadetki:

– 0:1 (2. min.) – nespornost jesenjskih obrambnih igralcev in gostje so povedli.

– 1:1 (5. min.) – Samardžija je podal v sredino, Kovačič strelja, Kramar pa odbito žogo vratarja pošlje v mrežo.

– 2:1 (10. min.) – Kramar je dal predložek v kazenski prostor, odkoder je Zubanovič z lob udarcem premagal gostujočega vratarja.

– 3:1 (18. min.) – Troha je z dolgim udarcem zaposlil Kovačiča, ki je v sprintu podal žogo na drugo stran od prostega Mlakarja, ki jo usmeri v prazen gol.

– 4:1 (29. min.) – Bakonič centrira, Mlakar pa je z voley udarcem premagal vratarja.

– 5:1 (86. min.) – Zelo dober Sulejmanović prodira po levi strani, poda prostemu Tkalecu, le-ta pa strelja v levi spodnji kot.

Za Jesenice so nastopili: Tokić, Bakonič, Sulejmanović, Ibrahimović, Omanović, Troha, Kovačič (Lamberger), Samardžija, (Tkalec), Kramar, Zubanovič, Mlakar.

OBČINSKO STRELSKO PRVENSTVO ZA PIONIRKE IN PIONIRJE

V ponedeljek, 7. aprila, je bilo na avtomatskem strelišču na Javorniku občinsko prvenstvo v streljanju. Udeležilo se ga je 16 tekmovalcev. Čeprav so pričeli z delom in resnimi treningi šele pred nekaj meseci, so rezultati pokazali, da so pionirji in pionirke precej napredovali. Predvsem pa je za tekmovalce značilna velika izenačenost, saj je razlika med prvim in šestouvrščenim le deset krogov.

Pionirji so na tem tekmovalstvu tudi poskušali doseči čimboljši rezultat, ki bi jim lahko omogočil nastop na republiškem finalu konec meseca v Ptuj. Na tem tekmovalstvu bo namreč nastopilo 60 najboljših pionirjev in 40 najboljših pionirk iz občinskih tekmovalnih skupin po vsej Sloveniji.

Rezultati:
Pionirji: 1. Karli Stanič 149 krogov, 2. Matjaž Oven 147, 3. Darko Pongrac 146, 4. Anže Bernot 144, 5. Jani Bohinec 140, 6. Bojan Brlež 139, Bojan Farlek 134, 8. Nenad Milojevič 130, 9. Henrik Krašovec 129, 10. Aleš Bizjak 128 krogov.

Pionirke: 1. Merima Krivič 141 krogov, 2. Mihela Škedelj 110, 3. Simka Kičin 77 krogov.

Ob sklepu tekmovalstva so najboljši posamezniki prejeli diplome in praktična darila.

TOZD VZDRŽEVANJE – POLFINALIST GORENJSKE ZA POKAL MARŠALA TITA

V nedeljo, 6. aprila, dopoldne je bil v Kamni gorici šahovski dvoboj za pokal maršala Tita za vstop v polfinale Gorenje med ekipama Partizan Kamna gorica in TOZD Vzdrževanje Železarne. Ekipi sta nastopili na štirih deskah. Za ekipo TOZD Vzdrževanje so nastopili naslednji tekmovalci: Krničar, Simčič, Pazlar, Dobovšek.

Končni rezultat: Vzdrževanje 3 1/2, Partizan Kamna gorica 1 1/2. Zaradi te zmage bodo vzdrževalci nastopili v polfinalu Gorenjske. Organizator – šahovski klub Partizan Kamna gorica zasluži vso pohvalo, enako gledalci za korektno navijanje.

ML

DVANAJSTI TRIGLAVSKI TURNI SMUK

Gornjesavska planinska društva obveščajo vse, da bodo v primeru ugodnih snežnih razmer in prevoznosti ceste do Zasipske planine izvedla 20. aprila dvanaajsti triglavski turni smuk.

Če bo v tem ali naslednjem tednu močnejše sneženje, bo turni smuk predstavljen na 27. april ali celo 11. maj, udeleženci pa bodo o spremembi obveščeni prek radia Jesenice in časopisa Delo.

Ne glede na datum izvedbe, bo organiziran skupen odhod udeležencev v soboto ob 6. uri jutraj izpred kovinarke koč na Zasipski planini. Iz Krme do Staničeve koč je 5–7 ur hoje. Ker bosta obe koči le zasipno oskrbovani, mora vsak udeleženec imeti s seboj dovolj hrane za dva dni. Pristop je naporen, zato je potrebno imeti primerno obuvanje, dva kompleta toplega volnenega perila in rokavic ter snežna očala. V nahrbtniku ne sme manjkati nepropustno ogrinjalo in nekaj brezalkoholne pijače. Glede na udeležbo v preteklem letu je možno, da prenočitvene zmogljivosti v Staničevem domu ne bodo zadostovale in bo moral del udeležencev nadaljevati pot do uro hoda oddaljene Kredarice.

Zaradi velike oddaljenosti in napornega pristopa odsvetujemo, da bi se smuka udeležili otroci.

Na Staničevem domu bodo udeleženci za enkratno, trikratno, petkratno ali desetkratno udeležbo lahko dobili bronasti, srebrni, zlati ali veliki zlati znak triglavskega turnega smuka.

Pričetek organiziranega spusta (ob prisotnosti gorskih reševalcev) bo v nedeljo ob 8. uri jutraj. Proga turnega smuka (ki ni tekmovalnega značaja) je dolga 7 km in bo v zgornjem delu označena z zastavicami. Pričela se bo na grebenu Rži nad Staničovo koč, se spustila v kotel pod Rjavino, prečila Appenico, nato zavila na pastirsko koč, se spustila na Polje in nadaljevala po meliščih pod Draškimi vrhovi do doline.

Turni smuk bo zaključen s krajšo slovesnostjo pri koči na Zasipski planini, kjer bomo udeležencem z desetkratno udeležbo izročili litna priznanja.

Nasvidenje na tradicionalnem triglavskem turnem smuku!

Planinska društva: Javornik – Koroška Bela, Jesenice, Mojstrana, Martuljek.

TUDI ŠESTI PATRULNI TEK V ZG. RADOVNI MNOŽIČEN

Strelska družina Janez Mrak Dovje – Mojstrana je v nedeljo, 6. aprila, izvedla v Zgornji Radovni tradicionalni, tokrat že šesti patrolni tek na smučeh. In sicer v počastitev žrtve partizanske Radovine med NOB. Vas, ki je bila med NOB požgana je nekoliko pozabljena in je zato treba pozdraviti pobudo članov strelske družine Janez Mrak, ki so se pred šestimi leti odločili, da bodo redno organizirali patrolni tek v Zgornji Radovni.

Udeležence letošnjega šestega patrolnega teka je najprej pozdravil predsednik strelske družine Slavko Rabič, ki je poudaril pomen tega tekmovalstva v okviru negovanja tradicij NOB, posebno pa še krepitve kondicijskih sposobnosti v okviru obrambnih priprav. Tekmovalce ter ostale navzoče je pozdravil tudi sekretar občinskega komiteja ZKS Jesenice Franc Kobentar. Pred začetkom tekmovalstva je delegacija ponesla venec k spomeniku žrtvam ob požigu Radovine v Srednjo Radovno.

Udeležba na letošnjem patrolnem teku je bila zelo množična, saj je nastopilo 29 moških in ženskih ekip. Poleg ekip iz krajevne skupnosti Dovje – Mojstrana so tekmovali tudi ekipe teritorialne obrambe, milice, JLA, strelskih, športnih in drugih organizacij iz celotne jeseniške občine.

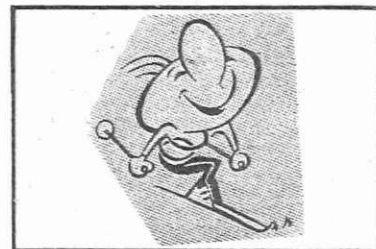
Na štiri kilometre dolgi progi so ekipe morale streljati z malokalibrsko puško, zadetki pa so se potem seveda upoštevali pri končnem rezultatu posameznih ekip.

Letos je bila najuspešnejša ekipa rezervnih miličnikov postaje milice Jesenice, ki je le za 33 sekund premagala prvo in drugo ekipo teritorialne obrambe Jesenice.

REZULTATI:

Moške ekipe: 1. Rezervni miličniki PM Jesenice (Kotnik, Janša in Kofler) 17:57, 15. 2. Teritorialna obramba Jesenice I. 17:57,48, 3. Teritorialna obramba Jesenice II. 18:13,46, 4. Smučarski klub Kranjska gora 18:48,85, 5. Krajevna skupnost Hrušica 20:36,30 itd.

Ženske ekipe: 1. Krajevna skupnost Rateče (Brudar, Kajzar, Sumi) 24:04,85, 2. Krajevna skupnost Rateče II. ekipa 26:55,99. J. Rabič

PIONIRJI – PLANINCI

Na osnovni šoli Gorenjski odred Žirovnica v okviru mladinskega oddelka Planinskega društva Jesenice že drugo leto uspešno deluje planinski krožek. Na višji in na nižji stopnji ga vodi Valodi Stojan, mentorica na višji stopnji je Sonja Rožanc, na nižji pa Neja Dolar. Ob sredah imamo planinci obvezne sestanke, na katerih se dogovarjamo o planinskih izletih ob koncu tedna.

Da bi bilo naše znanje o planinstvu popolnejše, da bi se znanje pravilno obnašati v gorah, smo se dogovorili, da opravimo izpite iz varstva narave, prve pomoči, gorske straže in iz zgodovine planinstva. Ta izpit mora opraviti vsak pionir planinec.

Pred izpiti smo več mesecev obiskovali planinsko šolo, ki jo je vodil Anton Gluhar. Zvedeli smo mnogo zanimivega. Izpiti so

bili trd oreh za naše nadebudne glave, povzročili pa so tudi mnogo smeha, saj je sošolec odel lepota ruševca v dlako in ga postavil na štiri noge. Od šestindvajsetih planincev je na višji stopnji delalo izpit dvajset planincev, le dva snovi nista obvladala v zadostni meri in bosta izpit ponavljala.

Valodi Stojan in Anton Gluhar sta bila z našim znanjem zadovoljna. Vse znanje nam bo še kako koristilo na naših izletih po gorah. Teh je bilo v tem sošolskem letu kar precej. Tov. Valodi nam je obljubil, da se bomo lahko udeležili tudi končnega izleta po Jugoslaviji.

Jerneja Dečan 6. b – novinarski krožek. Osnovna šola Gorenjski odred Žirovnica

BENEDIKU NAJBOLJŠE FIS TOČKE LETOS

Tudi zadnja FIS tekma na domačih tleh, 24. Cizljav memorial na Ribniškem Pohorju, je minil v mrazu, sneženju, megli in vetru. Težke tekmovalne razmere so prizadele predvsem tekmovalce s slabšimi štartnimi številkami, mladince, ki tako niso mogli izboljšati FIS točk, kar je namen domačih mednarodnih tekem.

Na štartu je bilo kar 113 tekmovalcev iz Japonske, ZR Nemčije, Avstrije, Italije, ZDA in kompletna jugoslovanska elita.

Benediku sta tokrat uspela oba teka. V prvem štartna številka 3 ni bila najbolj ugodna zaradi novega snega. Dosegel je sedmi čas in s tem dobil najbrž najugodnejšo številko drugega teka, ko je bil tretji za Kuraltom in Strelom.

Veliko je obetal tudi Oblak z izvrstnim rezultatom v prvem teku, žal je v drugem padel in izgubil eno do dve sekundi, toda kljub temu je dosegel bistveno boljše točke, kot so planirane zanj v ciljih jugoslovanske mladinske reprezentance.

Lavtižar s številko 104 ni mogel doseči veliko, precej boljši je bil v drugem teku, ko je imel bistveno boljše pogoje na progi. Podrekar in Kavčič sta padla.

Zares velika škoda, da je vreme tako ponagajalo, kajti teren, sneg in postavitev proge so bili odlični.

Po tej tekmi je popolnoma jasno, da je Grega Benedik novi član jugoslovanske prve reprezentance. Na tej tekmi je krepko premagal Magušarja in Franka, žal je Križaj padel, kar bi pomenilo še manjše kazenske točke in povečalo vrednost tekme.

Rezultati: 1. Kuralt Jug. (45,18, 48,18) 1:34,03, 2. Strel Jug. (45,82 48,82) 1:34,64, 3. Zibler Jug. (45,90 49,18) 1:35,08, 4. Benedik Jug. (46,50 49,01) 1:35,51, 5. Ohtaka Jap. (46,49 49,19) 1:35,68, 23. Oblak (29,54 53,74) 1:43,28, 35. Lavtižar (53,24, 54,13) 1:47,37.

Uvrščenih je bilo 46 tekmovalcev.

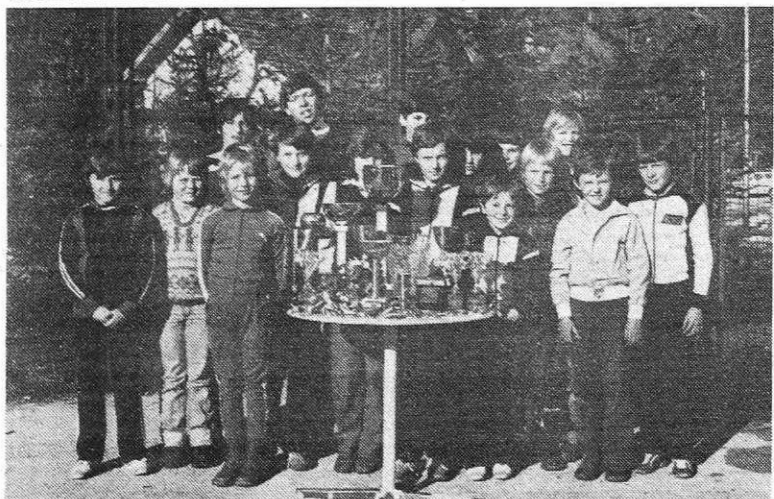
VELIK USPESH MLADIH SMUČARJEV

Zima se je končala in z njo vsa zimska smučarska tekmovalstva, tekmovalci pa sedaj pregledujejo svoje uspehe in neuspehe. Med uspešne tekmovalce letošnje zimske sezone vsekakor sodijo mladi smučarji alpske sekcije smučarskega društva Kranjska gora.

Pred nedavnim smo te mlade in ambiciozne smučarje obiskali na celodnevni osnovni šoli Jeseniško-bohinjski odred v Kranjski gori. Mladi alpinisti so imeli ravno svoj vsakodnevni trening na šolskem športnem igrišču. V zelo kratkem času so dosegli solidne rezultate v republiškem in zveznem merilu. Tako se z uspehi lahko pohvalijo Gregor in Andrej Gosar, Vesna in Matjaž Dolžan, Aleš in Boštjan Vidic, Peter Klotfutar, Romana Škilec, Jani Pečar, Sandra Kotnik, Marjan Plavčak, Igor Oman, Teodor Albreht, Uroš Rožič in Majda Košir. Toda predlog bi bil seznam, če bi naštevati vse njihove uspešne rezultate v letošnji sezoni.

Med najbolj uspešne tekmovalce sodita vsekakor Romana Kotnik in Jože Lavtižar.

A. Kerštan

Mladi kranjskogorski smučarji med svojimi trofeji (Foto A. Kerštan)

IZLET V TITOVO VAS

Že nekaj let se mladi planinci redno sestajamo v krožkih. Dogovarjamo se za izlete, spoznavamo, kako so označene planinske poti, učimo se o hoji v gore in o planinski opremi. Letos smo imeli že 14 izletov.

V soboto, 29. marca, smo se namenili v Titovo vas v dolino Završnice. Do Rodin smo se peljali z avtobusom. Mimo rojstne hiše pisatelja Janeza Jalna nas je pot vodila čez Završ. Srečali smo se z našim znanim planincem Jakom Čopom in se nekaj časa z njim pogovarjali.

Prvi postanelec ob zanimivosti iz NOB je bil ob strazarnici s telefonom na Zavrhu. Tovariš Valodi nam je povedal, da je bila ta lesena koliba med vojno pokrita z vejami. Tako je sovražnik ni mogel opaziti. Hiteli smo dalje in prispeli v Titovo vas. Zvedeli smo, da je partizansko naselje dobilo ime po tovarišu Titu, ker je bil med našimi borci že znan kot hraber partizanski vodja. Nekateri so mislili, da tiste barake še vedno stoji. V resnici pa je bilo partizansko naselje skrito med drevjem le nekaj mesecev. Neki domačin je izdal sovražniku, kje se zadržujejo partizani. Kmalu je bila partizanska vas požgana.

Danes lahko vidimo le s hlodi označene temelje, kjer so nekoč stale barake.

Na spominski plošči piše: NA TEM MESTU JE TABORIL 1. BATALJON KOKRŠKEGA ODREDA V ZIMI 1944 – 1945.

Tovariš Tito takrat ni bil v naših krajih, ampak so se partizani pogovarjali o njego-

vih junaških dejanjih. Partizansko naselje so imenovali po njem.

Ugotovimo lahko, da je tod stalo šest lesenih barak. Dobro so bile skrite med grmovjem in drevjem. Sovražnik bi naselja ne odkril, če bi mu ne pomagali izdajalci. Z njihovo pomočjo so Titovo vas napadli in požgali. Imena padlih partizanov ob tem napadu so napisana na spominski plošči pri Smokuškem mostu.

Vračali smo se po cesti. Tovariš Valodi nam je pokazal mesto, kjer so se vidni temelji Finžgarjevega hrama. Povedal je, da so se tu vanj zatekli borci Cankarjeve čete, ko so se umikali na Stol.

Naš ponovni počitek z igrami je bil na travniku blizu Milovanovičevega spomenika v Završnici. Dečki so se merili v nogometu, deklice pa smo se zabavale z »gumivostom«. Nekateri smo že zapisovale zanimivosti s te poti. Začel je pihati hladen veter in morali smo se odpraviti. Pot nas je zanesla v vojašnico blizu Završnice. Vojaki so nas zelo gostoljubno sprejeli, vsak od nas je dobil zavitek napolitank. Pokazali so nam tudi puške. Na koncu pa smo vsi skupaj zapeli.

Sli smo čez progo in v Mostah se postali pri spomeniku devetindvajsetim talcem. Na železniški postaji smo si kupili vozne karte. Kmalu je pripeljal vlak in vsi skupaj smo se zadovoljni vrnili domov.

Planinci opisujemo zanimivosti in doživljanje z izletov v knjižici Pionir – planinec. Jasna Alibabiš in Metka Koritnik – planinski krožek OS Tone Čufar Jesenice